

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ
OBOR: DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

Architektura a urbanismus města
Karviné v letech
1945-1989

Bakalářská diplomová práce

Sabina Turšnerová

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.

Olomouc 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím literatury a pramenů uvedených v bibliografii.

.....
V Olomouci 25. června 2015

Poděkování

Chtěla bych především poděkovat Prof. PhDr. Rostislavu Šváchovi, CSc. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady, odborný dohled a trpělivost.

Dále mé díky patří všem odborným pracovníkům odborných pracovišť, kteří mi ochotně umožnili přístup ke všem potřebným materiálům.

Obsah

<u>1. Úvod</u>	7
<u>2. Karviná a její historie</u>	8
2. 1. Karviná ve 20. století	11
<u>3. Počátky výstavby po válce a dvouletka 1947-1948</u>	14
<u>4. Od první pětiletky do konce padesátých let</u>	18
4.1. Územní plán.....	18
4.2. Sídliště Stalingrad I	23
4.3. Sídliště Stalingrad II	25
4.4. Sídliště Ráj	29
<u>5. Výstavba šedesátých let</u>	31
5.1. Sídliště Ráj	32
5.2. Projekt městské části Hranice	33
5.3. Celostátní urbanistická soutěž na centrum Karviné.....	34
<u>5.3.1. Zadání a první kolo soutěže</u>	35
<u>5.3.2. Druhé kolo soutěže</u>	37
<u>6. Sedmdesátá léta a konec socialistického budování</u>	40
<u>7. Katalog vybraných staveb</u>	42
7.1. Učňovský dům	42
7.2. Okresní nemocnice Ráj.....	43
7.3. Kulturní dům Stalingrad.....	45
7.4. Dům pionýrů.....	48
7.5. Kino centrum	49
7.6. Kulturní středisko a závodní jídelna Kovona	50
7.7. Kavárna a Blok 400	51
7.8. Restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko	52
7.9. Rehabilitační ústav Darkov	53
7. 10. Obchodní dům PRIOR	54
7. 11. Hotel, nerealizovaný projekt	56
7. 12. Sportovní a společenská hala	57
7. 13. Dům peněžnictví.....	59
7. 14. Budova státního okresního archivu.....	61
<u>8. Závěr</u>	62
<u>9. Poznámky</u>	64
<u>10. Fondy archivu, stavebního úřadu a muzea</u>	71

<u>11. Literatura a prameny</u>	71
<u>12. Summary</u>	73
<u>13. Seznam obrazové přílohy</u>	74
<u>14. Obrazová příloha</u>	84

1. Úvod

Karviná, vnímaná především jako město hornické, má v oblasti architektury mnoho nedoceněných kvalit. Během dvacátého století, obzvláště po druhé světové válce, změnila absolutně svoji tvář právě díky industrializaci. S rostoucím hornickým řemeslem v kraji rostl i počet obyvatel a s tím i patřičná výstavba.

V rámci respektování rozsahu bakalářské práce nebylo možné problematiku vytyčeného tématu postihnout kompletně celou. Práce se v jednotlivých kapitolách zaměřuje pouze na hlavní stavební a urbanistické akce, zejména padesátých a šedesátých let. Stavebním akcím následujících období už není věnována tak velká pozornost. Tato práce klade důraz na formální a stylovou analýzu výstavby i v kontextu dobové architektury.

První kapitola se věnuje historii města a nastínění důležitých dějinných mezníků, které jsou nedomyslitelně spjaté s vývojem architektury. Následující část řeší poválečnou výstavbu a dvouletku, kdy zástavba města vzniká často bez vyšších urbanistických záměrů a město působilo dosti roztroušeným dojmem. Proto se už v tomto období objevuje myšlenka radiálně okružního schématu města, z kterého projektanti vycházejí v následujících obdobích.

Zvláštní pozornost práce věnuje kapitole padesátých let, které zaujmají důležité postavení pro formování Karviné v následujících dekádách. Objevují se zde první opravdové urbanistické počiny a město se rozrůstá hlavně díky bytové výstavbě. V architektuře se například mísí dobový socialistický realismus s doznívajícími funkcionalistickými myšlenkami.

Důležité místo v kapitole zaujímá přehled o architektonických studiích a projektech. Poté se práce zaměřuje především na celostátní urbanistickou soutěž nového centra v Karviné a nastiňuje přehled i nerealizovaných projektů. Poslední část věnující se výstavbě, se snaží pouze nastínit stavební počiny okolo směrných plánů na jednotlivé části v Karviné. Kapitulu uzavírající celou práci tvoří katalog vybraných staveb.

V badání okolo tématu jsem zaznamenala jistou absenci bibliografického zpracování, i co se týče dobových časopisů věnujících se architektuře jako *Architektura ČSR* nebo *Československý architekt*. Práce vychází z nashromážděného archivního materiálu ze Státního okresního archivu v Karviné, ale především z archivu městského stavebního úřadu. Pozornost jsem také zaměřila na poválečný místní tisk.

2. Karviná a její historie

Z historického pohledu se Karviná nachází na území Těšínského Slezska, v oblasti, která dnes tvoří severovýchodní hranici České republiky. Starší prameny toto území nazývají Fryštát a i ten se později stal součástí Karviné. První dochovaný pramen o existenci obce na území dnešní Karviné pochází z 12. června 1268. Jde o listinu Vladislava Opolského. Líčí se zde solný kraj s Doubravou a všemi loukami „*Sal per totum cum Dabrowa et pratis omnibus...*“. Pojmenování Sal v listině lze také chápat jako označení jedné části Karviné, a sice Solce. Zdejší kraj se nazýval solným proto, že se zde původně vyvažovala sůl odpařováním ze solných pramenů.¹

Autentickým dokladem o existenci území dnešní Karviné, kde se také vyskytuje její první pojmenování, je tzv. vratislavský desátek z let 1302 až 1316. V této listině se uvádí seznam míst a vsí, jež musí platit desátek vratislavskému biskupovi. Fryštát uvádí názvem „*Fryenstat in Roy*“, jehož předchůdcem byla patrně městská osada, založena v místech dnešní části Staré Město. Karvinou soupis uvádí názvem Carwina. Pojmenování vzniklo ze staroslovanského názvu karw = býk nebo karwa = kráva, protože původní slovanské obyvatelstvo si zde obživu zajišťovalo zemědělstvím.² Až do poloviny 19. století zůstávala Karviná malou vsí s necelými 1500 obyvateli.³ O Karviné, jak ji známe dnes, můžeme však hovořit až od roku 1947, právě tehdy vznikla sloučením obcí a měst v jeden celek. Myšlenka sloučení vznikla v roce 1936⁴ a šlo o obce Fryštát, Karviná, Darkov, Staré Město, Dolní Marklovice, Ráj a Petrovice.

Fryštát vznikl na důležité křižovatce obchodních cest z Uher do severních oblastí Slezska a Pobaltí. Jeho strategická poloha z něj učinila významné středisko řemesel a obchodu. Město se začalo prudce rozvíjet a tento rozvoj nadále trval až do poloviny 15. století, kdy mu bylo uděleno dědičné právo „*do čtvrtého kolena*“, právo mílové, válečné, právo vyššího soudnictví a řada dalších. Třicetiletá válka přinesla Fryštátu, ale i celému zdejšímu území útrapy. Mimo jiné bylo město až do roku 1648 obsazeno Dány a Švédy. Neštěstí vystupňovaly i četné požáry. Roku 1766 se stalo ohniskem dosud největší selské vzpoury ve zdejším regionu, která vypukla ve Starém Městě.⁵ Na svědomí to měl nález černého uhlí a jeho rozvoj, pro území Karviné nejzásadnější moment v historii vůbec.⁶ První uhelné vrty byly otevřeny roku 1776 na území významného panského rodu Larischů. Tento šlechtický rod

koupil Karvinou koncem 16. století od pánů Benkovských a je neodmyslitelně spjat s jejím vývojem od této chvíle až do roku 1945. Psaná podoba tohoto šlechtického jména se v německé verzi definitivně ustálila v průběhu 18. století, dříve se v dokumentech setkáváme s různými variantami jako například Laryš, Laryss nebo Laris. Předcházelo tomu povýšení Viléma Laryše Marií Terezií, za zásluhy ve slezských válkách, v roce 1748 do českého hraběcího stavu. Na konci 18. století se po sňatku hraběte s Annou Marií Teklou Mönnich, jméno změnilo na Larisch-Mönnich.

Prvním krokem k zavedení územní samosprávy ve Slezsku se stal přechod k rakouské konstituční monarchii roku 1848. Tato myšlenka se rozšířila také směrem k nižším samosprávným jednotkám, jimiž byly ve Slezsku okresy a obce. Na základě císařského patentu z června roku 1849 se stal základem nižší územně správní jednotky 1. lednem 1850 politický okres Fryštát s nově utvořeným okresním hejtmanstvím ve Fryštátě.⁷

Území karvinské průmyslové oblasti nabízelo příznivé geografické podmínky a zároveň možnosti získání dopravního spojení s velkými obchodními a průmyslovými centry. Šlo především o napojení města na Košicko-bohumínskou dráhu v roce 1872. Rozšířením železničních drah získalo město spojení s okolím, zvláště pak Ostravou a celým ostravsko-karvinským revírem.⁸ Železnice, jako důležitý komunikační spoj, zajišťovala také odbyt černého uhlí.

Do poloviny 19. století patřila veškerá důlní díla pouze a výhradně rodu Larisch-Mönnichů. Poté dostaly dalšího majitele, Těšínskou komoru. Těžba v první polovině 19. století se vůbec nedá srovnat se způsobem těžby při jejím nárůstu v druhé polovině a ke konci století. Do roku 1850 nebylo

hornictví samostatným pracovním odvětvím, nýbrž jen vedlejším a příležitostným zaměstnáním místních, robotou povinných chalupníků. Samostatné hornické odvětví se začalo vytvářet až s příchodem zahraničních odborníků na dolování v šedesátých letech. Přibližně v období 1890-1900 měla Karviná pozoruhodný, téměř stoprocentní přírůstek obyvatelstva, díky rostoucímu průmyslu. Stavěly se byty pro hornické úředníky, ale hlavně hornické kolonie pro nově příchozí, kteří hledali v Karviné obživu a ubytování. Na rozdíl od bytů pro vyšší úředníky, kteří patřili mezi hornickou elitu sídlící v krásných vilách, byty pro řadové horníky působily mnohem skromněji.

2. 1. Karviná ve 20. století

Již od konce 19. století se město rozrůstalo díky nerostnému bohatství a rozvoji průmyslu. Po vypuknutí první světové války, na podzim 1914, zachvátila militarizace také zdejší průmyslové závody. Na kontrolní pozice sem byli dosazeni důstojníci, kteří přísně dohlíželi na zapojení do výroby pro válečné účely. Také těžba uhlí se na chvíli snížila, jelikož muži byli povoláni k výkonu vojenské služby. Tato situace netrvala dlouho, neboť bez uhlí nebylo možno válku vést. Z tohoto důvodu horníky za chvíli osvobodili, aby zajistili jejich dostatečný počet pro dobývání uhlí. A tedy oproti roku 1914, kdy těžba výrazně poklesla, dosáhla v letech 1916 a 1917 svého maxima.

Hned po válce nebylo na Těšínsku jasné, komu toto území připadne, vzhledem k národnostnímu složení obyvatelstva. Zemský národní výbor se 5. listopadu 1918 rozhodl uzavřít česko-polskou smlouvu o prozatímním rozdělení kompetencí. Těšínsko se rozdělilo na západní československou a východní polskou část. Dlouhotrvající spory ukončilo až rozhodnutí z 28.

července 1920, že Karviná zůstane součástí Československé republiky.⁹ Již 8. srpna přešla obec do české správy. Významnou událostí pro obyvatele Karviné se stala návštěva prezidenta Československé republiky Tomáše Garriguea Masaryka 6. července 1930.¹⁰

Karviná se během několika desetiletí výrazně změnila, a to v důsledku nálezů uhlí a postupným rozvojem hornictví, které záhy ovlivnilo veškeré dění a způsobilo také obrovský nárůst obyvatelstva. Zatímco roku 1851 měla Karviná jen 1479 obyvatel a 150 domů, v roce 1900 to bylo 14 326 obyvatel a 944 domů, o třicet let později se tento počet již téměř zdvojnásobil, a to na 22 317 obyvatel a 1836 domů.¹¹ Zvyšoval se také počet živností, k roku 1933 se dostáváme k číslu 487, tento výčet nalezneme v *Pamětní knize města Karviné*. Toto vše mělo vliv i na změnu jejího statutu. Z původně malé bezvýznamné obce se 6. října roku 1923 stalo město.

S rostoucím počtem obyvatel Karviná měnila svůj ráz. Začaly se budovat a stavět šachty, důlní stavby, byty pro hornické inženýry nebo havířské kolonie. Žilo se zde také velice rušným společenským životem. Díky pracovním příležitostem, kterých využívali lidé z blízkého i dalekého okolí, byla Karviná mnohonárodnostním městem. Možná také z tohoto důvodu měla až nepředstavitelně velký počet nejrůznějších spolků, sdružení, organizací, a to jak českých, tak polských a německých.¹²

Období před druhou světovou válkou znamenalo pro Karvinou o to těžší časy vinou mnichovské dohody a zabrání pohraničních oblastí Polskem. Město se změnilo podle nápisů a vývěsek na polské, ale lidé zůstali stejní. V karvinských školách přestalo české vyučování a nahradilo jej vyučování výhradně v polském jazyce. I v dolech nastaly změny, například ve vyplácení

mezd. Tam, kde polští důlní zaměstnanci měli 500 – 700 zlotých, Češi za stejnou práci brali 300 – 350 zlotých. Netrvalo dlouho a Poláky vystřídali Němci.

První vojenská jednotka přišla do Karviné 2. září 1939. Výzdoba města se začala měnit z polské na německou a na významných místech se začaly postupně objevovat prapory s hákovými kříži. Občané žijící ve Slezsku byli nuceni přijmout tzv. Volkslistu, kterou se hlásili ve čtyřech různých stupních k německému občanství. Horníci vzhledem ke své těžké práci dostávali přídavky potravin na lístky a také ošacení navíc. Karviná byla osvobozena Rudou armádou 3. května 1945.

V roce 1946 proběhla veřejná občanská schůze ohledně sloučení obcí v jeden celek a o nové výstavbě města, zde se také vyhlásila soutěž o nový název. Přišlo celkem 370 návrhů, kde se vyskytovaly názvy jako Uhelňany, Horníkov, Fučíkovany, Nové Město nad Olší apod. Myšlenka pochází již z roku 1936, kdy se jednalo jak o výstavbě sídliště, tak zároveň o sloučení obcí. Za německé okupace provizorní sloučení proběhlo, ale oficiálně se uskutečnilo až v roce 1946. K tomu patřilo i vypracování projektu nového města, přesídlení poddolovaných částí, přenesení Košicko-bohumínské dráhy na nepoddolovaný terén a vyřešení nejzávažnějšího problému, a to zásobování nového města pitnou vodou. V místním tisku se můžeme dočíst, že se objevily jisté výhrady okolo finanční stránky, zda nebude levnější platit důlní škody než stavět nové město. Nové bytové jednotky se měly stavět i mimo území slučovaných obcí, jako například v nově vybudovaném městu Havířov.

Během desítek let se Karviná zásadně změnila a stalo se z ní velké průmyslové město s dominantními stavbami, obrovskou spoustou domů,

obchodů, řemeslných dílen, průmyslových podniků, kulturních zařízení, fungující městskou dopravou a se sítí nejrůznějších škol. Avšak celé původní město rychle upadalo, až nastal jeho úplný zánik. Vlivem poddolování začaly prskat domy, ale také velké stavby, jako například nový kostel, radnice nebo nádraží, propadaly se silnice, některé budovy se značně vychýlily ze své osy a mnoho z nich se muselo nechat strhnout. Některé odolávaly devastaci i několik let, u jiných musela proběhnout demolice velice brzy. V padesátých a šedesátých letech probíhalo největší množství demolic významných objektů. U některých staveb dnes již těžko určíme, kde přesně stály, kvůli výskytu kališť. Jediné co zde můžeme naléznout kromě křovisek a vysoké trávy jsou malé úlomky cihel.¹³

Koncem 20. století přichází útlum hornictví, v této době fungují pouze doly Karviná a Darkov. Okresní město Karviná s počtem okolo 63 000 obyvatel se nazývá jak městem lázeňským, univerzitním, hraničním, tak především hornickým. Co se týče městských částí, k dnešnímu dni jich existuje celkem devět: Karviná-Fryštát, Karviná-Doly, Karviná-Darkov, Karviná-Ráj, Karviná-Staré Město, Karviná-Mizerov, Karviná-Hranice a Karviná-Louky.

3. Počátky výstavby po válce a dvouletka 1947-1948

Dvouletý hospodářský plán, tehdy ještě města Fryštátu, měl za úkol odstranit škody způsobené válkou, položit základy k pozdější výstavbě města a zaměřit se na sloučení okolních obcí v jeden celek. Za války se výstavba pozastavila a co se týče poválečné situace, o ní nás informuje kronika města Fryštátu takto: „*Válečné události způsobily značné škody na domech, ale ve*

*srovnání se škodami na Opavsku byly malé.*¹⁴ Ty měly na svědomí poškození celkem 411 budov, z toho 23 budov zničených úplně a 26 budov těžce. Následkem leteckého bombardování zůstala na náměstí proluka v úrovni tří stavebních parcel s ruinami, na jejichž místě se vybuďoval po roce 1945 hotel Jelen.

Hned po osvobození a zvláště po odsunu Němců dočasně poklesl počet obyvatel, avšak díky rozvoji hornického řemesla byl tento pokles dočasný. Hornictví zažilo největší rozvoj po roce 1948, kdy se stalo s nástupem komunistického režimu ideologicky preferovaným oborem, a horníci představovali vzor pracujícího člověka.¹⁵ Další důvod nebývalého přílivu obyvatel měl na svědomí fakt, že se Fryštát stal okresním městem, zpočátku se tento příliv týkal zaměstnanců úřadů, škol, závodů a pak hlavně již zmiňovaných zástupců hornických řemesel.

Karviná však navíc musela řešit problém s poddolováním, což způsobilo také velké škody a muselo se začít řešit, co dál, jelikož počet obyvatel se díky industrializaci rapidně zvyšoval a bylo potřeba jim zajistit ubytování a lepší podmínky pro život. Už v roce 1936 se jednalo o vybudování hornického sídliště, ale kvůli válce se od plánů odstoupilo.

Hned po osvobození v roce 1946 započala výstavba hornického sídliště. Hlavní důvod byl jednoduchý, a to touha po lepším bydlení. Po vystěhovaných Němcích zbylo dostatek bytů, ale měly nevyhovující stav. Ruku v ruce se zvedající se životní úroveň šla nová bytová kultura a vzniklo tedy bytové družstvo, které se mělo postarat o vyřazení nevyhovujících bytů, ať už poničených válkou, nebo těch hygienicky závadných. Musela se zjistit situace okolo poddolování do budoucna, zda se může započít s budováním sídliště.

Slavnostním výkopem 25. srpna, za velké účasti vládních, správních a politických činitelů, ale také veřejnosti výstavba hornického sídliště započala. V místním tisku se po řadu let oslavně opakuje řeč přítomného Klementa Gottwalda: „*Rozšířili jsme a upevnili v tomto státě moc pracujícího lidu zevnitř i navenek, prohloubili jsme náš lidově - demokratický řád a nastoupili jsme cestu k další metě cestu socialismu.*“¹⁶ Od této chvíle začala Karviná značně měnit svou tvář, těžba uhlí tvořila jakýsi pilíř, kolem něhož se prováděla nutná výstavba nových bytových jednotek.

Vypracování projektu nového města se zadalo na začátku roku 1946 jednak skupině ostravských architektů - Zdeňku Alexovi, Evženu Friedlovi – tak i skupině okolo Vladimíra Meduny a Adolfa Liebschera z Vysoké školy technické v Brně. Hlavním projektantem poválečného pokusu o plánovitou výstavbu nové Karviné se stal Adolf Liebscher. V letech 1946 - 47 pracoval s myšlenkou radiálně okružní kompozice města pro padesát tisíc obyvatel, centrum mělo tvořit historické jádro Fryštát [1]. Projektanti pozdějších územních plánů na něj navázali. Do doby, než se začalo uvažovat o radiálně okružním systému, se město rozšiřovalo pravidelně na sever, jih a východ od historického města.

V roce 1946 vypracoval Evžen Friedl podrobný plán sídlištní zástavby Stalingrad I., která se později pojmenovala Karviná-Nové Město [2]. Územně vznikl z části severního katastru Fryštátu a výše položeného katastru Starého Města. Obytné pásmo zde vytvářel architektonicky nedotvořený kompaktní celek, postrádal jak výrazné centrum, tak i veřejnou zeleň a úpravy prostranství. Neposkytoval příjemné prostředí pro život obyvatel. Rovněž okružkové a obytné komunikace se zde řádně nevybudovaly, takže v době

deštivého počasí se jednotlivé bytové domy kvůli blátu se stávaly téměř nepřístupné.¹⁷ Avšak tato koncepce se s pozdějšími úpravami značně pozměnila.

Větší rozvoj výstavby můžeme pozorovat od roku 1948. Na základě plánů od Vladimíra Meduny se realizují jak dvouletkové činžovní domy [3], vycházející z příkladů moderních pražských čtvrtí, tak obytné domy na ulici Komenského anebo přístavba Závodního hotelu pro kulturní účel města. Přístavba se zamýšlela jako lehká provizorní stavba, provedená v hrázděné konstrukci, obložená zvenčí cihlami a zevnitř izolačními deskami. Bohužel o tomto dvouletkovém období nemáme příliš informací.¹⁸

Vše se ještě nese v lehkém duchu funkcionalismu, později dosti kritizovaném. Jako příklad můžeme uvést třípatrový obytný dům na ulici Komenského [4]. V zadním průčelí se objevuje výrazně předstupující prosklený pás schodištní šachty, s pásem čoček po celé délce, na které se po stranách napojují menší balkony. Přední průčelí působí jednodušším dojmem, objevují se zde částečně lodžiové balkony, mírně vystupující z fasády. Ve střední části jsou sdružené a na krajích domu solitérní. Jde o opak toho, co v dalších letech Vladimír Meduna propagoval, čistý socialistický realismus a doslovné kopírování socialistických postupů. Spolupracovník, architekt Bronisław Firla, jeho styl při projektování Karviné popisuje takto: „*Ze Sovětského Svazu tupě převzatý nefunkční urbanistický ornament.*“¹⁹

Po překlenovacím období, až do vybudování nového sídliště, se stavěly pomocné lehké dřevěné stavby, tzv. finské domky. Každý pro dvě rodiny, s předpokládanou délkou životnosti asi dvacet let. Stavělo se na

místech nejméně poškozených poddolováním. Do roku 1953 byly postaveny tři osady finských domů a 22 brigádnických ubytoven.²⁰

4. Od první pětiletky do konce padesátých let

Největším stavebním počinem tohoto období, v rámci nového směrného plánu Karviné, se stala výstavba sídlišť Stalingrad I., Stalingrad II. a první etapa sídliště Ráj. Ještě před touto velkou stavební akcí proběhla realizace dvou důležitých staveb, a to učňovského domu a okresní nemocnice.

4.1. Územní plán

Jeden z požadavků na projektanta územního plánu zněl: *„Existenci lázní v městě nutno vyjádřit volnějším způsobem zástavby, převahou zeleně a vyšší architektonickou úpravou městských prostorů a budov.“*²¹ V případě města Karviné se respektování lázeňského charakteru jeví jako dobrá zásada, jelikož není plně přiznáno porušení krajiny industrializací a město tvoří lepší podmínky pro život.

Důlní a průmyslová činnost značně poškozuje charakter krajiny, což lze spatřit například v Ostravě. Karviná má značnou výhodu ve velkých plochách vzrostlé zeleně a blízkých lesů, které ji obklopují a z velké části retušují průmyslový ráz území. Vegetace v tomto případě tvoří přirozenou hradbu mezi průmyslovými a obytnými plochami.²²

Již v roce 1949 vyprojektoval Evžen Friedl z ostravského Stavoprojektu podrobný směrný plán pro výstavbu města [5]. Předcházel mu průzkum tehdejšího stavu města, který Friedl označil za nevyhovující a

zastaralý. K samotné realizaci výstavby se přistoupilo až sedm let od vypracování projektu.

V roce 1952 zpracoval Rudolf Spáčil, také z ostravského Stavoprojektu, směrný plán spolu s přepracováním podrobných plánů sídlišť Stalingrad I. a Stalingrad II. [6]. Rovněž vypracoval zastavovací plán na sídliště Stalingrad II. a také úvodní a technické projekty k prvnímu okrsku této městské části.²³ Koncept plánu vyšel rovněž z myšlenky radiálně okružního systému. Pro pochybnosti o vhodnosti výstavby, a to zejména z hlediska další důlní činnosti, se v roce 1953 práce na směrném územním plánu přerušily. V tomto roce se pozornost plně soustředila na řešení narůstajících problémů s poddolováním a na čas se utlumilo řešení otázek týkajících se další perspektivy rozvoje města.²⁴

V listopadu roku 1954 se práce na směrném plánu Karviné obnovily. Vznikly celkem čtyři varianty vyprojektované Vladimírem Medunou. Z nichž první dvě řešily problém dopravy ve městě a další dvě se soustředily na bytovou otázku. Dne 13. 4. 1955 se ústředními orgány alternativy posoudily a následně schválily variantu číslo čtyři, odpovídající návrhu z roku 1952. Tato varianta se v další práci na směrném plánu sledovala.²⁵

Postoj Vladimíra Meduny k dané problematice nám může pomoci osvětlit jeho článek Nová Ostrava z roku 1951, kde například píše: *„I dnes při budování socialismu jest Ostravsko středem zájmu celé republiky. I v socialismu jest uhlí základem výroby, která jest ovšem nepoměrně větší a kvalitnější než v kapitalismu a proto závody Ostravska, vybudované kapitalismem, nestačí požadavkům socialistické produkce. V dnešních dnech podstatně zvětšujeme rozsah ostravských závodů, abychom vybudovali zelený*

*základ socialismu v naší zemi. Pro nové závody jest třeba i nových dělníků a proto jest nutno prováděti současně s budováním závodů i bytovou výstavbu. Navíc jest třeba nahraditi značný počet bytů zničených poddolováním. Bytová výstavba jest tak velká, že svým nákladem předčí výstavbu průmyslovou.*²⁶

V roce 1955 opět jmenovali zodpovědným projektantem územního plánu Rudolfa Spáčila.²⁷

První varianta [7] předpokládala vybudování nového dolu v Karviné I., podrubání darkovského pilíře a posunutí Košicko-bohumínské železniční trati na východ. Zástavba se měla situovat na sever a severovýchod od tehdejšího města. Vysoká zástavba se tudíž navrhovala na sever od Stalingradu I., kam se mělo situovat také nové osobní nádraží. Nízká zástavba je umístěna východně od přeložené trati Košicko-bohumínské, většinou také na území, kde k poddolování mělo dojít značně později. Darkovské lázně měly mít jen dočasný charakter.²⁸

Druhá varianta [8] se do značné míry podobala té první, výraznější rozdíl představovalo ponechání přeložky Košicko-bohumínské dráhy v projednané a schválené trase. Nádraží se mělo situovat v údolí řeky Olše, a tedy získat méně výhodnou polohu než v předchozí variantě.²⁹

Varianta číslo tři [9] předpokládala trvalé ponechání darkovského pilíře a přeložení Košicko-bohumínské dráhy na východ. Nová vysoká zástavba se situovala na darkovský pilíř a území východně od něj. Zčásti se nachází za uhelnou vrstevnicí, zčásti mezi touto vrstevnicí a darkovským pilířem. Tímto se předpokládá, že k jejímu poddolování mimo pilíř dojde v delším časovém horizontu. Umístění nižší rodinné zástavby se řeší podobně

jako v první variantě východně od čtvrti Stalingradu I. Vlakové nádraží se situovalo na darkovském piliří, do středu vyšší zástavby. Má tudíž vůči zastavění příznivou polohu.³⁰

Schválená čtvrtá varianta [10], která se značně shoduje s variantou třetí, jen Košicko-bohumínskou dráhu ponechává v původní trase. Vůči zástavbě se poloha nádraží jeví méně výhodná než ve variantě třetí.³¹

Z všeobecného urbanistického hlediska se jeví třetí varianta po stránce sevřenosti městského útvaru a jeho vybavenosti jako nejlépe vyhovující. Proč se ale nakonec rozhodlo ve prospěch čtvrté alternativy, nám napovídá finanční zhodnocení, které mělo v tehdejší době rozhodující vliv. Třetí varianta byla vyhodnocena zhruba na 132 a čtvrtá na 126 milionů československých korun.³²

Všechny alternativy měly společné nové obytné plochy pro asi 40 tisíc obyvatel, zahrnující i dlouhodobou rezervu pro dalších 10 tisíc obyvatel, určenou převážně pro výhledovou soukromou bytovou výstavbu. Dále návrhy počítaly se zastavěním proluk ve stávajícím osídlení Karviné I., Darkova a Ráje. Nakonec se uvažovalo, co s volnou plochou mezi Stalingradem I. a dnešním jádrem města, vyřešil to projekt sídliště Stalingrad II.

Programová studie směrného plánu Karviné navrhovala rozčlenění města na tři obytné oblasti. Historické jádro města se ve svém půdorysu s ústředním prostorem a obytnými obvody respektuje a spojuje. Nové městské centrum pak vytváří soustava náměstí a městských prostranství, obepínající město. Jednotlivé radiály spojují městské centrum s městskými obvody, které

navzájem propojuje okružní třída.³³ Historické jádro zůstalo až na ústřední dominantu radniční věže, dvoupatrové.

Obytné bloky se řešily s důrazem na zeleň tak, že každá skupina budov má svůj vlastní zahradní prostor, sloužící k rekreaci obyvatelstva a zejména dětí, neboť kromě hospodářských dvorů se zde objevují i hřiště. Podobný model byl využit i v nově vznikajícím Havířově nebo Porubě. Dva městské parky se nacházejí při hlavní třídě a v jihovýchodním okraji obvodu, který se tím zapojuje do soustavy zelených ploch oddělujících obytné obvody od ploch průmyslových.

Jesle a mateřské školy musely být navrženy s ohledem na vzdálenost od uličního ruchu. Stejnou zásadu uplatnili projektanti i při situování škol do center vždy v oblasti, kterou obsluhují.³⁴

Územní plán [11] nakonec umisťuje novou obytnou zástavbu do souvislého pásma, které obklopuje na severní až jihovýchodní straně staré městské jádro – Fryštát. Obytné pásmo položili projektanti excentricky k výrobním plochám. Základní osnova vychází z radiálně okružního systému a historické jádro obepíná segment neuzavřeného hlavního městského okruhu, navazujícího na výpadové komunikace na Ostravu a Těšín. Z městského okruhu paprskovitě vyběhají na sever, severovýchod a východ hlavní radiální komunikace. Severní radiála prochází jako nejstarší páteř poválečnou obytnou čtvrtí Karviná - Stalingrad, východní radiála prochází středem obytné čtvrti Karviná – Ráj. Severovýchodní radiála prochází tangenciálně k oblasti strojírenského průmyslu a příměstské průmyslové oblasti na jedné straně a k obytné čtvrti Karviná – Hranice, která se vystavěla až později, na straně druhé.³⁵

Centra jednotlivých čtvrtí navzájem spojuje druhý městský okruh. Mezi městskou okružní třídou a historickým jádrem vznikl podle směrného plánu pás zeleně, ve kterém se volně situuje centrální městská vybavenost.

Návrh směrného územního plánu se nezabýval územím Karviná – Doly a pozornost se věnovala východní části města. Neřešila se tudíž problematika postupného odumírání obytné funkce v této oblasti.

4.2. Sídliště Stalingrad I

Území sídliště se rozkládá na severním okraji města Karviné, na horní rovině východní silnice Dětmárovice – Koukolná – Fryštát a západně od dráhy Karviná – Petrovice. V roce 1947 toto území určily Ostravsko-karvinské doly jako vhodné pro stavbu sídliště i přesto, že celé leží na karbonu. Důlní činnost se zde však neměla projevit nejméně sto let.

Průzkumy k roku 1953 starší stanovisko přehodnocují.³⁶ Avšak zástavba vybudovaného sídliště již činila 70 procent. Rudolf Spáčil dospěl k řešení, kdy dostavbu rozptýlil mezi již hotové, architektonicky neztvárněné objekty [12]. Musel tedy nutně dohlížet na to, aby sídliště nepůsobilo roztráštěně. Záměrně využil minimálních prostředků pro architektonické ztvárnění a hlavní důraz kladl na volbu a působení materiálu. Soklům a římsám z betonových prefabrikátů ponechal přirozený povrch, s barevným podkresem v okenních lizénách. Vše se vystupňovalo na hlavní třídě [13], kde jako zdůraznění Rudolf Spáčil využil atik částečně z prefabrikátů a částečně omítaných.

Hlavní centrum sídliště tvoří náměstí Budovatelů [14, 23] od brněnského architekta Arnošta Krejzy. Je to příklad čistého socialistického realismu, jemuž dominuje učňovský dům [53] s funkcionalistickými prvky a tvoří zde zajímavý kontrast. O výzdobu fasád se postarali sochaři Jiří Marek, František Šenk a malíř Oldřich Vašica.

*„Budovatelské Ostravsko bude ideovou náplní zde navržených děl nového náměstí sídliště“.*³⁷ Věta, objevující se v průvodní zprávě ohledně sídliště, nám dobře demonstuje budovatelský charakter celého projektu.

Náměstí lemují dva dlouhé domy [15, 16] s atypickým přízemím s obchody a komunálním zařízením sídliště, stojící naproti sobě. Dlouhé horizontální fronty střídajících se oblouků na fasádách, nabývají celistvý charakter. Střední část zdůrazňují vertikální prvky v podobě malířské a plastické výzdoby. Dominantu tvoří sochy tří monumentálních figur [17, 18].

Sgrafita, doplňující sochařskou výzdobu na střední části fasády, nesou stopy ideové náplně, objevuje se zde kupříkladu znak srpů a kladiva [18]. Další barevná sgrafita slouží jako domovní znamení, na jednotlivých domech vyplňují klenby vchodů po celé délce fasády [19]. Nástup na náměstí nám doplňují další monumentální sochy [20, 21]. Na horní římsu domů nasedají obloučkové atiky v hojném využití.

V nedávné době proběhla zdařilá rekonstrukce náměstí, v jisté míře se zachoval její původní ráz.

Co se týče kulturní, obchodní a sportovní vybavenosti, ta se projektovala v již plánovaném sousedním sídlišti Stalingrad II.

V technické zprávě se dozvídáme o plánech na vybudování celkem tří jeslí pro 160 dětí a devíti mateřských školek pro 485 dětí.³⁸ Jednu celotýdenní mateřskou školku [22] situovali projektanti v západní části sídliště, mezi obytné bloky a za obchodním domem typu Stalingrad, stavba proběhla roku 1954. Další devatenáctitřídní školka se projektovala v jihozápadní části sídliště. Působí atypicky vzhledem k terénové orientaci světových stran a celkové koncepci města.

Zástavbu tvoří vesměs čtyřpodlažní domy [23]. Aby nepůsobila z dálkových pohledů jednotvárně, rozhodl se Rudolf Spáčil pro umístění dominanty ve formě věžového domu [24], směrem k východu v ose hlavní třídy.

4.3. Sídliště Stalingrad II

V padesátých letech jde o největší stavební akci v rámci Karviné. Hlavních důvodů pro výstavbu můžeme specifikovat hned několik. Ten nejdůležitější zněl vyřešit bytovou otázku v rostoucím městě. V případě umístění řešil plán zastavění nesouvislého prostoru mezi již vznikajícím Stalingradem I. a historickým jádrem Karviné - Fryštát. Na tomto území již jistá zástavba existovala, na východě a západě se jednalo o hornické kolonie a prostor mezi nimi doplňovaly roztroušené domy.³⁹ Jako další důvod vzniku sídliště si můžeme uvést potřebu pevnějšího uchopení území jako celku a nutnost jeho kompaktní podoby.

Směrným plánem navrhovaná obvodová komunikace ohraničuje Stalingrad II. ze severní strany a z východní strany jej zároveň odděluje od dobudovaného sídliště Stalingrad I. a ploch vymezených pro místní průmysl. Na

západní straně se území ohraničuje státní silnicí Těšín – Karviná – Bohumín a jižní stranou přiléhá k historickému jádru.

Jak se uvedlo výše, první projekt na Stalingrad II. vznikl v roce 1952 a vypracovali ho architekti ze Státního projektového ústavu v Brně. Avšak kvůli problémům s poddolováním se přikročilo znovu k přípravě až v roce 1955. S výstavbou se započalo ještě v době, kdy neměl územní plán konečnou podobu, což bylo dáno především nutností bytové výstavby ve městě. Možná i kvůli úspoře času se přihlédlo k původním plánům z roku 1952.

Mezitím nastalo na území několik změn, stavba třípodlažní budovy Národní banky, stavba několika rodinných domů a úplné zastavění jižní hranice sídliště Stalingrad I.⁴⁰ Konečnou podobu této městské části určuje projekt [25, 26] vydaný na podzim roku 1956 Rudolfem Spáčillem ze Státního projektového ústavu v Ostravě.

K nepříliš příznivému hodnocení bytové zástavby přispíval neujasněný a chaotický charakter architektury sídlišť.⁴¹ S tím souvisely další problémy, se kterými se projektanti museli vypořádat. Jednalo se především o nedokončený vzhled chodníků a venkovních prostor mezi již obydlenými domy. Další požadavek se týkal siluety sídliště, aby nedocílila hradbovitého charakteru sousedního Stalingradu I. V tomto případě se z počátku uvažovalo vyřešit problém třípodlažními domy, avšak nakonec se přistoupilo k variantě domů čtyřpodlažních a pětipodlažních.⁴²

V původních plánech se uvažovalo o použití domů typu T 15, ale nakonec se přistoupilo k typu T 16. K této volbě se projektanti přiklonili částečně z praktického důvodu, jelikož stejný typ domu byl užit v nedalekém

Šumbarku. K výrobě komponentů mohla následně posloužit jedna bloková a zároveň při projektování jedním ústavem nevadilo opakování již použitých projektů. V investičním úkolu se uvádí následující výpočet ohledně bytové výstavby: „V první etapě se postaví 780 bytových jednotek pro 3120 obyvatel, v druhé stavební etapě to bude 1590 bytových jednotek pro 6360 obyvatel...“⁴³

Náměstí sídliště umístili projektanti do druhého okrsku, kde vytvářelo hlavní prostor [26, 27, 28]. Situoval se zde kulturní a společenský dům [63], zamýšlený zpočátku do sídliště Stalingrad I, který měl svoji hmotou a vlastní architekturou celku náměstí dominovat.⁴⁴ Západní hranici tvoří hlavní třída spojující obě sídliště, v níž se soustředila obchodní, okrsková a sídlištní vybavenost.

Hlavní třídu tvoří soustava polyfunkčních domů [29], které slučují funkci bydlení s funkcí občanské vybavenosti. Soustředění obchodů zde umožňuje bohatší členění fasád. V prostranství přiléhající k hlavní třídě se umístila ve volně stojících budovách vyšší obvodová a městská vybavenost. Délka třídy vyžadovala její rozčlenění formou bloků zeleně [32] se sochařskou výzdobou, která tvoří pohledové uzávěry kratších úseků. Nároky na sochařské práce zněly: „její motivací by byly hrdinské činy Rudé armády, jelikož třída ponese název Stalingradská...“⁴⁵

Třída ústící z vnitřního městského okruhu tvoří jakousi páteř sídliště [13], kterou křížují v kolmém směru ulice. Ukončení představuje vyhlídková terasa s panoramatem staré části města, ústřední dominantou radniční věže a v pozadí rýsujícími se hřebeny Beskyd.

Na rozích náměstí a hlavní třídě se pro usnadnění orientace a výtvarný důraz užilo pětipodlažních domů [30]. V ostatních případech se jedná o domy čtyřpodlažní. Jako jednoduchých architektonických prostředků se zde využilo balkonů a lodžii, které tak doplňují výtvarné komplementy, jako například účelně pojedené sokly, domovní vstupy, okenní otvory a střešní vikýře. To vše dodává budovám vhodný bytový ráz. Hlavní třída a prostor náměstí byl zdůrazněn pomocí náročnějšího výtvarného zpracování výše zmíněných komplementů.

Avšak co sídliště a nově vznikající město postrádalo, byla sportoviště. Předseda národního výboru podal 2. 5. 1956 následující žádost, ohledně zmíněného problému, Generálnímu investorovi bytové a občanské vybavenosti: *„Žádáme tudíž o zajištění finančních prostředků hlavně na sportoviště Stalingrad I, Stalingrad II, Ráj, jelikož zde se jedná o velké sídlištní hornické celky, kde mládež nemá k dispozici žádné sportoviště, což má za následek to, že mládež navštěvuje pochybné zakouřené lokálky, což jistě nepřispívá zdravému vývoji našich hornických kádrů, kde mimo povolání si vyžaduje cvičení na čerstvém vzduchu a ve společensky vhodném prostředí...“*⁴⁶

Projektanti se rozhodli pro postavení stadionu [31] pro 10 700 sedících diváků, který měl sloužit dvěma městským obvodům. Součástí sportoviště tvoří i plavecký stadion. Ze západní strany stadionu sousedí s okrajem sídliště Stalingrad I. a na severu navazuje na zelený pás obepínající Stalingrad II.

Tím se rozšířil úvodní projekt Stalingradu II. o okolí sportovního stadionu a zvětšil tak svou plochu.

4.4. Sídliště Ráj

Hlavními projektanty sídliště se stali Jiří Klen, Zdeněk Jakubec a Jiří Kubišta. Na projektu pracovali od roku 1956 do roku 1958. Avšak výstavba započala ještě před dokončením projektu, v roce 1957.

Celková kompozice a organizační členění vyšlo ze širších urbanistických vztahů města a směrných plánů z dřívějších let [11, 33, 34]. Sídliště tvoří hlavní dva okrsky. Parkové prostory vytvářejí jádra obou okrsků, které navazují na pěší cesty v obou alejích.

Zástavba podél hlavního městského okruhu na západním okraji se zakládá na kontrastu horizontální linie panelových objektů G – 57 a vertikál tří desetipodlažních obytných domů v uzlových bodech [35]. Na východním okraji podnítilo řešení zástavby spád terénu. Panelové objekty jsou zde doplněny o sedmipodlažní bodové domy s příčně posazenými dvojsekcemi o třech podlažích. Střední pás zastavění mezi oběma alejemi představuje asi nejzdařilejší úsek díky výraznému výškovému zónování, rytmickému členění a využití průhledu na aleje.⁴⁷

Středem zmíněného pásu prochází druhý městský okruh s hromadnou městskou dopravou. K němu přiléhá lokální centrum I. obvodu a vstupní prostor u nemocnice s věžovým domem a střediskem vybavenosti. Kromě těchto center občanského vybavení se u jižního okraje u lesa nachází potravinářské středisko a zahradní restaurace. Několik samostatných objektů s obchody projektanti umístili do severní části v okolí křižovatky hlavní třídy čtvrti a druhého městského okruhu.

Jádra okrsků ohraničuje vnitrookrsková okružní komunikace, jejíž vnější obvod tvoří pás obytné zástavby. Formována z několika skupin, které se vyřešily odlišně na základě charakteru terénu, zeleně, funkce okolních prostorů a typu obytných objektů. Každý úsek řeší jednotný charakteristický princip. V zelených vnitřních prostorech projektanti situovali dvě školy, mateřské školy a jesle.⁴⁸

Z hlavního městského okruhu, probíhajícího podél západního okraje čtvrti, se vyřešily přístupy do obytné čtvrti Ráj. Architektonicky tyto vstupy projektanti zdůraznili věžovými domy [36], které se od sebe odlišují barevným provedením. Černobílé řešení objektů se žlutými doplňky potvrdilo přednost omezené barevné škály na velkých základních plochách průčelí.⁴⁹ Doplnit skladbu bytů v nižší hladině zástavbě měly doplnit domy vybaveny výhradně garsoniériami a dvougarsoniériami. Jak působily obě stavby v době výstavby, nám může napovědět článek „Stavby vzorné kvality“ kde věžové domy chválí jak, co se týče kvality, tak vzhledu.⁵⁰ Zbylou zástavbu sídliště Ráj tvořily především čtyřpodlažní domy.

Do lokálních center obvodu, několika podružných středisek [37] rozmístěných podél východní radiály, a druhého městského okruhu se soustředila obchodní a kulturní zázemí čtvrti. Autoři projektu jednotným způsobem rytmizovali celkové zastavění plochy sídliště.

Sídlišti přidává na kvalitách pro lepší život velké množství zachované zeleně, využitě jako výrazný prvek v urbanistické kompozici městské části. Výsledné řešení čtvrti znamená pokrok i díky respektování přírodních podmínek, které se využily pro kompozici sídliště. Časopis *Architektura ČSR* označuje toto sídliště jako jedno z nejlepších na Ostravsku té doby. Sídlíště Ráj

pak časopis srovnává se starší výstavbou jako: „Hra v domino zaměněná hrou v kostky.“⁵¹

Sídliště Karviná – Ráj je řešeno jako další segment v radiálně okružní kompozici města. Na mezinárodním kongresu architektů v Moskvě byl tento návrh vysoce oceněn.⁵²

Padesátá léta napravila palčivý problém bytového fondu a město dostávalo celistvou podobu ve formě vysoce urbanizovaného sídelního útvaru. Jelikož pozornost projektantů věnovali bytové výstavbě, trochu pokulhávala vybavenost občanská, avšak tento nedostatek odstranili v dalších letech. Konec padesátých let samozřejmě ovlivnilo vítězství českého pavilonu na světové výstavě EXPO, což se v Karviné odráží v následujících letech šedesátých.

5. Výstavba šedesátých let

V padesátých letech se stavební ruch soustředil hlavně okolo bytové výstavby na sídlištích, ale pozapomínalo se na občanskou vybavenost. Šedesátá léta tento nedostatek napravují v plném rozsahu, zároveň tato nová zástavba zaplnila volné plochy katastru města. Počátkem šedesátých let pokračovala výstavba sídliště Ráj, přesněji jeho centra a poslední stavební etapy. Do této doby také spadá výstavba nejmladšího sídliště Karviné, Hranic. V půlce šedesátých let se vyhlásila celostátní urbanistická soutěž na centrum Karviné.

Vznikají stavby jako Dům peněžnictví [107], kino [73], sportovní a víceúčelová hala [103], hlásící se svojí architekturou k bruselskému odkazu. Tak jako v celé republice se i zde staví obchodní dům PRIOR [94].

5.1. Sídliště Ráj

Na počátku šedesátých let pokračovala výstavba první etapy sídliště a v letech 1959 – 1961 vznikal projekt na jeho lokální centrum [38, 72]. V rámci tohoto projektu vzniklo kino, obchodní středisko s věžovým domem a nábytková síň s restaurací Brno [84]. V rámci poslední etapy výstavby sídliště Ráj vznikly například domy hotelového bydlení, kulturní zařízení, školky nebo zvláštní škola. Projekt lokálního centra vytvořili architekti Jiří Klen, Zdeněk Jakubec, Jiří Kubišta, Vladimír Černický a Karel Vlček. K prvním pozemním pracím se přistoupilo roku 1961.⁵³ Soustředila se zde hlavně obchodní vybavenost a služby.

Centrum navržené jako volný, nepravidelný parkový prostor [38] se omezuje v prvním plánu na jednopodlažní a dvoupodlažní stavby vybavenosti, v druhém plánu se naopak objevují vyšší obytné budovy. Střed prostoru tvoří výškový obytný dům s vybaveností ve spodních podlažích a pasáží v přízemí. Budova se uplatňuje jak z blízkých, tak ze vzdálených pohledů.⁵⁴

Poslední stavební etapu vyprojektovali architekti Jiří Klen, Josef Štamberk a Zoja Wallerová. Projekt [39] pochází z let 1959 – 1960, v roce 1961 se začalo s výstavbou. Celkově navazuje na princip řešení předešlých stavebních etap i ve způsobu zastavění jednotlivých obytných skupin. Kvůli odlišným terénním podmínkám a sousednímu lesu na jihu se přírodní jádro okrsku situovalo k muldě vybíhající z lesa.

Střed okrsku tvoří dva sdružené prostory, kam projektanti situovali jesle a mateřské školy. Střední přístupová cesta vede podél staré aleje, která se využila jako promenádní prostor ústící do centra okrsku. Zde se nachází škola, dům hotelového bydlení a k němu přiléhající vybavenost. Kompozičně alej zdůrazňuje řada bodových objektů a další tři ohraničují stavby podél muldy. Východně od ní vybíhá k lesu pás rodinné zástavby, na jejímž okraji vznikl dětský domov. Na severovýchodní okraj okrsku projektanti situovali hromadné garáže. Severozápadní strana přiléhá jednak k lokálnímu centru obvodu, a jednak k úseku druhého městského okruhu. Ten v blízkosti křižovatky s hlavní třídou čtvrti obsahuje část obchodní vybavenosti.⁵⁵ Vznikly zde tedy skupiny v pravidelném rytmu a seskupení [40].

5.2. Projekt městské části Hranice

Projekt [41, 42] z roku 1962 vytvořili architekti Zoja Wallerová a Oldřich Pražák. V zásadě šlo o urbanistické vyřešení obytného celku Hranic, umístění obvodového centra a jeho napojení jak na město, tak i na jednotlivé okrsky v obvodu. Stavební práce započaly v roce 1964.⁵⁶

Základní koncepcí řešení centra sídliště Hranic se v souladu se základní koncepcí stalo spojení všech center obytných obvodů navzájem a současně propojení s hlavním centrem města [11]. Projektanti je umístili při druhém městském okruhu. Obvodové centrum se rozkládalo od obytného území přes mateřské školky k okrskovým parkům na nezastavěných plochách. Jeho strany potom lemovaly dva obytné okrsky. Třetí okrsek [43] situovali projektanti za terénní muldou severněji, tak, že obvodové centrum se přes

plochy zeleně napojovalo na centrum okrsku. Západní a jihovýchodní okraj území vymezovala celoměstská vybavenost.

Každý okrsek se skládal ze tří obytných skupin. Menší prostory těchto skupin stály jako volné bloky kontrastně k větším plochám zeleně. Zelené prostory se mezi sebou navzájem propojovaly a utvářely tak ústřední park městského obvodu. První dva okrsky projektanti přiřadili k obvodovému centru, společně s dvěma domy hotelového bydlení.⁵⁷

Sídliště reagovalo například na města Le Corbusiera, s ideou velkých obytných domů volně posazených v parkové zeleni.⁵⁸ Dobové příklady realizací podobných sídlišť najdeme například ve Finsku - nejznámější Tapiola nedaleko Helsinek. Finská architektura hromadného bydlení, s důrazem kladeným na začlenění domů do přírodního prostředí i sociálním aspektem, byla československým architektům častým vzorem.⁵⁹

5.3. Celostátní urbanistická soutěž na centrum Karviné

Karviná prodělávala v padesátých letech bouřlivý rozvoj, což se projevilo zejména v obestavování historického jádra města obytnými sídlišti. Nastala nutnost vhodně vyřešit spojení jednotlivých sídlišť a vybudovat střed města odpovídající jeho velikosti. V listopadu roku 1965 vyhlásilo město celostátní urbanistickou soutěž na centrum Karviné. Ve stejném roce probíhala obdobná soutěž například i v Ústí nad Labem.

Důvod vypsání soutěže nám představuje text objevující se u jejího zadání: *„Městu chybí dosud určitá společenská soudržnost, tradice soužití, která je jednak určena procesem dlouhodobého vzájemného poznání, ale*

*jednak i společensky atraktivními místy kolektivních zájmů a osobních zážitků. Nejpříznivější polohou tohoto společensky velmi rozmanitého, avšak zároveň jednotícího prostředí bude vždy centrum města.*⁶⁰ Také text zmiňuje, že historické jádro města se dostává do kolize se soudobými, neustále se zvyšujícími požadavky obyvatelstva. Přestavba městského okruhu tedy nabývala na důležitosti a stávala se v podstatě neodkladnou.

Šlo o území z větší části již zastavěné [44]. Střed Fryštátu měl velmi dobře zachovaný historický půdorys. Novější budovy se podřídily měřítku starších staveb na náměstí pocházející z 19. století a začátku 20. století, dávající náměstí jednotný ráz. Páteří řešeného území se stala v té době budovaná vnitřní okružní komunikace. Podél okruhu probíhalo projektování několika budov, jejichž hmotové řešení a situaci museli projektanti respektovat. Šlo například o zimní stadion, obchodní dům PRIOR či zvláštní školu v Ráji.

Zástavba historického jádra měla v celku drobnější měřítko, s převážnou většinou jednopatrových a dvoupatrových budov. Přiléhající nové městské části měly podstatně vyšší zástavbu. Svým charakterem, prostorovou a architektonickou skladbou odpovídají době svého vzniku.

5.3.1. Zadání a první kolo soutěže

Projektanti účastníci se soutěže měli za úkol řešit návrh budoucí výstavby a přestavby městského centra opírající se o historické jádro. Zároveň vycházeli z velmi příznivě založené struktury města, z jeho krajinářských i sídelních hodnot. Dále řešili přiblížení centra stejnoměrně ke všem třem hlavním osám sídliště a uplatnění zeleně v souvislosti s krajinnými útvary.

Jeden z úkolů se týkal oživení okružní komunikace, především v obchodním úseku tak, aby jej nenarušovala. Kulturní a společenská část centra potřebovala co nejklidnější prostory. Přirozeně a nenásilně se mělo propojit staré náměstí s novým kulturním centrem, tak, aby si zachovalo svůj tradiční ráz, což pro projektanty znamenalo nelehký úkol. Měli navrhnout takové dominanty určující polohu nového těžiště, aby se nepotlačily ty starší, patřící historickému jádru Fryštátu, jako například radniční věž. Nově budované objekty měly nahradit domy v sousedství staré radnice a vytvořit kontrast k radniční věži, ale zároveň zjemnit přechod k výstavbě nového středu.⁶¹

Všechny pevně určené požadavky se měly zharmonizovat a zapojit do vymezeného prostoru každou novou a přestavěnou budovou tak, aby po dílčích a časově na sebe navazujících realizacích tvořily provozně účelný a architektonicky jednotný celek. Centrum mělo působit jako obraz pulzujícího života a těžiště zájmů obyvatelstva i návštěvníků města.⁶²

Dne 25. 6. 1966 bylo Městskému národnímu výboru doručeno celkem 26 soutěžních návrhů, které posuzovala porota složená z významných architektů a odborníků. Všechny projekty vykazovaly příznivé řešení, spočívající ve vějířovitém uspořádání obytných obvodů města, a vyzdvihly hodnoty některých přírodou i stávajícím osídlením utvořených prvků.⁶³ Určujícími faktory se staly výše zmíněné požadavky. Vybralo se dvanáct odpovídajících projektů a z nich nakonec tři vítězné. Ani nejvýše oceněné návrhy však neposkytly jednoznačné řešení všech požadavků, kvůli čemuž se třem projektům udělila druhá cena. Následně městský národní výbor Karviné vyhlásil další kolo soutěže.

Druhou cenu obdržely projekty kolektivu Luboše Doutlíka z Vysokého učení technického v Praze, kolektivu Útvaru hlavního architekta města Prahy vedeného Zdeňkem Neradem a dále skupina okolo Vladimíra Meduny z Vysokého učení technického v Brně.⁶⁴

Návrh skupiny Luboše Doutlíka získal ocenění především pro své vysoce výtvarné pojetí centra města s výraznou skulpturální výzdobou a ojedinělou sevřenou koncepcí využívající přestavby historického jádra. Projekt od kolektivu Vladimíra Meduny ocenila porota pro dobře rozložené pojetí celé centrální oblasti, které při citlivém zachování historického jádra rozvíjí jeho rozložení směrem k obytnému pásu. Okružní komunikace zde vytváří oboustranně urbanizovanou městskou třídu. Zdeňka Nerada a jeho skupinu porota ocenila pro ojedinělý způsob návrhu regenerace historického jádra, jenž se staví do přiměřené rovnováhy k oběma nově navrženým prostorům, a to v logické návaznosti na vějířový systém obytného pásma.⁶⁵

5.3.2. Druhé kolo soutěže

Do dalšího kola soutěže formulovala porota nové požadavky, které doporučuje sledovat při investiční přípravě výstavby centrální oblasti města. Neměly působit jako striktně určující model, projektanti s novým zadáním mohli dále polemizovat a podle uvážení požadavky doplňovat.

Projektanti sledovali v další fázi soutěže několik nově daných zásad. Hlavní pozornost měli věnovat historickému jádru [45, 46], jež tvořilo stěžejní část nového centra. Měli vycházet z možností, které poskytovala přestavba zmíněného jádra, a vytvořit vazbu k přiléhajícímu městskému parku. Prostorová soustava centra měla zůstat lapidární a ve funkční skladbě odpovídat významu

dílčích situací. V poslední řadě měla zpevnit přednádražní prostor vztahující se k centru.

Výběr takových situací se vymezoval ve funkčních plochách týkajících se společenských zařízení pro děti a dospělé. Architekti měli vytvořit vhodnou vazbu pro plochu objektu víceúčelové sportovní haly a v poslední řadě vrátit parku jeho přírodní charakter tak, aby odpovídal svému poslání ve struktuře města a příměstské krajině. Porota jim doporučila také doplnit bytový fond v městském centru.

Měly se taktéž rozšiřovat plochy městské zeleně na principu urbanistické souhry mezi historickým jádrem a novým centrem. Za nositele tohoto systému můžeme označit velký park Boženy Němcové přiléhající k starému centru. Projektanti měli uplatnit myšlenku gradace prostoru užitím různorodých architektonických prostředků. Vše mělo zapadat do struktury města jako celku, kterou v první řadě určuje ráz okolní prostorové skladby a z ní vystupující hlavní a dílčí články, při prozatím odlišně chápaných pojetích rekonstrukce prostoru centra města. Rekonstruovat tak náměstí s přihlédnutím ke starším městským částem,⁶⁶ to znamená uchopit historického jádro a rozvíjející se centrum jako urbanistický celek.

Dne 4. 12. 1966 vyšel z druhého kola vítězně návrh kolektivu Vladimíra Meduny [47]. O jeho podobě nás informují i *Karvinské noviny* ze dne 25. 1. 1967. Vítězný návrh je charakterizován především novým městským centrem. Medunův tým je formuje v bohaté půdorysné i prostorové skladbě mimo historické jádro, jehož podstatnou část tento projekt regeneruje. Hlavní zřetel projektanti věnovali důslednému architektonickému pojetí obvodové komunikace.⁶⁷

Městské centrum tedy mělo tvořit prostor mezi historickým jádrem a nově budovanou okružní komunikací, v úseku od sídliště Nové Město po sídliště Ráj. Zde projektanti navrhli mimo bytových jednotek veškerou celoměstskou i nadměstskou vybavenost. Také měli v plánu zde vytvořit společenské, obchodní a administrativní centrum města. Počítalo se s umístěním Domu peněžnictví, kulturního domu, hotelu, kina, domu služeb, budovy Městského národního výboru a dalších administrativních budov. Splnil se jeden z nejdůležitějších požadavků týkajících se městské zeleně, kterou se architekti v maximální míře snažili šetřit.⁶⁸ Nižší zástavba v přednádražním prostoru podtrhuje vlastní centrum a sídliště. Výška a půdorysné rozměry objektů zpřehledňují zástavbu na území, které mělo v budoucnu zasáhnout poddolování.

V první etapě se mělo vybudovat tisíc bytových jednotek, propojit sídliště Ráj s centrem a hlavně postavit Dům peněžnictví, krytý bazén, zdravotní školu a hotel, jehož realizace se neuskutečnila.

Při návrhu autoři vycházeli z potřeby oddělit v maximální míře automobilovou dopravu od pěší zóny. Projektanti tento požadavek výrazně uplatnili v centru města, které ponechali jako klidný prostor bez motorové dopravy.

Po roce 1969 probíhala asanace starších objektů v historickém jádru, narušil se jeho historický půdorys a také siluety kvůli nově postaveným stavbám. Postupně zde začínala výstavba plánovaných objektů

6. Sedmdesátá léta a konec socialistického budování

Karviná postupně vyrostla v nové moderní město a svou výstavbou se přemístila do historického jádra, v němž se mělo realizovat nové městské centrum. Postupně se budovaly nové čtvrti, přistoupilo se k rekonstrukci okrajových částí a jednalo se o výstavbě centra města za účelem spojení všech obvodů v jeden městský celek. Bohužel to také znamenalo rozsáhlé demolice historických objektů a někdy i celých ulic, které musely ustoupit novým stavbám. Složitý úkol, jehož realizace se plánovala na několik pětiletok, měl mít původně generálního dodavatele Pozemní stavby Ostrava. Tento podnik realizaci odmítl a provádění převzal Okresní stavební podnik Karviná.⁶⁹

V roce 1970 dosáhlo město počtu 76 014 obyvatel a zařadilo se mezi přední města Československé republiky. Do roku 1985 se počítalo s 88 tisíci obyvateli, také na tomto počtu se měl růst města ukončit.⁷⁰ Vzhledem ke své poloze i výhledu pánve, nemělo město podmínky pro další rozšiřování. I proto se jednalo o rozšíření okolních spádových obcí Stonavy a Petrovic u Karviné.

V roce 1970 vypracoval František Koval předběžný směrný územní plán sídelní aglomerace Karviné [48]. V něm sledoval období do roku 1985, v roce byl 1975 schválen. Neřešil jen vlastní město Karviná, ale také zmíněné spádové okolní obce Petrovice u Karviné a Stonavu.⁷¹ Ve své vlastní urbanistické koncepci usiloval o vytvoření organického a uceleného území doplněním a rozvíjením radiálně okružního systému města ze směrného územního plánu z roku 1956. Neřešil však problematiku důlní činnosti

v oblasti Karviná – Doly, což se směrný plán z roku 1970 snažil napravit jak v rekultivaci krajiny, tak v bytové výstavbě.

Vzhledem k tomu, že výstavba města se skládala z nových sídlišť a nebylo možné provádět v dohledné době přestavbu těchto částí, muselo se začít rozvíjet na volných zemědělských plochách. Z celkového posouzení poměrů základových půd vyšlo najevo, že nejlepší potřebné podmínky pro sídlištní zástavbu poskytovala oblast Karviná - Hranice. Naproti tomu pro rodinnou výstavbu se jevila vhodná oblast Ráj.⁷²

Plán vycházel z vlivů poddolování z důsledku přírodních podmínek. Hlavní koncepce sledovala docílení takových předpokladů, které především zajišťují městu zdravý vývoj, vytváří dobré životní prostředí, zlepšují podmínky pro dopravu a občanskou vybavenost a služby. Jednotlivá sídliště sjednocuje směrný územní plán do kompaktního městského celku a vytváří nové centrum.

Podrobný územní plán Karviná centrum, který řešil upřesnění předchozích plánů z urbanistické celostátní soutěže, pocházel z roku 1975 od Blažeje Heisera z ostravského Stavoprojektu [49]. Řešil umístění celkem 1479 bytových jednotek a obchodní vybavenost v centru. Hlavním cílem se stala zástavba podél okružní komunikace.

Oproti předešlým podrobným územním plánům se zabýval výstavbou, jejíž etapy a lhůty realizací se nemohli komplexně stanovit ani předvídat, neboť mnohdy neměli ještě ani známé investory výstavby. Šlo o objekty značných objemů a tedy i finančních nákladů, které se měli realizovat až po prokázané naléhavosti a zajištění značných investičních prostředků.

Z dalších územních plánů můžeme jmenovat například územní projekt zóny obytného souboru Karviná - Hranice II od Petra Havla ze Stavoprojektu Ostrava z roku 1981, který řešil umístění celkem 2686 bytových jednotek. Jana Šimíčková také z ostravského Stavoprojektu vypracovala územní plán sídelního útvaru v letech 1985 – 1988. Podobně jako Kovalův směrný plán sídelní aglomerace se i v tomto případě řešily stejné spadové obce.

Všechny zmíněné plány řešily v podstatě životní prostředí a estetiku veřejných prostranství. Projektanti si uvědomovali hlavní problémy města, pramenící z devastace okolí důlní činností a výstavby rozsáhlých sídlišť. Paradoxně naproti tomu probíhalo budování nových moderních objektů, přičemž se velmi narušila silueta města [50]. Byly to například budovy Domu peněžnictví z roku 1974 [107], sousedící šestnáctipatrový věžový obytný dům z roku 1981 [50] nebo obchodní jednotky Hvězda a Jadranka z let 1981 -1984 [51].

7. Katalog vybraných staveb

7.1. Učňovský dům

Vznikl v souvislosti s lánskou akcí na Ostravsku, v rámci výstavby objektů hornických učilišť [52], které měly tvořit střed nových center. Budova navržená v roce 1950 týmem architektů z ostravského Stavoprojektu Otakarem Novým, Josefem Kriszkem a Miloslavem Čtvrtníčkem, vznikala v letech 1951 – 1952.⁷³

Sedmipatrový objekt podlouhlé dispozice [53] měl představovat ukázkový příklad socialistického realismu. Namísto toho dokládají nejisté

lavírování mezi dosud aktuálním pozdním funkcionalismem, který byl však po únoru 1948 oficiálními strukturami vnímán a napadán po vzoru SSSR jako nepřijatelná „kosmopolitní architektura“, a sorelou. Návrh hornického učiliště patří mezi stavby utvářené za pomoci klasicistních principů bez naturalistického a historizujícího detailu.⁷⁴

Ke své stavbě se projektanti postavili kriticky v článku O zkušenostech a chybách práce ostravských architektů v časopisu *Architektura ČSR* v roce 1951, kvůli zmíněným ozvukům funkcionalismu. Dále se zde o Učňovských domovech zmiňují takto: *„Domovy mládeže jsou zatím největší vymožeností naší lidové demokracie v péči o člověka. Jsou skutečným pomníkem doby, která začala pečovat o pracujícího člověka z gruntu – od učebných let. V těchto pomnících ovšem žijí lidé a musí být postaveny levně a rychle.“*⁷⁵

7.2. Okresní nemocnice Ráj

Projekt [54, 55, 56, 57, 58, 59] z roku 1951 zpracovali ve třech alternativách architekti Zdeněk Alexa a Zdeněk Strnadel, pod vedením Bedřicha Rozehnal z Vysokého učení technického v Brně. Téhož roku se započalo s výstavbou. Rok 1963 se sice považuje za rok oficiální, co se týče kompletního dokončení, ale slavnostní otevření proběhlo již 1. října 1958. Z toho plyne, že při projektování sídliště Ráj se už nemocnice pomalu rýsovala. Vznikala paralelně s projektem učiliště v rámci Lánské akce.⁷⁶

Projektanti situovali okresní nemocnici II. typu se zdravotním střediskem a hospodářským komplexem do volného prostřanství. Na severovýchodní straně, je vymezovala státní silnice Fryštát – Ráj, na východě

se nacházela pouze polní cesta, z jižní a severozápadní strany stavbu lemovalo nepravidelné zastavění.

Jde o výškovou křídlovou stavbu s propojující středovou částí. Vějířovitý půdorys můžeme přirovnat k písmenu Y [55]. Hlavní část nemocnice tvoří monoblok, jehož součástí se stala lůžková část s operačním komplementem a zdravotním střediskem. Monoblok míří hlavní osou přibližně na sever a jih, což řeší dobrou orientaci lůžkových jednotek na jižní stranu. Naproti tomu ošetrovny a pracoviště lékařů hledí převážně na stranu severní. Nemocnice jako celek se skládá ze zmíněného monobloku, okresního zdravotního střediska, hospodářské části a vrátnice [59]. Hlavním vstupem se vchází do haly, na níž navazuje schodiště, výtahy a spojovací chodba k monobloku.

Jednotlivé úseky v podlažích se navzájem spojují dostatečně širokými a prosvětlenými chodbami. Vertikální spojení probíhá hlavním schodištěm ve středu lůžkové části a bočním odlehčovacím schodištěm. Všechna schodiště propojují druhý suterén až šesté patro, to stejné platí u výtahů. V lůžkových částech se projektanti rozhodli pro střechu spádovou a nad komplementem se použila střecha nízká.⁷⁷

Předchozí funkcionalistické práce Bedřicha Rozehnalů se pro autory v tomto případě staly inspirací, například v utváření hmoty a účelném členění.⁷⁸ Pro srovnání můžeme uvést Rozehnalovu dětskou nemocnici v Brně. Kvůli odmítání socialistického realismu se sám stal odmítnutým architektem, proti němu stál například i Vladimír Meduna. Socialistický realismus, který se v plné síle rozvíjel na Náměstí Budovatelů, se zde omezil na lizény, rytmizující

průčelí, a navrhovanou sochařskou výzdobu [58]. Jedná se o jakousi formální nejistotu a balancování mezi funkcionalismem a socialistickým historismem.

Zdeněk Alexa a Otakar Nový ve svém článku O zkušenostech a chybách práce ostravských architektů napsali: „*Sokl stavby je příliš rozdroben a pohled postrádá jasného kompozičního jádra. Přísné dodržení typu v lůžkových blocích znemožnilo výškovou gradaci celé stavby. V architektonických detailech byl však projekt mnohem jasnější a zralejší než Lánská akce.*“⁷⁹ To nám může trochu přiblížit dobu nejistoty v architektuře. Autoři v článku vysloveně odmítají funkcionalistické členění a půdorys a odvolávají se na socialistické vzory graduujících staveb.

7.3. Kulturní dům Stalingrad

Kulturní dům [60, 61, 62, 63, 64, 65] se stal součástí zastavovacího plánu Stalingrad II. z let 1958 až 1959 od Jaromíra Zoubka. O původním plánu z roku 1956 toho víme málo, ale pracoval na něm stejný pražský kolektiv architektů z ostravského Stavoprojektu jako na finálním plánu, a to Karel Vlček, Vladimír Černický a hlavní architekt Jiří Klen, který byl mimo jiné spoluautorem zastavovacího plánu sídliště Stalingradu II. Povolení k užívání bylo vydáno 27.4.1964.⁸⁰

Jeden z důvodů výstavby tohoto kulturního střediska spočíval ve vyhoření stávajícího kulturního domu velkodolu Československé armády. Projektanti se chtěli takovému riziku vyhnout a u dřevěné novostavby se rozhodli, že stavba nesmí nikde mít ohňové topeniště, i když byla dokola zazděná. Proto definitivně mizí všechny komíny a nové se stavět nebudou.⁸¹ Kulturní dům Stalingrad se stavěl v prostoru bývalé cihelny, kde pokračovala

výstavba stejnojmenného sídliště. Sama úprava terénu si vyžádala značných nákladů, jelikož se musela zavázat část rybníku, do kterého stavba i její okolí zasahovaly.

Celý prostor mezi bytovou zástavbou sídliště Stalingrad II. se již v úvodním projektu řešil jako park [27]. Situačně ho architekti navrhli do osy parkového náměstí sídliště, tudíž jako parkovou pavilonovou stavbu bez nároků na vytváření jeho dominanty, avšak u prvního projektu se tento problém řešil právě naopak a pak by kulturní dům neúměrně vynikal oproti ostatním budovám v okrsku. Rozčlenění požadovaných místností tak, aby budova vkusně zapadla do rámce ostatní výstavby sídliště, se nakonec jevilo jako vhodnější rozhodnutí, jelikož dům zajímavě kontrastuje svým horizontálním charakterem s okolní vyšší bytovou zástavbou. Architekti se snažili vytvořit jednoduchý celek, který se měl vzhledem odrazit od bohatší zástavby bytové, a to nejen v jednoduchosti detailů, ale i barevností fasády. Kulturní dům osadili na malou vyvýšeninu, která se vytrácí směrem k okolní zástavbě. V hlavním uličním pohledu se dává na odiv přiznání přednáškového sálu v prvním patře jako symbol kulturního obsahu stavby.

Co se týče umělecké výzdoby kulturního domu, dominuje jí jediný výrazný prvek, a to tři velká barevná okna sálu, pojatá jako jeden celek [64]. Uplatňují se jako dekorativní článek v hlavním pohledu na fasádu kulturního domu. Jelikož mají okna oboustranný účinek, musela vyhovovat požadavkům kladeným na dekorativní stránku jak interiéru, tak exteriéru. Dalším požadavkem se samozřejmě stalo tematické zaměření, jaké si doba žádala. Měla být buď budovatelského charakteru, nebo měla nějakým způsobem navázat na povahu kraje, v němž se kulturní dům budoval. Akademický malíř

Jaroslav Králík nakonec zpracoval okna s tematikou čerpající z prostředí Karviné. Představují stylizovaný řez ostravsko-karvinskou uhelnou pánví a panoramatem Beskyd, akcenty tvoří zkameněné rostliny a zvířata.

O sochařskou výzdobu interiéru se postaral karvinský rodák, sochař Jindřich Wielgus [61]. Jeho díla se měla buď tematicky pojit ke konkrétnímu obsahu místností, nebo k některým krajovým atributům. Ve foyeru před hlavním sálem nakonec Wielgus vytvořil dřevěný reliéf, který představuje ideovou náplň sálu. Ústřední motiv tvoří tři tančící nymfy znázorňující balet. Po stranách se personifikuje hudba a divadlo. V dostupných archivních fondech se můžeme dočíst, že se umělci a architekti snažili o pojetí kulturního domu jako výtvarného celku, který by důstojně představoval kulturní dění na Ostravsku.⁸²

Jde o třípatrovou budovu na půdorysu písmene T. V původním návrhu z roku 1956 se počítalo s rozvržením budovy do dvou částí. První z nich, kterou tvoří čelní trakt, měla být částí osvětovou a druhá, podélná část divadelním a kinematografickým sálem. Finální návrh z roku 1957 představuje tři dispoziční celky, které se od sebe záměrně dělí z provozních důvodů. Divadelní a kinematografický sál zůstal na svém původním místě, ale přibyl nový celek, a to v místech původní osvětové části, která už nezabírala celý čelní trakt. Do levé straně tohoto traktu se umístilo loutkové divadlo a zbytek traktu tvořila osvětová část. Ta byla přístupná jednak ze vstupní a pokladní haly, jednak z parku samostatným vstupem do prvního suterénu. Jádrem tvoří knihovna a čítárna. Součástí osvětové části tvoří mimo jiné dvě velké a dvě malé klubovny. Loutkové divadlo zpřístupňuje vchod jak ze vstupní, tak z pokladní haly a před

vlastním hledištěm má foyer. Jeviště se přímo napojuje na první suterén, který se otevírá terasou do parku, zde bylo využito terénního rozdílu staveniště.

Podstatu celého kulturního domu tvoří divadelní a biografický sál, navržený velmi účelně pro 550 diváků. Nástup k tomuto sálu se záměrně dělí již od vstupu, za pomoci dvou rozdílných schodišť, mramorovém dolů do parteru a žulovém přes společné foyer s přednáškovým sálem na balkon. Zadní stěnu jevištní části architekti řešili tak, že ji lze v létě použít jako otevřené jeviště pro letní divadlo.

7.4. Dům pionýrů

Cihlová stavba [66, 67, 68, 69, 70] pochází z roku 1964, kdy sloužila jako kulturní dům dolu Doubravka. Jména autorů a přesné datum kolaudačního rozhodnutí není známo.⁸³ Jelikož se stavba k původním účelům nevyužívala a Okresní dům pionýrů a mládeže již svou kapacitou nevyhovoval, rozhodlo se koncem roku 1973 o přestavbě a následných stavebních úpravách za účelem vzniku Městského domu pionýrů a mládeže. Slavnostní otevření proběhlo dne 25. 9. 1974. Stavební úpravy se týkaly hlavně interiéru, takže provedením se objekt hlásí k oblíbenému bruselskému stylu šedesátých let.

Nepravidelný půdorys domu pionýrů se skládá ze tří na sebe navazujících traktů, které se navzájem komunikačně propojují. Pro lepší orientaci nám pomůže označení jednotlivých celků z nákresu [66] „A“, „B“, „C“. Dvoupodlažní budova „B“ komunikačně navazuje na jednopodlažní budovu „A“ i třípodlažní budovu „C“. Objevuje se zde i spojovací chodba, dostavěná později, kterou osvětlují čtyři okna.

V budově „A“ se nacházely šatny, gymnastický sál, fotodílna a střelnice. V celku „B“ jsme mohli najít opět šatny, vyrovnávací schodiště, hernu, dílny nebo společenský sál. Nejvyšší budova „C“ obsahovala dílny, sklady a různé klubovny.

Pozoruhodně se stavba vyřešila v průčelní části nejvyšší budovy. Schodištní okna, vytvářející horizontální prosklené pásy, stejně jako sloupy ve tvaru V [70], podepírající vysunutý přístřešek, vyjadřovaly principy bruselského stylu. Plošně zastřešená stavba má nad hlavním vchodem nástavbu v podobě asymetrické markýzi. Podobný motiv můžeme najít, ve větším měřítku, na kancelářském domě Černá perla v Ostravě z let 1965 – 1967.⁸⁴

7.5. Kino centrum

V okolí sídliště Ráj se v bezprostřední blízkosti nenacházelo dost kulturních či společenských zařízení, proto projektanti navrhli kino pro 561 diváků jako součást nového lokálního centra [71].

Původní návrh z let 1963 - 1964, vytvořil Jiří Kučera [71, 72, 74]. Prováděcí projekt kina centrum [73, 75] pochází od Stanislava Svobody a Václava Šafáře, který se postaral o vyprojektování interiéru. Kino provedené jako železobetonový monolit, se realizovalo v letech 1967 – 1985.

Základní půdorysná kompozice obdélníkového tvaru a napojení na lokální centrum pochází právě od Jiřího Kučery. Různý počet pater pramení z celkového prohnutí stavby, kdy vlastní dvoupatrový objekt kina navazuje na třípatrovou hospodářskou část. Většinu přízemí zabírá nástupní hala a nad ní se v prvním patře nachází hlavní sál. Jako prostorový výtvarný prvek zde působí schodiště propojující jednotlivá podlaží. Výsledná realizace se odlišuje

od projektu Jiřího Kučery v celkovém architektonickém výrazu i v řešení konstrukční části. Stanislav Svoboda navrhnul v návaznosti na okolní zástavbu a dominantní postavení kina v lokálním centru, výrazné vertikální ztvárnění obvodových stěn, sledující horizontální křivku zavěšené lanové střechy nad hledištěm.⁸⁵ Jde o první užití lanové konstrukce střechy u nás.⁸⁶ Plastické ztvárnění zvýrazněné v hmotovém členění se uplatňuje i v zasklených plochách a přechází do vnitřních prostor.

Tvoří součást lokálního centra v Karviné – Ráji, realizovaného v rámci komplexní bytové výstavby. Umístění vycházelo z návrhu směrného územního plánu a tvoří dominantu dlouhého přímého úseku komunikace. Na okolní zástavbu objektů vybavenosti centra, se kino vizuálně a provozně napojuje pomocí ochozů. Svým plastickým pojetím rozrušuje klidný rámec okolních budov služeb.

Celá stavba tvoří jednotný výtvarně architektonický výraz, díky plastickému členění vnější hmoty, která koresponduje s členěním vnitřních prostor. To, že jde o stavbu výjimečnou, nám potvrzuje i článek z roku 1982 uveřejněný časopisem *Československý architekt* kde R. Kouba celý projekt shrnuje slovy: „*Nekonvenčním pojetím i vlastním společenským posláním vytváří stavba důstojný akcent lokálního centra v Karviné – Ráji*“⁸⁷

7.6. Kulturní středisko a závodní jídelna Kovona

Rostoucí podnik Kovona⁸⁸, potřeboval pro své zaměstnance jak závodní jídelnu, tak i klub ve kterém by se mohli zaměstnanci scházet. Z těchto důvodů se podnik rozhodnul pro stavbu kulturního střediska a závodní jídelny, která nakonec sloužila i obyvatelům Karviné.

Projekt [76] z roku 1962 vznikl jako počín Krajského projektového ústavu v Bratislavě a stavbu prováděly Vítkovické stavby v Ostravě. Stavělo se v letech 1964– 68.⁸⁹ Celý objekt se situoval do parku v blízkosti závodů Kovona.

Jde o jednopodlažní objekt s atypickým trojúhelníkovým půdorysem. Každé rameno trojúhelníku má svou funkci, jedno se využilo v podobě společenského sálu s předsálím pro 500 lidí, do druhého ramene se umístila jídelna až pro tisíc strážníků a třetí rameno sloužilo jako kuchyň. Vzniklo zde i atrium, díky prázdnému prostoru ve střední části. Pro lepší akustiku se v sálu zvolilo dřevěné obložení⁹⁰ a v předsálí se materiálu na podlahu použilo bílého mramoru. Základní kostru stavby tvoří sklobeton, střecha využívá lanovou konstrukci.

Svým tvarem jde o raritní počín a stal se nejspíš inspirací pro nerealizovaný návrh [77] krytého bazénu Ladislava Zemánka, pro sídliště Ráj z roku 1964.

7.7. Kavárna a Blok 400

Projekt Jiřího Kučery z roku 1961 [78, 79, 80] vycházel ze zpracované celkové koncepce sídliště Ráj. Celý komplex obytných bloků je navržen v technologii G 57.⁹¹ Zkombinoval zde nutnost bytové výstavby a zároveň doplnil chybějící občanskou vybavenost. Samotná stavba probíhala v letech 1963 – 1965.

Vertikála desetipodlažního domu tvoří kontrast vůči horizontále dvoupodlažního objektu. V prvním patře se nachází bufet se zázemím, ve druhém patře kavárna s lodžii, kde se otevírá výhled na lázně Darkov a dále

k objektu patří salonek s atriem. Jde o první projekt prvkové typizace v technologii blokopanelu s atypickým dispozičním řešením jednopokojových a třípokojových bytů. Dispozičně se u všech bytů opakuje předsíň, příslušenství a kuchyň.⁹² Návrh řešil nároží výstavby bytových domů s požadavkem výrazné dominanty, která se uplatňuje v dálkovém pohledu z přístupové ulice k sídlišti.⁹³

7.8. Restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko

Celý komplex [81, 82, 83, 84, 85] patřil do projektu centra sídliště Ráj, kde se musela vyřešit absence restauračních zařízení a obchodních středisek. Návrh z roku 1959 od Jiřího Klena a Oldřich Pražáka situoval restauraci, kavárnu a obchodní středisko do prostoru Gagarinova náměstí, tvořící příznačný prostor v bruselském stylu.⁹⁴ Vyhlídkovou terasou se objekty k sobě přimykají. Stavba započala roku 1962 a 1965 proběhla kolaudace.⁹⁵

Lomený půdorys objektu restaurace a kavárny se skládá ze dvou traktů [81]. Třípatrové dilatačně oddělené křídlo, sloužilo jako sklad, kuchyň, restaurace a osvětová část celkem pro 280 lidí. V navazujícím dvoupodlažním traktu umístili projektanti restauraci a kavárnu pro 120 osob. Jde o železobetonový, monolitický skelet s výplňovým zdivem z dutých cihel.⁹⁶ Do prostoru náměstí s asymetricky pojatým bazénem, se celý objekt otevírá dlouhou řadou oken a propojuje tak interiér s exteriérem [83, 84].

Obchodní středisko [82, 85] disponuje půdorysem ve tvaru L. Projektanti zde využili svažitého terénu a prodejnu se řešili ve dvou úrovních. Hlavní část zpřístupněná z prostoru lokálního centra, obsahuje velkou potravinářskou prodejnu ve formě samoobsluhy, dále speciální prodejnu

lahůdek a cukrárnu.⁹⁷ Prostor první úrovně, zpřístupněn z boku, se využil jako menší prodejna a sklad.

7.9. Rehabilitační ústav Darkov

Absence lázeňských zařízení vedla k přestavbě původního projektu z roku 1962, na kolektivní domy hotelového typu, jehož stavební akce započaly v roce 1966.⁹⁸ Rozhodnutí o přestavbě na lázeňský komplex se uskutečnilo 30.5.1968. O rok později zpracovali architekti Zdeněk Kupka, Zdeněk Strnadel, Ladislav Vitoul, Zdeněk Šťastný a Františka Michališ z ostravského Stavoprojektu koncepci celého ústavu [86, 87, 88], která se realizovala v letech 1970 – 1980.⁹⁹

Původně měly objekty v areálu sloužit jako ubytovací zařízení pro zaměstnance Ostravskokarvinských dolů. Redukce těžby měla za následek zmenšení potřebného počtu pracovníků a naproti tomu město řešilo situaci s nedostatkem kapacit pro rehabilitační účely. Tyto důvody a především vhodná dispozice objektů vůči blízkosti minerálních vod, vedly v roce 1968 k přebudování rozestavěných hotelových domů na rehabilitační ústav s komplexním léčebným vybavením. Další důvod přestavby se uvádí zvelebování města porušeného industrializací.¹⁰⁰

Dominantu celého areálu tvoří dva dvanáctipodlažní léčebné a především ubytovací objekty, podlouhlé půdorysné dispozice, pro 570 pacientů. Mezi nimi se situovala stravovací část, vytvořená jako tři architektonicky náročně řešené jídelny, s bohatým provozním zázemím.¹⁰¹ Současně se do komplexu začlenila zbývající část léčebných provozů, jako

tělocvičny a vodoléčebné sály. Všechny základní provozní celky se propojují koridory.

Podstatná část pozemku se v původním směrném územním plánu zamýšlela jako veřejný park. Tato idea se částečně uskutečnila, jelikož významnou složku areálu tvoří právě park. Park, který zde formuje vhodné a příjemné prostředí celého lázeňského komplexu s odpočinkovými kouty. Na jižní straně areálu se vytvářely ostrůvky klidu, a okraje plynule přechází do volné krajiny. V příložené korespondenci se můžeme dočíst o plánované výstavbě rodinných domů v místě, tehdy budoucího, parku. Pár dní před vydáním stavebních povolení, se žádosti kvůli lázeňské přestavbě zamítly.¹⁰²

Realizace rehabilitačního ústavu měla pro město význam společenský i estetický.¹⁰³ Ve vysoce urbanizovaném území, funguje jako příjemná změna vyjadřující léčebně rekreační charakter.

7. 10. Obchodní dům PRIOR

Zvyšující se nároky obyvatel a velká kupní síla v Karviné vyžadovala změnit nevyhovující strukturu obchodní sítě, což vedlo tak jako po celé republice i zde k postavení obchodního domu PRIOR [89, 91, 92, 93, 94, 95]. Územní rozhodnutí pro stavbu se vydalo 16. 12. 1963, v roce 1967 se zahájila výstavba obchodního domu a s termínem dokončení se počítalo až v květnu 1970. Kolaudace proběhla již 18. 12. 1969, slavnostní otevření pak 28. 1. 1970. Stavbu vyprojektoval Jan Melichar ze Státního projektového ústavu obchodu Brno, generálním dodavatelem stavby byla Výstavba ostravskokarvinských dolů Ostrava a přímým investorem Obchodní Domy PRIOR Bratislava. Kvůli

stavbě se musela provést demolice pěti starších objektů. S poddolováním se v této oblasti počítalo od roku 2020.¹⁰⁴

Objekt obchodního domu se nachází při okružní městské komunikaci v zeleném pásmu, které leží mezi historickým centrem Karviné a tehdejším sídlištěm Stalingrad. V době výstavby obchodního domu probíhala celostátní architektonická soutěž na nové centrum Karviné, již od počátku územního plánu se však uvažovalo o vybudování nového městského centra, z něhož se Prior realizoval jako první. Měl tvořit svázaný celek společně s hotelem, ale ten zůstal bohužel nerealizován. Umístění Prioru měl architekt řešit tak, aby stavba nezasahovala do výhledu ze třídy Rozvoje na renesanční věž na náměstí v historickém centru. Dokládá to fotografie v archivních fondech obchodního domu, ale můžeme se domnívat, že se jde o jakousi dobovou fotomontáž. Když se totiž dnes podíváme ze třídy Rozvoje přesně tímto směrem, věž vidět není a nemohla být vidět ani tehdy [90].

Při návrhu přiznal architekt inspiraci obchodním domem De Bijenkorf v Rotterdamu, z let 1954-1957, od Marcela Breuera.¹⁰⁵ Vidíme to jak v celkové kvádrové dispozici bez oken, tak ve vnitřním uspořádání bez příček, protože architektonické řešení obchodního domu vycházelo z požadavků na plynulý vnitřní provoz. Původní projekt počítal se čtyřmi podlažími, nakonec se realizoval projekt o třech podlažích. Tím se zvětšila zastavěná plocha, jelikož tehdejší nároky na prodej vyžadovaly co nejkratší vertikální komunikaci a velkou prodejní plochu vcelku.

Pro propojení historického centra, obchodního domu a sídliště Stalingrad uvažoval projektant o vybudování mostu pro pěší přes muldu na

jižní straně staveniště, most však v projektu ani v investičním úkolu není obsažen. Jan Melichar projekt zpracovával ve dvou alternativách – s konstrukcí železobetonovou a ocelovou. Mělo se posoudit, která konstrukce bude efektivnější. Pozemní stavby Ostrava však železobetonovou konstrukci odmítly provést a tím se rozhodlo, že stavba bude mít konstrukci ocelovou.¹⁰⁶

Stavba se zakusuje do terénu, takže ze strany severní, východní a západní se jeví jako dvoupodlažní, s prvním podlažím proskleným a druhým, které prezentuje jednoduchý plný hranol, obložený keramickým podkladem v červené barvě. Půdorysně ustupující třetí podlaží můžeme vnímat hlavně z dálkových pohledů. Z jižní strany má stavba na úrovni prvního podzemního podlaží zásobovací dvůr. Schodiště pro zákazníky se předsunuje mimo vlastní objekt v podobě gradujícího pylonu [95] od sochařů Oldřišky Keithové a Karla Volavého, svým výrazem se zřetelně hlásí k odkazu klasické moderny.¹⁰⁷

7. 11. Hotel, nerealizovaný projekt

Karviná měla nedostatečnou kapacitu zařízení pro přechodné ubytování, i přesto se stavba nakonec nerealizovala. Jak se zmiňovalo již výše, s hotelem se počítalo v územním plánu od počátku, kdy měl tvořit svázaný celek společně s Priorem navrženým Janem Melicharem. Umístěn měl být tedy v sousedství nového obchodního domu, a to z východu. Ze severní strany měl navazovat na dálkovou okružní komunikaci, ze strany západní a jižní pozemek ohraničovala ulice Československé armády. Celá studie vycházela ze směrného územního plánu a umísťovala hotel do uvažovaného pásma výstavby nového městského centra.

Požadavek na Jana Melichara zněl: „*Generální projektant se pokusí vypracovat investiční studii hotelu ve dvou alternativách.*“¹⁰⁸ První alternativa [96, 97] chtěla řešit hotel jako nízký atriový objekt, výškově shodný s hlavní hmotou obchodního domu. Naopak druhá alternativa [98, 99] zamýšlela hotel pojmout jako výškovou budovu. Zajímavé je, že tuto variantu považovali tehdy za lépe vyhovující z urbanistického hlediska. Přitom právě první alternativa by se lépe svázala s okolní zástavbou a obchodním domem. Obě měly být řešeny jako monolitický železobetonový skelet působící velmi vzdušně díky hojnému využití prosklené plochy a jde o velmu zdařilé návrhy. Jak mohla vypadat první alternativa, to si můžeme představit podle realizované budovy národních výborů v Mostě od Míty Hejduka, Jana Kouby a Jiřího Páče z let 1972-1978.¹⁰⁹

7. 12. Sportovní a společenská hala

V roce 1960 si město uvědomilo potřebu vybudování sportovních a společenských zařízení, jelikož šlo o mladé město a téměř padesát procent obyvatel doposud nemělo žádné možnosti sportovně-společenského vyžití, zejména mládež. V předešlých letech se totiž soustřeďovaly veškeré stavební akce okolo bytové výstavby a občanská vybavenost pokulhávala. Zimní stadion se předal do užívání již v roce 1959, ale jeho nevýhoda spočívala jak v otevřené hrací ploše, tak i v poddimenzovaném sociálním zařízení.

Projekt z roku 1965 [100, 102, 103] pochází od Miroslava Goly z ostravského Stavoprojektu. Se samotnou dostavbou se začalo 12. 3. 1967, povolení k užívání bylo vydáno v roce 1972, ale hala fungovala již o rok dřív.¹¹⁰ S poddolováním se na tomto území počítalo okolo roku 2040.

K dispozici máme dosti špatně zachovalý první návrh z roku 1961 [101], pocházející z Katedry architektury a urbanismu Vysokého učení technického v Brně od Vladimíra Meduny a Františka Kalivody. Něco málo z něj přesto lze vyčíst. Například hlavní průčelí měla tvořit prosklená plocha. Zešíkmená střecha dosahovala svého vrcholu v zadní, o mnoho vyšší části. Vše měly podepírat mohutné sloupy ve tvaru V, pronikající skrz terasu.

Účelem úpravy zimního stadionu se stalo provedení obvodového pláště, zastřešení ledové plochy, zajištění účelného a širšího využití této stavby - jako například ubytování nebo stravování. Samozřejmě hlavní záměr dostavby spočíval v zajištění pravidelného sportovního vyžití. Charakter stavby však dovoľoval i pořádání velkých shromáždění pro několikatisícovou účast. Projekt dostavby Společenské a sportovní haly se řešil tak, aby se svým architektonickým vzhledem přiblížil již existující ledové ploše a vhodně doplnil prostor mezi halou a stávající zástavbou. V souladu se směrným plánem města se měl stadion ocitnout na okraji hlavní dopravní komunikaci do centra města, při stávající silnici. Konstrukce zastřešení se uplatnila spíše v pohledu od západu než od příjezdové komunikace Ostrava-Karviná.

Snaha projektantů spočívala ve vytvoření dojmu, jenž by svou obnaženou konstrukcí připomínal příhradoviny nebo těžní věže a tím i určitým způsobem harmonoval s ostravským prostředím. Kontrastů a moderního výrazu měli architekti dosáhnout v zasklených stěnách a barevně vhodně pojatém obložení.¹¹¹ Výrazný prvek zimního stadionu v Karviné tvoří hojně využití prosklené plochy, charakteristická součást bruselského stylu. Sklo zde vyplňuje prostor mezi zprohýbanou ocelovou konstrukcí a svou roli zde hraje také střídání světla a stínů.

Dominuje zde pilovitý akcent, ať už použitý v atice, či v rytmickém zprohýbání celého objektu. Tento prvek můžeme v okolí najít na opavském plaveckém stadionu z let 1965–1968, postaveném podle návrhu frýdecko-místecké pobočky Hutního projektu Praha, ale už ne v tak předimenzované podobě.¹¹² Vidíme ho také na havířovské víceúčelové sportovní hale z let 1965–1969 od Josefa Hrejsemnou, kde se pilovitý akcent objevuje naopak v mnohem větším měřítku. Tento architekt se v posledních letech stal předmětem diskuzí, zejména jako autor nádraží v Havířově, kterému hrozí demolice. Široká veřejnost z Havířova s tímto rozhodnutím ve velké většině souhlasí, označuje tuto stavbu za socialistickou a vidí v ní odkaz předešlého režimu, přesto, že zde lidé žijí ve městě představujícím socialistický realismus. Přitom právě nádraží v Havířově v sobě nese odkaz uvolnění od tohoto režimu. Porovnáním zmíněného socialistického realismu, se kterým obyvatelé problém nemají, a bruselského stylu přicházíme k závěru, že v podstatě socialistická architektura splnila svůj účel sloužit lidu tak, aby mu porozuměl obyčejný člověk i v dnešní době.

V přibližně stejné době se také v Čechách postavil obdobný zimní stadion, a to v Plzni od Vladimíra Urbance, Pavla Janečka a Ladislava Švábka. Zde využili lomený deltoid, který plasticky řeší hlavní průčelí.¹¹³

Celé stavbě dominuje naprostá jednota konstrukce, která také vyjadřuje velkolepost haly.

7. 13. Dům peněžnictví

O parcele se jednalo již v roce 1954. Konečný projekt od autorů Oldřicha Pražáka a Miroslava Goly pocházejí z roku 1968 [104, 105, 106,

107]. Investorem byla Československá státní banka a stavět se začalo v roce 1970. Dnes po rekonstrukci slouží jako magistrát.

Podnětem k postavení domu peněžnictví se stala nevyhovující dispozice Státní spořitelny, Státní banky a Státní pojišťovny, která měla část svých poboček dokonce mimo město. Stavba měla vyřešit sloučení všech poboček do jedné budovy.¹¹⁴ V době vydání vyjádření k investičnímu úkolu již město plánovalo novou výstavbu celého okruhu města skrz celostátní soutěž na projekt centra Karviné.

První požadavek na dům peněžnictví, postavený v rámci tohoto projektu zněl, aby měla alespoň tři patra, s tím, že v přízemí by sedmdesát až osmdesát procent zabírala Státní banka a Státní spořitelna. V investičním úkolu se dále píše: „*Druhé patro bude mít společné místnosti pro všechny tři podniky, neboť je zapotřebí sevřít půdorys na nejmenší možnou plochu tak, aby bytové jednotky byly soustředěny ve třetím patře.*“ Na počátku se pracovalo s myšlenkou vybudovat šest bytových jednotek, koncipovaných jako svobodárny, ale existovaly také další alternativy. Buďto to měla být třípodlažní budova s obytným křídlem do domu s vjezdem, nebo budova řadová, která by tvořila z hlediska urbanistického dominantu svého okolí.

Architekti Pražák a Gola se však nakonec rozhodli pro jiné řešení, a to pro stavbu pětipatrovou. Jednotlivé pobočky se v této konečné dispozici také rozdělily jinak. V prvním patře sídlila Státní pojišťovna, ovšem dále se již ústavy nestřídaly po patrech, nýbrž po stranách, pravá strana sloužila státní bance a levá státní spořitelně. Bytové jednotky se nakonec místo původních šesti realizovaly pouze čtyři. V tehdejší tisku se ke stavbě stavěli velmi kladně a doufali, že střed města dostane nový moderní vzhled.¹¹⁵

Dům má půdorys obdélníku. Ze zkosených prvků pláště můžeme vyvodit, že architekti Pražák a Gola mohli nalézt inspiraci v bruselském stylu, v tomto kraji oblíbeném. Čtyřicet sedm zkosených náběžníků světlé barvy, táhnoucích se přes všechna patra, předstupuje před tmavě hnědou fasádu s pravidelným střídáním oken. Vzniká dojem jakési šachovnice, protože světlo, které se odráží v oknech, budí dojem světlých čtverců. Jedinou výjimku tvoří část nad vchodem, kde se nacházejí schody. To architekti důmyslně zvýraznili čistě prosklenou plochou.

7. 14. Budova státního okresního archivu

Státní okresní archiv nedisponoval dostatečnými prostory pro uchovávání archiválií. Původně se depozitáře nacházely v mnoha nevhodných objektech v Karviné a archiválie se neustále stěhovaly z jednoho objektu do druhého. To způsobovalo poškozování dokumentů a zároveň se ztěžovala práce archivářů. Z tohoto důvodu se v roce 1985 oslovil Miroslav Kirdanov ohledně vypracování studie na budovu archivu [108, 109, 110, 111].¹¹⁶ Pro urbanistické řešení sloužil Miroslavu Kirdanovi podrobný územní plán výstavby městského centra od Františka Kovala.

Stavební povolení vydal Městský národní výbor v Karviné 21. 10. 1988. Kolaudace stavby sice proběhla až v roce 1993, ale projekt pochází ještě z doby, kterou se tato práce zabývá a slouží k jakémusi uzavření socialistické stavební epochy v Karviné.¹¹⁷

Miroslav Kirdanov situoval stavbu v území zastavěném staršími dožívajícími objekty, které byly určeny k demolici. Cihlová budova s plochou

střechou obsahuje dva hlavní trakty, čtyřpodlažní depozitář a dvoupodlažní archiv, společně vytvářející jeden architektonický celek.

V přízemí archivu na jižní straně se nachází hlavní vstup, z něhož se vchází do výstavní síně a přednáškového sálu s kabinetem. V komunikační hale, zpřístupněné z předsíně hlavního vstupu, se situovalo schodiště do patra. V druhém patře se nachází hlavně ředitelna se sekretariátem, studovna a knihovna. Navíc obklopuje hala atrium, což umožňuje prosvětlení, jak archivu, tak objektu depozitáře.

Všechna patra depozitáře se sestávají ze dvou hlavních prostorů, komunikačního jádra a vlastní halový depozitář. Zpřístupnění depozitáře z archivu se umožnilo díky jeho napojení na komunikační jádro.

Fasádu kolem celého objektu řešil projektant za pomoci nadokeních segmentových oblouků a tmavších obdélníků oddělující okna prvního a druhého podlaží. Hlavní vchod zdůrazňují tři vystupující válce, přerušené v prostoru oken, motiv vycházející z fasády objektu.

8. Závěr

Tato práce se pokusila nastínit poválečný urbanistický a architektonický vývoj ve městě Karviná. Nahlížet na toto město, můžeme jako na jakýsi průřez českou architekturou druhé poloviny dvacátého století. Od poválečných dozvuků funkcionalismu přes jeho nejisté kolísání v již nastupujícím socialistickém realismu, který je pozvolna ukončen Chruščovovou kritikou zbytečnosti v architektuře a následné pomalé doznívání historizujících tendencí. Až po

inspirující vítězství českého pavilonu na EXPO v roce 1958. Každá sebemenší tendence české architektury se vtiskla do podoby Karviné.

Výstavba se z počátku nesla v rychlém duchu bez výraznějších urbanistických zásahů. Jednalo se především o stavby potřebných hornických kolonií. Následovalo pevné uchopení území a postupně město dostávalo celistvý charakter, což se neblaze odrazilo v porušené krajině i následkem industrializace. Karviná se pomalu začínala vzdalovat od původní myšlenky města ideálního pro život, ale i tento problém se postupným rozšiřováním zeleně napravil.

Urbanismus a architektura v městě Karviná, představuje důležitou, bohužel opomíjenou, součást české architektury. Nespočet urbanistických soutěží, a územních plánů vedlo k ucelené podobě města. Co se ovšem projektantům musí vyčíst je poškození siluety a historického jádra, v nepřírozené snaze povýšit Karvinou na město přehnaně moderní a potlačit tak její minulost.

Předkládaná bakalářská práce tak v žádném případě nepředstavuje detailní zpracování poválečné architektury města Karviné, ale nastínění jednotlivých období a urbanistických počínů. Zaslouží si rozsáhlejšího badání, což není vzhledem k rozsahu bakalářské práce možné.

9. Poznámky

1. Irena Hajzlerová – Veronika Matroszová, *Karviná*, Praha 2009, s. 5.
2. Alexandra Rebrová, *Karviná: Radnice v proměnách času*, Karviná 2008.
3. Stanislav Karpeta, *Karviná*, Karviná 1988, s. 7.
4. Alexandra Rebrová, *Karviná: Radnice v proměnách času*, Karviná 2008.
5. *Karviná*, Historie obce, http://www.mistopisy.cz/historie_karvina_8873.html, vyhledáno 28. 3 . 2015.
6. Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.
7. Alexandra Rebrová, *Karviná. Radnice v proměnách času*, Karviná 2008, s. 128.
8. *Ibidem*, s. 129-136.
9. Irena Hajzlerová – Veronika Matroszová, *Karviná*, Praha 2009, s. 5-18.
10. SOkA Karviná, kronika Města Fryštátu, s. 309 – 350.
11. *Ibidem*
12. Irena Hajzlerová – Veronika Matroszová, *Karviná*, Praha 2009, s. 18.
13. *Ibidem*, s. 20-25.
14. SOkA Karviná, kronika Města Fryštátu, s. 309 – 350.
15. Martin Strakoš, *Kulturní domy na Ostravsku v kontextu architektury a umění 20. století*, Ostrava 2012, s. 67.
16. Často zmiňovaný proslov v místním tisku.
17. SOkA Karviná, katalog ze zápisů ze schůzí rady za volební období 1954 -1957.
18. V místním archívu se dochoval jen zlomek podkladů k této výstavbě.
19. David Macháček, *Sorela lahůdkám nepřála, přesto stvořila labužníka*,

[https : / /davidmachacek.wordpress.com/2014/05/17/sorela-lahudkam-neprala- presto-stvoril-labuznika/](https://davidmachacek.wordpress.com/2014/05/17/sorela-lahudkam-neprala-presto-stvoril-labuznika/), vyhledáno 20. 3. 2015.

20. Irena Hajzlerová – Veronika Matroszová, *Karviná*, Praha 2009, s. 38.
21. SOkA Karviná, zápisy ze schůzí lázeňské komise rady MNV v Karviné 1949 - 1952
22. Archiv MěSTÚ Karviná, přírodní podmínky, Směrný plán města Karviné, Karviná 1955.
23. Archiv MěSTÚ Karviná, zhodnocení dosavadních územně plánovacích prací, Směrný plán města Karviné, Karviná 1955.
24. *Historie územního plánování statutárního města Karviná*, Karviná 2008.
25. Archiv MěSTÚ Karviná, varianty směrného plánu, Směrný plán města Karviné, Karviná 1955, s. 3.
26. Vladimír Meduna, Nová Ostrava, *Architektura ČSR X*, 1951, s. 262.
27. Archiv MěSTÚ Karviná, historie územního plánování statutárního města Karviná, Karviná 2008.
28. Archiv MěSTÚ Karviná, varianty směrného plánu, Směrný plán města Karviné, Karviná 1955, s. 3 -10.
29. Ibidem.
30. Ibidem.
31. Ibidem.
32. Archiv MěSTÚ Karviná, finanční zhodnocení, Směrný plán města Karviné, Karviná 1955, s. 9.
33. Archiv MěSTÚ Karviná, technická zpráva k úvodnímu projektu sídliště Stalingrad I. : Karviná, Brno 1953, s. 11.
34. Archiv MěSTÚ Karviná, varianty směrného plánu, Směrný plán města Karviné, Karviná 1955, s. 20.

35. Jiří Klen – Oldřich Pražák, Výstavba Karviné, *Architektura ČSR XXII*, 1963, s. 468.
36. Archiv MěSTÚ Karviná, technická zpráva k úvodnímu projektu sídliště Stalingrad I. : Karviná, Brno 1953, s. 2.
37. Archiv MěSTÚ Karviná, průvodní zpráva, Sídlíště Stalingrad, Brno 1954.
38. Archiv MěSTÚ Karviná, technická zpráva k úvodnímu projektu sídliště Stalingrad I. : Karviná, Brno 1953, s. 10.
39. Archiv MěSTÚ Karviná, vlastnické poměry na území sídliště, Podrobný plán Karviná Stalingrad II., Ostrava 1956.
40. Ibidem.
41. Stanislav Sůva, Jaké domy budeme stavět od roku 1958?, *Československý architekt*, č. 4, 1957, s. 2.
42. Archiv MěSTÚ Karviná, úvodní projekt, Podrobný plán Karviná Stalingrad II., Ostrava 1956.
43. Archiv MěSTÚ Karviná, stavebnictví, Směrný plán města Karviné, s. 2.
44. Archiv MěSTÚ Karviná, úvodní projekt, Podrobný plán Karviná Stalingrad II., Ostrava 1956, s. 15.
45. Archiv MěSTÚ Karviná, průvodní zpráva, sídliště Stalingrad, Brno 1954.
46. SOkA Karviná: Projednání spisů Schválení úvodního projektu 2. etapy výstavby sídliště Karviná - Stalingrad II, 1956.
47. Ibidem.
48. Jiří Klen – Oldřich Pražák, Výstavba Karviné, *Architektura ČSR XXII*, 1963, s. 468 - 481.
49. Ibidem.
50. Stavby vzorné kvality, *Karvinské noviny VI*, 1962, č. 2, 10. 1., s. 4.

51. Jiří Klen – Oldřich Pražák, Výstavba Karviné, *Architektura ČSR XXII*, 1963, s. 473.
52. Archiv MěSTÚ Karviná, podrobný územní plán Karviná Ráj I, Karviná: Historie územního plánování statutárního města Karviná, Karviná 2008.
53. Ibidem.
54. Jiří Klen – Oldřich Pražák, Výstavba Karviné, *Architektura ČSR XXII*, 1963, s. 476.
55. Ibidem.
56. Archiv MěSTÚ Karviná, podrobný územní plán Karviná-Hranice, odd. studií, 1962.
57. Ibidem.
58. Rostislav Švácha, *Le Corbusier*, Praha 1989.
59. Eva Špačková, Potřebuje sídliště centrum?, in: Martina Peřínková et al., *Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*, Ostrava 2012.
60. Archiv MěSTÚ Karviná, celostátní urbanistická soutěž 1965.
61. Ibidem.
62. Ibidem.
63. Jak by měla vypadat Karviná, *Karvinské noviny X*, 1966, č. 30, 20. 7., s. 2.
64. Archiv MěSTÚ Karviná, závěrečný protokol, Soutěž 1965.
65. Ibidem.
66. Ibidem.
67. Smělé řešení centra Karviné, *Karvinské noviny XVI*, 1967, č. 5, 25. 1., s. 3.
68. Ibidem.
69. Josef Matušek, Slovo mají buldozery, *Karvinské noviny XIX*, 1970, č. 25, 25. 6., s. 3.

70. Archiv MěSTÚ Karviná, František Koval, Průvodní zpráva, Směrný územní plán aglomerace Karviná, 1975, s. 6.
71. Ibidem.
72. Ibidem.
73. Dokumenty ke stavbě učňovského domu nejsou v Karviné dochovány. Identická stavba probíhala zároveň i v Havířově a uložení dokumentů není známo.
74. Martin Strakoš, *Nová Ostrava a její satelity*, Ostrava 2010, s. 144.
75. Zdeněk Alexa – Otakar Nový, O zkušenostech a chybách práce ostravských architektů, *Architektura ČSR X*, 1951, s. 279.
76. Ibidem.
77. Archiv MěSTÚ Karviná, karton 226.
78. *Architektura ČSR X*, 1951, č. 7-9, s. 282.
79. Zdeněk Alexa – Otakar Nový, O zkušenostech a chybách práce ostravských architektů, *Architektura ČSR X*, 1951, s. 275.
80. Karviná archiv MěSTÚ odd. studií.
81. Postaví se nový kulturní dům, *Karvinské noviny*, 1956, č. 10, s. 2.
82. MěSTÚ Karviná, Vladimír Černický – Ferdinand Vacek, Technická zpráva, 1960.
83. Kolaudační rozhodnutí se nedochovalo tak jako původní materiály, pouze technická zpráva provedena pro účely rekolaudace objektu. Máme k dispozici dopis ze dne 31. 1. 1995, kdy ředitelka opětovně žádá o kolaudační rozhodnutí a dokumenty.
84. Neznámý autor, kancelářský dům Černá perla z let 1965 - 67 pro Výzkumný a vývojový ústav Pozemního stavitelství Ostrava, Slavíkova ulice, Ostrava Poruba.
85. R. Kouba, Kino Centrum v Karviné, *Československý Architekt XXVIII*, 1982, č. 15, 16. 8., s. 2.
86. Archiv MUO.

87. R.Kouba, Kino Centrum v Karviné, *Československý Architekt* XXVIII, 1982, č. 15, 16. 8., s. 2.
88. Jde o průmyslové závody na zpracovávání železa.
89. Blanka Kmeťková, Kulturní stánek kovoňáků, *Karvinské noviny* XVII, 1968, č. 9, 28. 2., s. 3.
90. Ibidem.
91. Archiv MěSTÚ Karviná, Jiří Kučera, technická zpráva – Zadávacího projektu 782 bytových jednotek v Karviné - Ráji, 1962.
92. Ibidem.
93. Archiv MUO.
94. Martin Strakoš, *Po sorele brusel, kov, sklo, struktury a beton*, Ostrava 2015, s. 119.
95. Archiv MěSTÚ Karviná, korespondence.
96. Ibidem.
97. Ibidem.
98. Hotelové domy v Karviné, *Karvinské noviny* X, 1966, č. 4, 19. 1., s. 2.
99. Dokumenty uloženy v SOkA Karviná pod inv. č. 1422, poř. č. 526, kart. 139.
100. Ibidem.
101. Zdeněk Kupka, Rehabilitační ústav v Karviné VIII, *Československý architekt* XXVIII, 1982, č. 6, s. 5.
102. SOkA Karviná: Výkupy a vyvlastnění pozemků, 1960 -1970.
103. Zdeněk Kupka, Rehabilitační ústav v Karviné VIII, *Československý architekt* XXVIII, 1982, č. 6, s. 5.
104. Archiv MěSTÚ Karviná, Jan Melichar - souhrnná technická zpráva, 1966.
105. Petr Klíma, *Kotvy Máje*, Praha 2011, s. 52.
106. Archiv MěSTÚ Karviná, korespondence.

107. Petr Klíma, *Kotvy Máje*, Praha 2011, s. 53.
108. Archiv MěSTÚ Karviná, Jan Melichar, souhrnná technická zpráva, 1965.
109. Jana Zajoncová, *Architektura a urbanismus Mostu, Litvínova a Teplic, 1945 – 1989*
(magisterská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2011.
110. Archiv MěSTÚ Karviná, technická zpráva, sportovní společenská hala.
111. Ibidem.
112. Martin Strakoš, Bruselský styl na Ostravsku, *Protimluv*, č. 4, 2008.
113. Vladimír Vaska, Rekonstrukce zimního stadionu, *Československý architekt XVIII*,
1972, č. 12, 16. 6., s. 4.
114. ¹ Dokumenty uloženy v SOKA Karviná pod inv. č. 570, poř. č. 139,
č. karty 622.
115. Výstavba domu peněžnictví, *Zprávy Karvinska XXI*, 1972, č. 33, 17. 8., s. 2.
116. Archiv MěSTÚ Karviná, technická zpráva budova archivu.
117. Ibidem.

10. Fondy archivu, stavebního úřadu a muzea

Státní okresní archiv Karviná – SOkA Karviná

- Dokumenty uloženy v SOkA Karviná pod inv. č. 570, poř. č. 139, č. karty 622.
- SOkA Karviná: Výkupy a vyvlastnění pozemků, 1960 -1970.
- Dokumenty uloženy v SOkA Karviná pod inv. č. 1422, poř. č. 526, kart. 139.
- SOkA Karviná, zápisy ze schůzí lázeňské komise rady MNV v Karviné 1949 – 1952
- SOkA Karviná, katalog ze zápisů ze schůzí rady za volební období 1954 -1957.
- SOkA Karviná: Projednání spisů Schválení úvodního projektu 2. etapy výstavby sídliště Karviná - Stalingrad II, 1956.
- SOkA Karviná, kronika Města Fryštátu, s. 309 – 350.
- Dobový tisk – Karvinské noviny, Zprávy Karvinska, Karvinky

Muzeum umění Olomouc - MUO

- Fotodokumentace – architekt Jiří Kučera

Archiv stavebního úřadu Karviná

- Fondy všech uveřejněných staveb a územních plánů

11. Literatura a prameny

Seznam literatury abecedně

- Alexandra Rebrová, *Karviná: Radnice v proměnách času*, Karviná 2008.
- Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

- Irena Hajzlerová – Veronika Matroszová, *Karviná*, Praha 2009.
- Petr Klíma, *Kotvy Máje*, Praha 2011.
- Martina Peřínková et al., *Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*, Ostrava 2012.
- Martin Strakoš, *Kulturní domy na Ostravsku v kontextu architektury a umění 20. století*, Ostrava 2012.
- Martin Strakoš, *Nová Ostrava a její satelity*, Ostrava 2010.
- Martin Strakoš, *Po sorele brusel, kov, sklo, struktury a beton*, Ostrava 2015.
- Rostislav Švácha, *Le Corbusier*, Praha 1989.
- Jana Zajoncová, *Architektura a urbanismus Mostu, Litvínova a Teplic, 1945 – 1989* (magisterská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2011.

Seznam literatura chronologicky

- Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.
- Rostislav Švácha, *Le Corbusier*, Praha 1989.
- Alexandra Rebrová, *Karviná: Radnice v proměnách času*, Karviná 2008.
- Irena Hajzlerová – Veronika Matroszová, *Karviná*, Praha 2009.
- Martin Strakoš, *Nová Ostrava a její satelity*, Ostrava 2010
- Jana Zajoncová, *Architektura a urbanismus Mostu, Litvínova a Teplic, 1945 – 1989* (magisterská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2011.
- Martina Peřínková et al., *Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*, Ostrava 2012.

- Martin Strakoš, *Kulturní domy na Ostravsku v kontextu architektury a umění 20. století*, Ostrava 2012.
- Martin Strakoš, *Po sorele brusel, kov, sklo, struktury a beton*, Ostrava 2015.

12. Summary

This work tried to outline the postwar urban and architectural development in Karvina. To look at this city, we as a sort of cross-section of Czech architecture of the second half of the twentieth century. Since postwar aftermath of functionalism through his already uncertain fluctuations in the incoming socialist realism, which is gradually terminated Khrushchev criticism of futility in architecture and subsequent slow decay historicizing tendencies. To the inspiring victory of the Czech pavilion at EXPO 1958. Each slightest tendency Czech architecture has pressed into Karvina.

Construction was carried out early in the fast spirit without significant urban intervention. These were mainly the construction of the necessary mining colonies. Followed by a firm grip area and gradually the city received a holistic nature, which sadly reflected in broken landscape and a consequence of industrialization. Karvina is slowly beginning to move away from the original idea of the ideal city to live, but the problem is the gradual expansion of green areas remedied.

Urbanism and architecture in the city of Karvina, is an important, sadly underestimated part of Czech architecture. Countless urban competitions, land use plans and led to a comprehensive form of the city. However, what planners

need to read the damage silhouettes and historical center, in an effort to elevate unnatural Karvina city modern and negate its past.

The present thesis and in no way represent the entire process of postwar architecture and Karvina city deserves a broader inquiry, which is relative to the scope of this thesis possible.

13. Seznam obrazové přílohy

1. Adolf Liebscher, územní plán Karviné, 1946 – 1947. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
2. Evžen Friedl, plán sídliště Stalingrad I., 1946. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
3. Vladimír Meduna, dvouletkové domy na ulici Komenského, 1948. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, Okres Karviná, Ostrava 1984.
4. Vladimír Meduna, obytný dům na ulici Komenského, zadní průčelí, 1948. Foto: fotografie autorky, podzim 2014
5. Evžen Friedl, územní plán Karviná, 1949. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
6. Rudolf Spáčil, přehledná situace sídlišť Stalingrad I. a Stalingrad II., 1952. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
7. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, první varianta, 1954. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
8. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, druhá varianta, 1954. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

9. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, třetí varianta, 1954. Foto: archiv
10. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, třetí varianta, 1954. Foto: archiv
MěSTÚ Karviná
11. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, konečná varianta, 1954. Foto: archiv
MěSTÚ Karviná
12. Rudolf Spáčil, územní plán sídliště Stalingrad I., 1952 Foto: archiv MěSTÚ
Karviná
13. Rudolf Spáčil, hlavní třída sídlišť Stalingrad I. a Stalingrad II., 1952 Foto:
archiv MěSTÚ Karviná
14. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014
15. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
16. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
17. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014
18. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014
19. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, sgrafito, 1954. Foto: fotografie autorky,
léto 2014
20. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, socha, 1954. Foto: fotografie autorky,
léto 2014
21. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, nároží se sochami, 1954. Foto: fotografie
autorky, léto 2014
22. Rudolf Spáčil, jesle, návrh, 1954. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

23. Arnošt Krejza, náměstí budovatelů, 1954. Foto: archiv SOkA Karviná
24. Rudolf Spáčil, věžový dům, 1955. Foto: fotografie autorky, léto 2015
25. Rudolf Spáčil, plán sídliště Stalingrad II, 1956. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
26. Rudolf Spáčil, zastavovací sídliště Stalingrad II, rozdělení okrsků 1956. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná
27. Rudolf Spáčil, plán náměstí Stalingrad II, 1956. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
28. Rudolf Spáčil, plán náměstí Stalingrad II, 1956. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
29. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, polyfunkční domy, 1956. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
30. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, polyfunkční dům, 1956. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
31. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, stadion, 1956. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
32. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, park, 1956. Foto: fotografie autorky, léto 2015
33. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj, plán, 1956 - 1958. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
34. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj, plán, 1956 - 1958. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 468.
35. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj, 1956 - 1958. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, Okres Karviná, Ostrava 1984.
36. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj, věžové domy, 1956 - 1958. Foto: fotografie autorky, léto 2014

37. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj,1956 - 1958. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.
38. Jiří Klen - Zdeněk Jakubec - Jiří Kubišta - Vladimír Černický - Karel Vlček, sídliště Ráj, lokální centrum, 1961. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 468.
39. Jiří Klen - Josef Štamberk - Zoja Wallerová, sídliště Ráj, plán, 1959 – 1961. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 468.
40. Jiří Klen - Josef Štamberk - Zoja Wallerová, sídliště Ráj, realizace, 1959 – 1961. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 479.
41. Zoja Wallerová - Oldřich Pražák, městská část Hranice, plán, 1962. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
42. Zoja Wallerová - Oldřich Pražák, městská část Hranice, plán, 1962. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 469.
43. Zoja Wallerová - Oldřich Pražák, městská část Hranice, 1962. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.
44. Vyznačení historického jádra, 1965 Foto: archiv MěSTÚ Karviná
45. Historického jádro, radnice Foto: SOkA Karviná
46. Historického jádro Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.
47. Vladimír Meduna, model centra Karviné, 1966 Foto: *Karvinské noviny XIX*, č. 25, 1970, 25. 6., s. 1.

48. František Koval, předběžný směrný územní plán sídelní aglomerace, 1970

Foto: archiv MěSTÚ Karviná

49. Blažej Heiser, podrobný územní plán, 1975 Foto: archiv MěSTÚ Karviná

50. Pohled z náměstí na věžový dům Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa –

Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984

51. Alois Stránský – Jiří Dvořáček, obchodní jednotky Hvězda a Jadranka, 1981

- 1984 Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal,

Okres Karviná, Ostrava 1984.

52. Otakar Nový - Josef Kriszek - Miloslav Čtvrtníček, Učňovský dům, 1951 -

1952. Foto: *Architektura ČSR X*, 1951, s. 275.

53. Otakar Nový - Josefem Kriszek - Miloslav Čtvrtníček, Učňovský dům, 1951

-1952. Foto: fotografie autorky, léto 2014

54. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj, půdorys, 1951.

Foto: archiv MěSTÚ Karviná

55. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – zadní část, 1951.

Foto: *Architektura ČSR XXII*, 1963, s. 468 – 481.

56. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj - zadní část, 1951.

Foto: fotografie autorky, léto 2014

57. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – zadní část, 1951.

Foto: fotografie autorky, léto 2014

58. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – boční vstup, 1951.

Foto: fotografie autorky, léto 2014

59. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – před část, 1951.
Foto: fotografie autorky, léto 2014.
60. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad,
půdorys, 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
61. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, 1964.
Foto: *Karvinské noviny* VIII, 1964, č. 17, 22. 4., s. 3
62. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad,
navrhovaný pohled z ulice, 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
63. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, 1964.
Foto: fotografie autorky, léto 2014
64. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, 1964.
Foto: fotografie autorky, léto 2014
65. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, Kulturní dům Stalingrad, zadní
část, 1964. Foto: fotografie autorky, léto 2014
66. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
67. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
68. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: fotografie autorky, léto 2014
69. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
70. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
71. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, půdorys,
1963 – 1964. Foto: archiv MUO

72. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, nákres, 1963 – 1964. Foto: archiv MUO
73. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, kino centrum, 1963 – 1964. Foto: fotografie autorky, jaro 2015
74. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, model, 1963 – 1964. Foto: archiv MUO
75. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, model, 1963 – 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
76. Krajský projektový ústav v Bratislavě, kulturní středisko a závodní jídelna Kovona, půdorys, 1962. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
77. Ladislav Zemánek, model bazénu, 1964. Foto: *Československý architekt* XVII, 1972, č. 5 – 6, s. 5.
78. Jiří Kučera, kavárna a blok 400, půdorys, 1961. Foto: archiv MUO
79. Jiří Kučera, kavárna a blok 400, půdorys, 1961. Foto: archiv MUO
80. Jiří Kučera, kavárna a blok 400, 1961. Foto: fotografie autorky léto 2015
81. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, půdorys, 1959. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
82. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, půdorys, 1959. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
83. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, 1959. Foto: *Karvinky* XIX, č. 43, 1970, 29. 10., s. 2.

84. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, 1959. Foto: fotografie autorky, léto 2014
85. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, 1959. Foto: fotografie autorky, léto 2014
86. Zdeněk Kupka - Zdeněk Strnadel - Ladislav Vitoul - Zdeněk Šťastný - Františka Michališ, rehabilitační ústav Darkov, 1969. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
87. Zdeněk Kupka - Zdeněk Strnadel - Ladislav Vitoul - Zdeněk Šťastný - Františka Michališ, rehabilitační ústav Darkov, 1969. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
88. Zdeněk Kupka - Zdeněk Strnadel - Ladislav Vitoul - Zdeněk Šťastný - Františka Michališ, rehabilitační ústav Darkov, 1969. Foto: fotografie autorky, léto 2015
89. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, půdorys, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
90. Pohled z hlavní třídy, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
91. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
92. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná
93. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: *Karvinky* XX, č. 19, 1971, 13. 5., s. 5.
94. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: fotografie autorky, podzim 2014.

95. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: fotografie autorky, podzim 2014.
96. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MěSTÚ
97. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MěSTÚ
98. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MěSTÚ
99. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MěSTÚ
100. Miroslav Gola, Sportovní a společenská hala, půdorys, 1965. Foto: archiv MěSTÚ
101. Vladimír Meduna, Sportovní a společenská hala, nákres, 1961. Foto: archiv MěSTÚ
102. Miroslav Gola, Sportovní a společenská hala, 1965. Foto: fotografie autorky, léto 2014.
103. Miroslav Gola, Sportovní a společenská hala, 1965. Foto: fotografie autorky, léto 2014.
104. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, půdorys, 1968. Foto: archiv MěSTÚ
105. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, nákres, 1968. Foto: archiv MěSTÚ
106. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, 1968. Foto: *Zprávy Karvinska XXI*, 1972, č. 33, 17. 8., s. 2.
107. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, 1968. Foto: fotografie autorky, léto 2014.

108. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, půdorys, 1985.

Foto: archiv MěSTÚ

109. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, nákres, 1985. Foto:

archiv MěSTÚ

110. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, nákres, 1985. Foto:

archiv MěSTÚ

111. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, 1985. Foto: archiv

MěSTÚ

14. Obrazová příloha

1. Adolf Liebscher, územní plán Karviné, 1946 – 1947. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

2. Evžen Friedl, plán sídliště Stalingrad I., 1946. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

3. Vladimír Meduna, dvouletkové domy na ulici Komenského, 1948. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

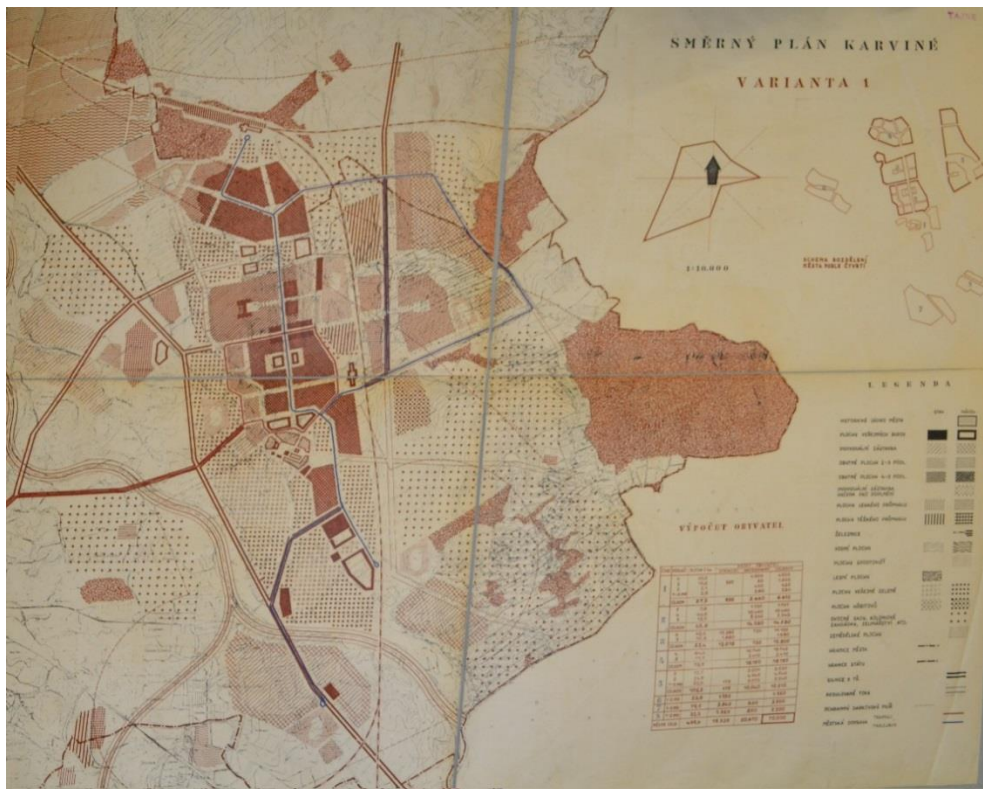
4. Vladimír Meduna, obytný dům na ulici Komenského, zadní průčelí, 1948. Foto: fotografie autorky, podzim 2014

5. Evžen Friedl, územní plán Karviná, 1949. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

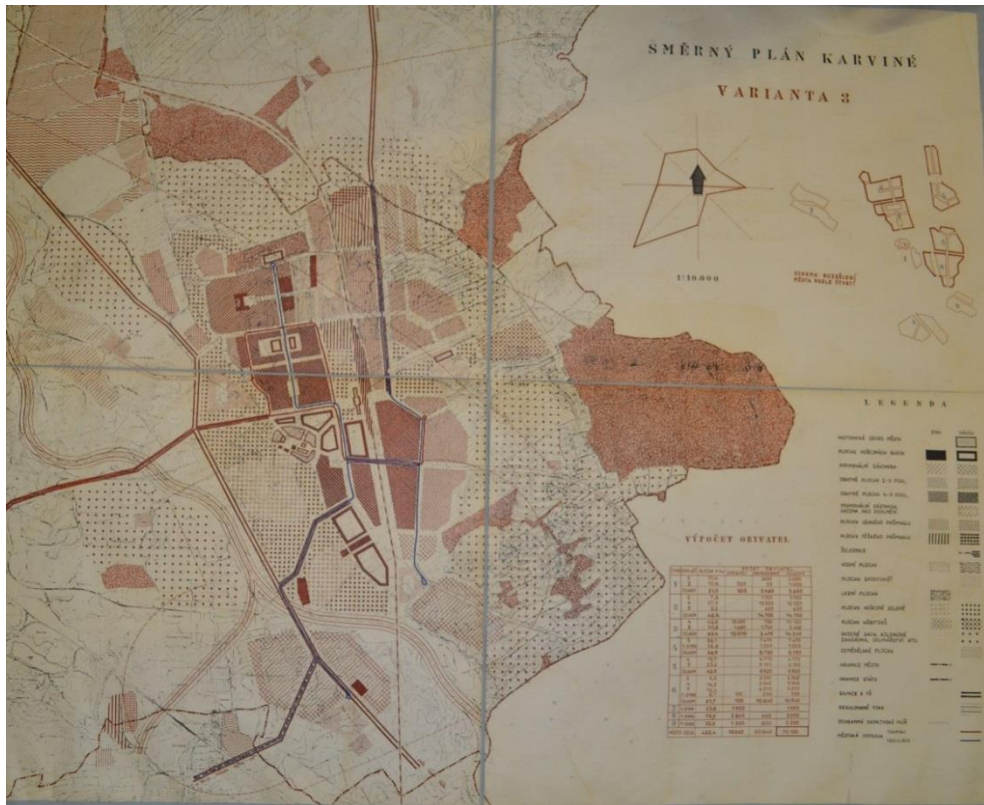
6. Rudolf Spáčil, přehledná situace sídlišť Stalingrad I. a Stalingrad II., 1952. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

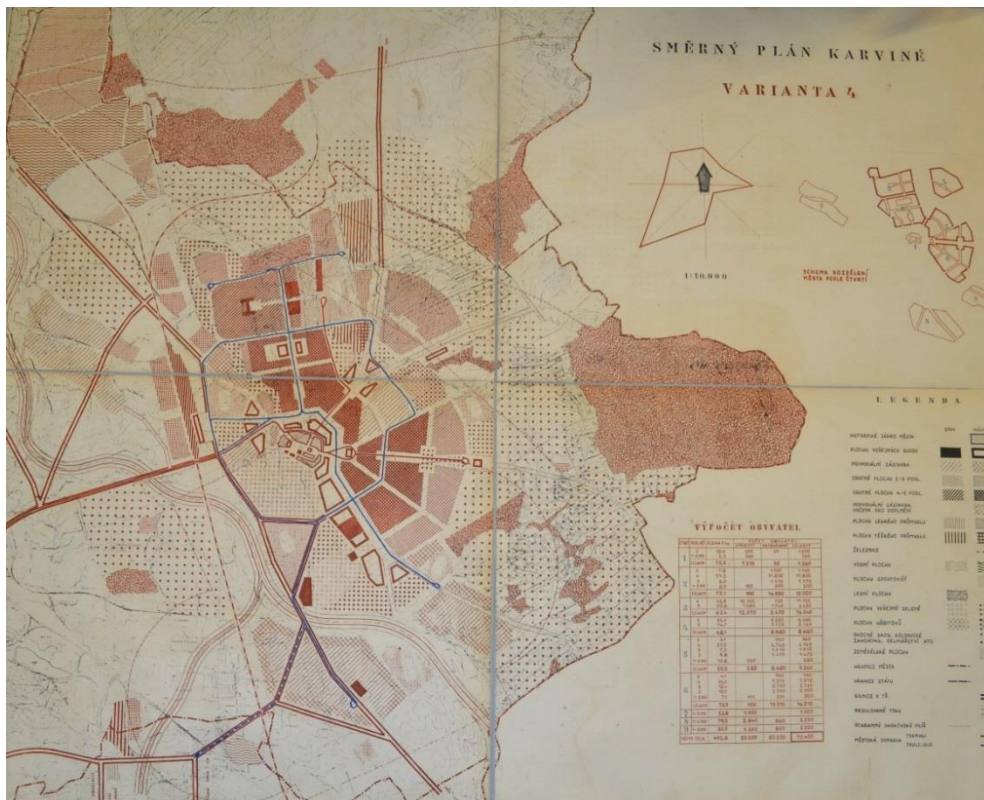
7. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, první varianta, 1954. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

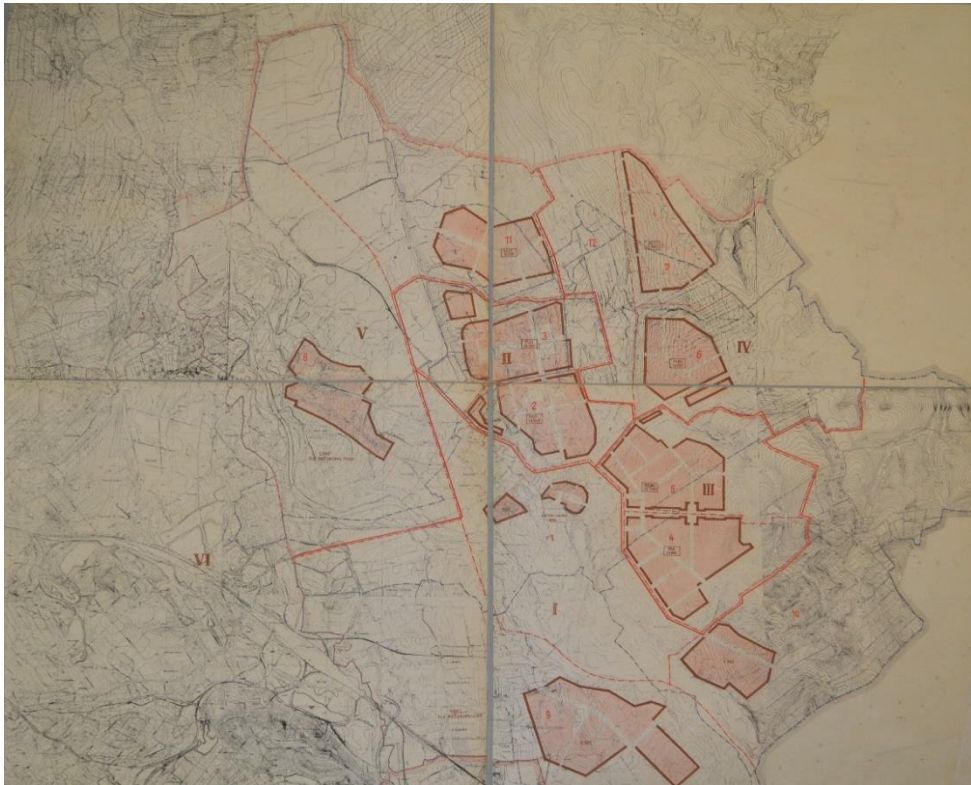

8. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, druhá varianta, 1954. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

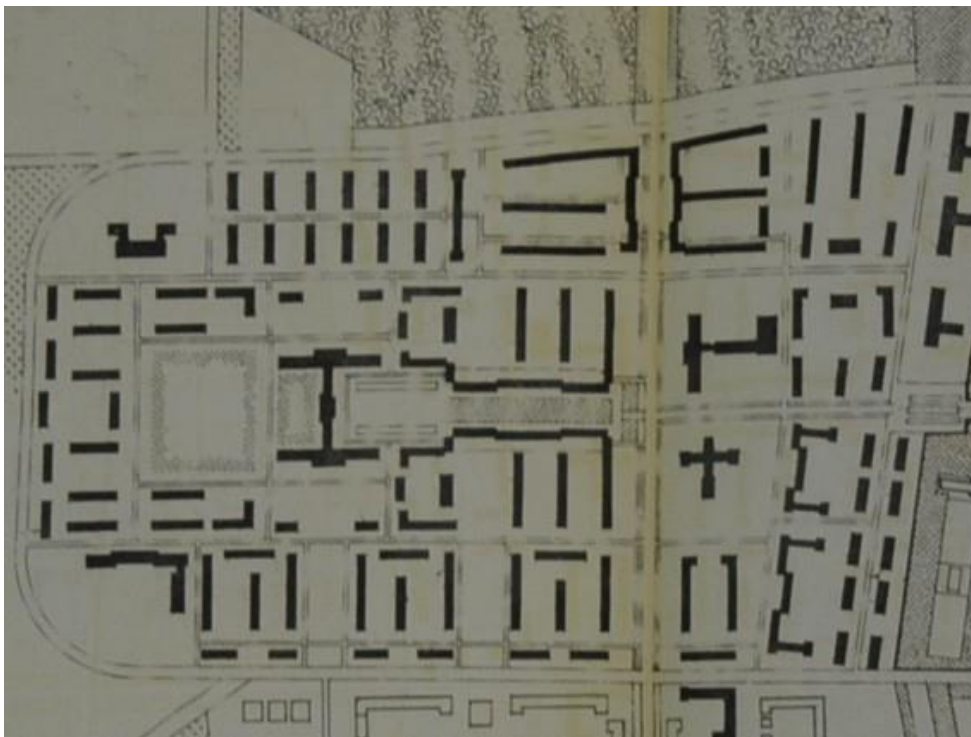

9. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, třetí varianta, 1954. Foto: archiv MĚSTÚ Karviná

11. Vladimír Meduna, směrný plán Karviné, konečná varianta, 1954. Foto: archiv MĚSTÚ Karviná

12. Rudolf Spáčil, územní plán sídliště Stalingrad I., 1952 Foto: archiv MĚSTÚ Karviná

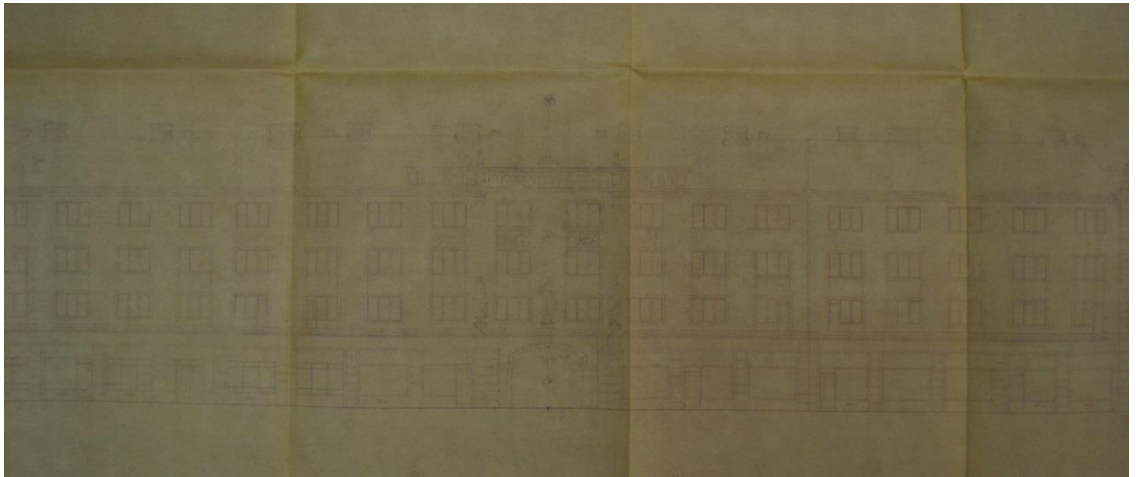

13. Rudolf Spáčil, hlavní třída sídlišť Stalingrad I. a Stalingrad II., 1952 Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

14. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014

15. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

16. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

17. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014

18. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014

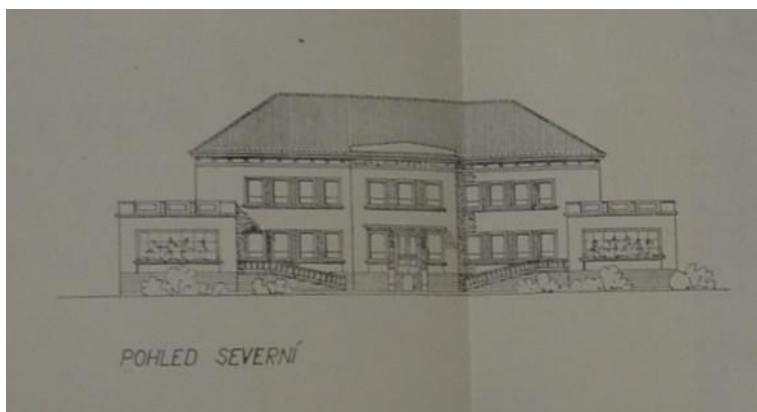
19. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, sgrafito, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014

20. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, socha, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014

21. Arnošt Krejza, Náměstí budovatelů, nároží se sochami, 1954. Foto: fotografie autorky, léto 2014

22. Rudolf Spáčil, jesle, návrh, 1954. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

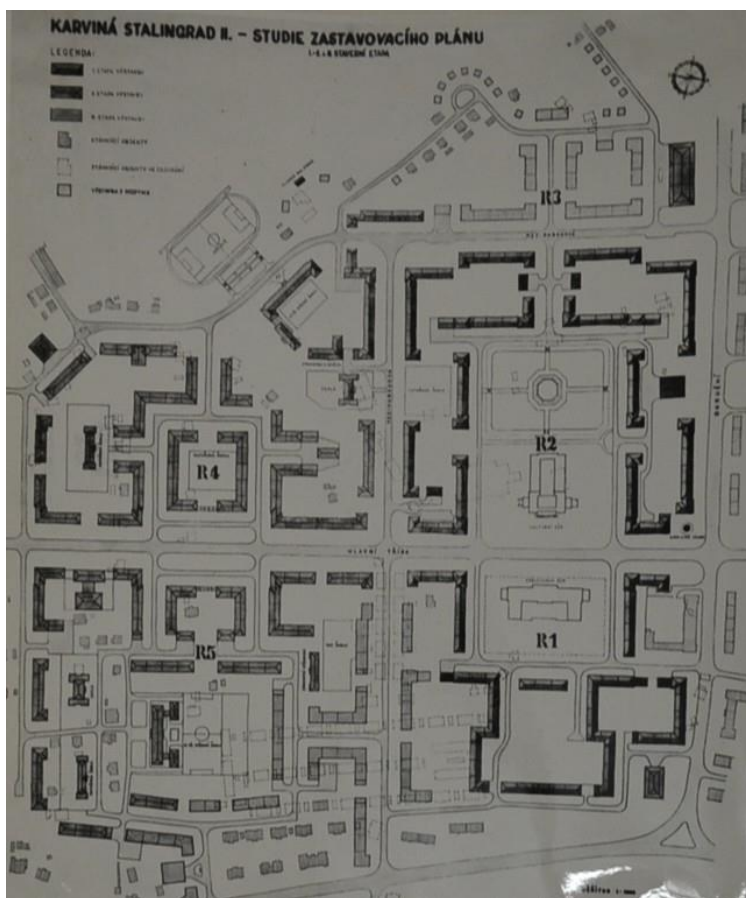
23. Arnošt Krejza, náměstí budovatelů, 1954. Foto: Archiv SOKA Karviná

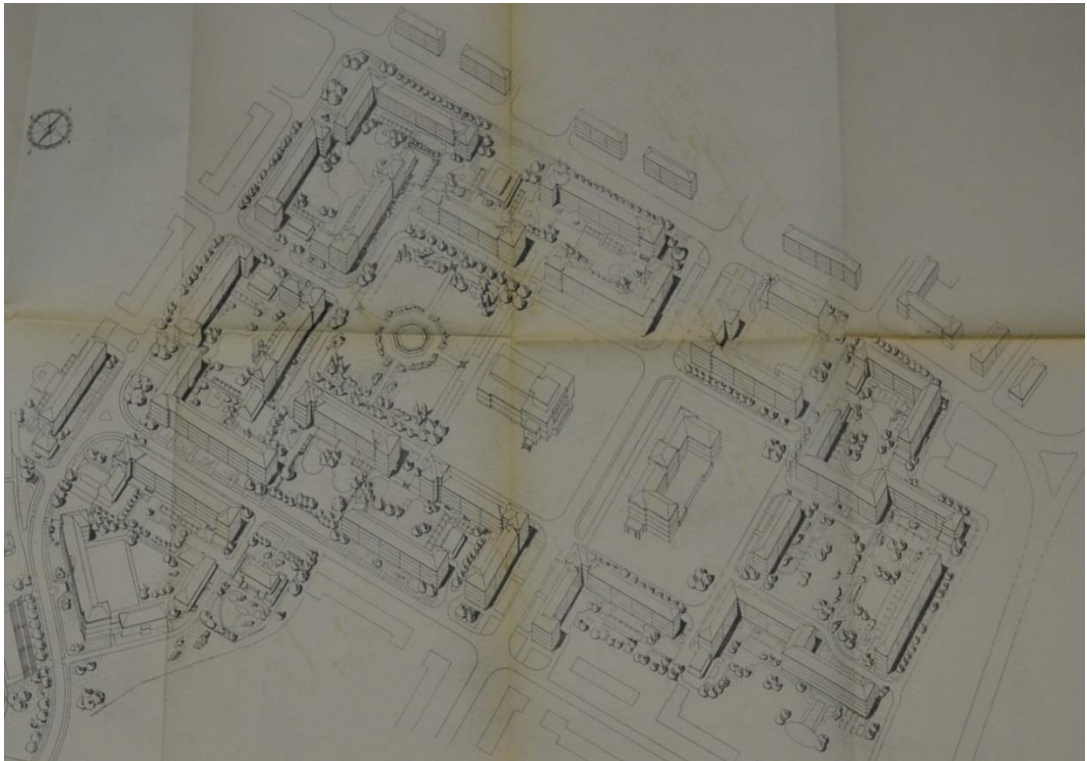
24. Rudolf Spáčil, věžový dům, 1955. Foto: fotografie autorky, léto 2015

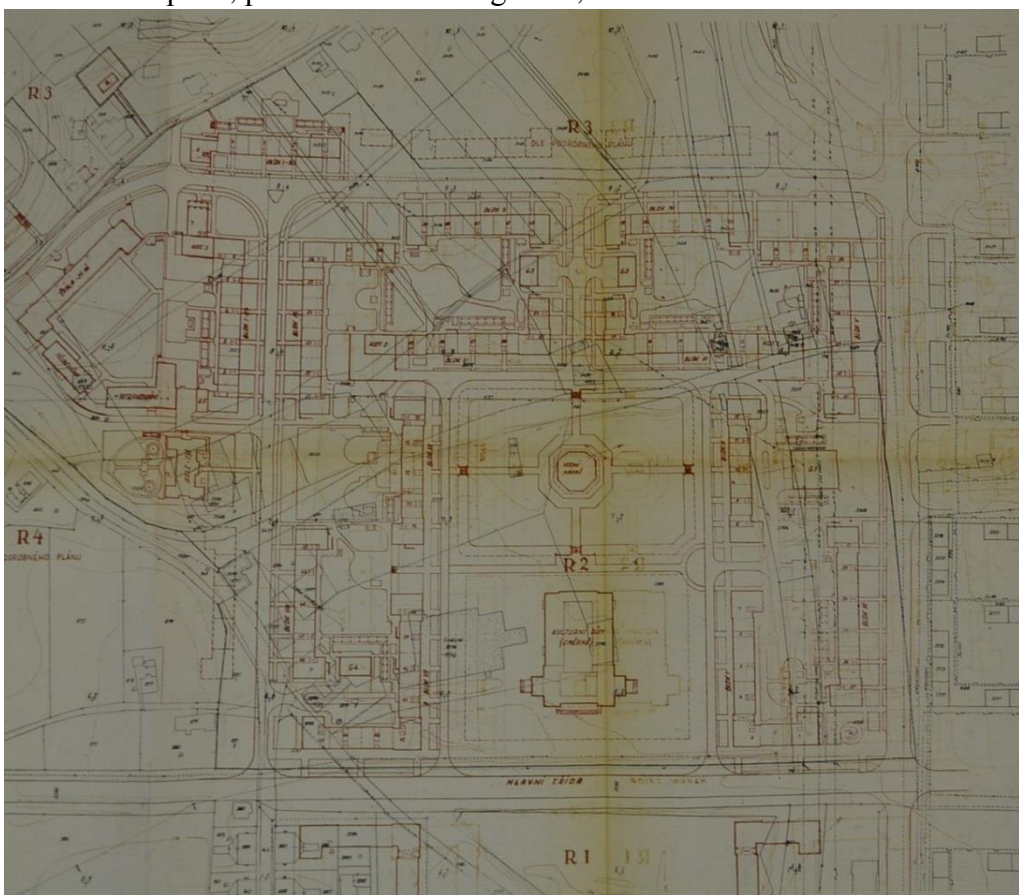
25. Rudolf Spáčil, plán sídliště Stalingrad II, 1956. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

26. Rudolf Spáčil, zastavovací sídliště Stalingrad II, rozdělení okrsků 1956. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

27. Rudolf Spáčil, plán náměstí Stalingrad II, 1956. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

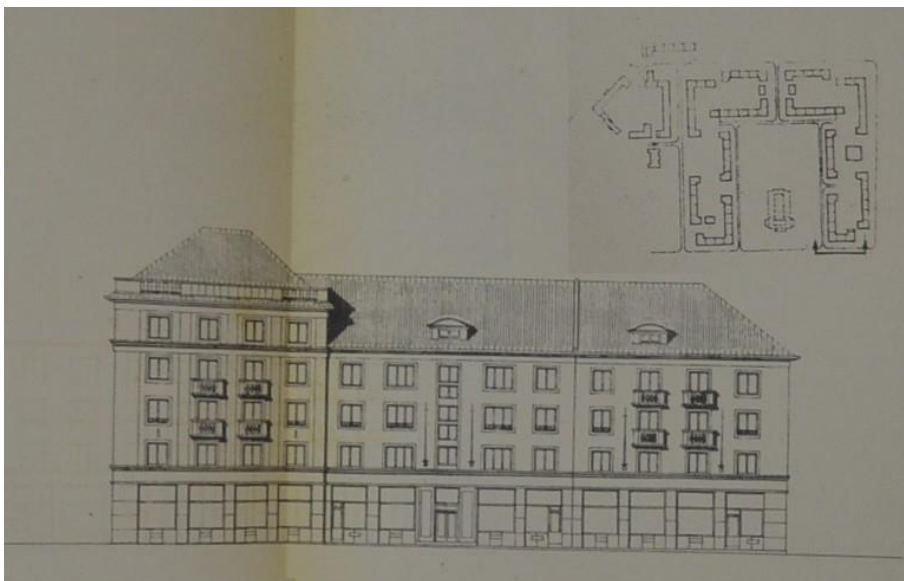

28. Rudolf Spáčil, plán náměstí Stalingrad II, 1956. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

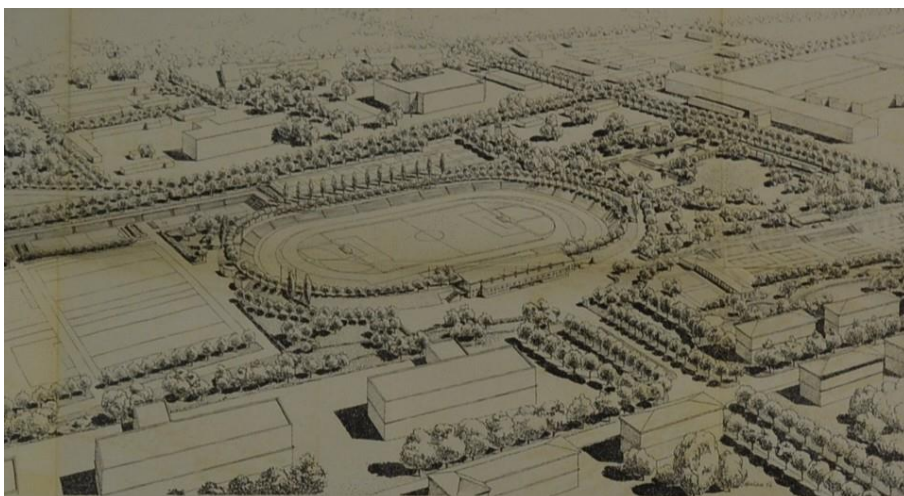

29. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, polyfunkční domy, 1956. Foto: Archiv MĚSTÚ Karviná

30. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, polyfunkční dům, 1956. Foto: Archiv MĚSTÚ Karviná

31. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, stadion, 1956. Foto: Archiv MĚSTÚ Karviná

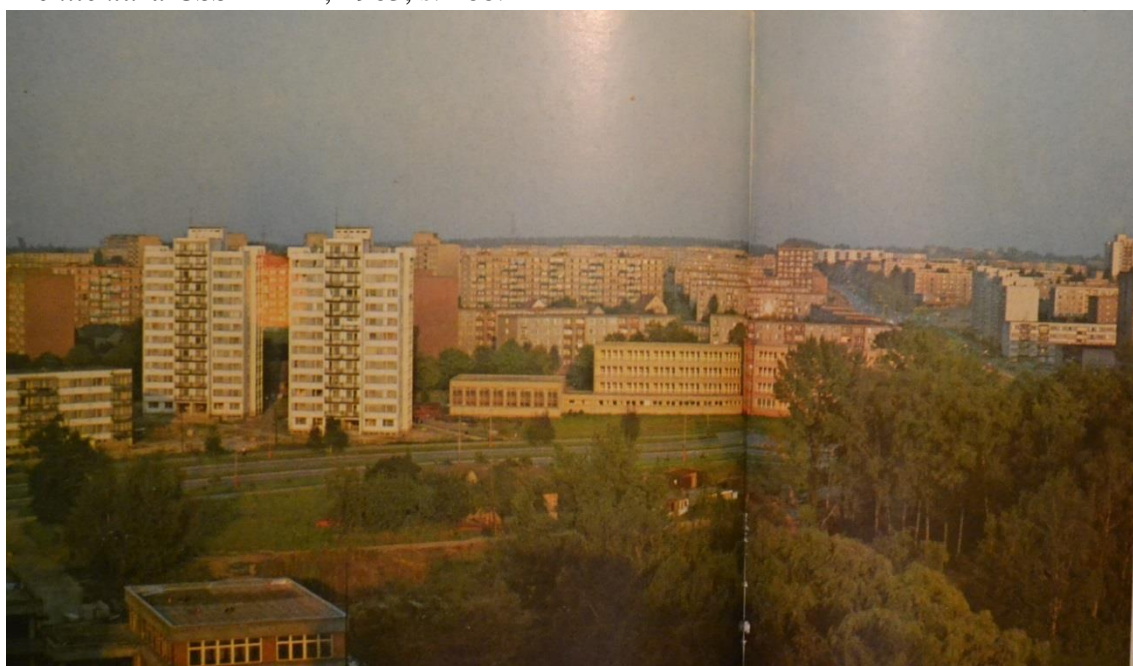
32. Rudolf Spáčil, Stalingrad II, park, 1956. Foto: fotografie autorky, léto 2015

33. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj, plán, 1956 - 1958. Foto: Archiv MĚSTÚ Karviná

34. Jiří Klen – Zdeněk Jakubec – Jiří Kubišta, sídliště Ráj, plán, 1956 - 1958. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 468.

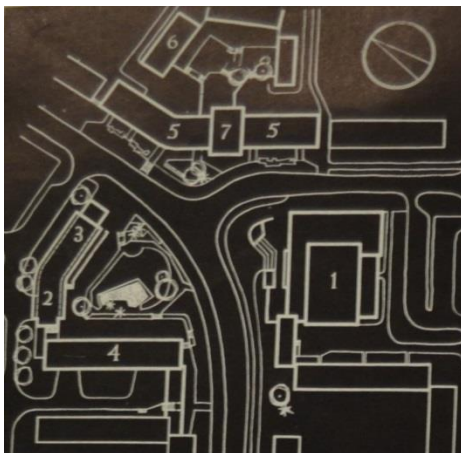
35. Jiří Klen – Zdeněk Jakubec – Jiří Kubišta, sídliště Ráj, 1956 - 1958. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

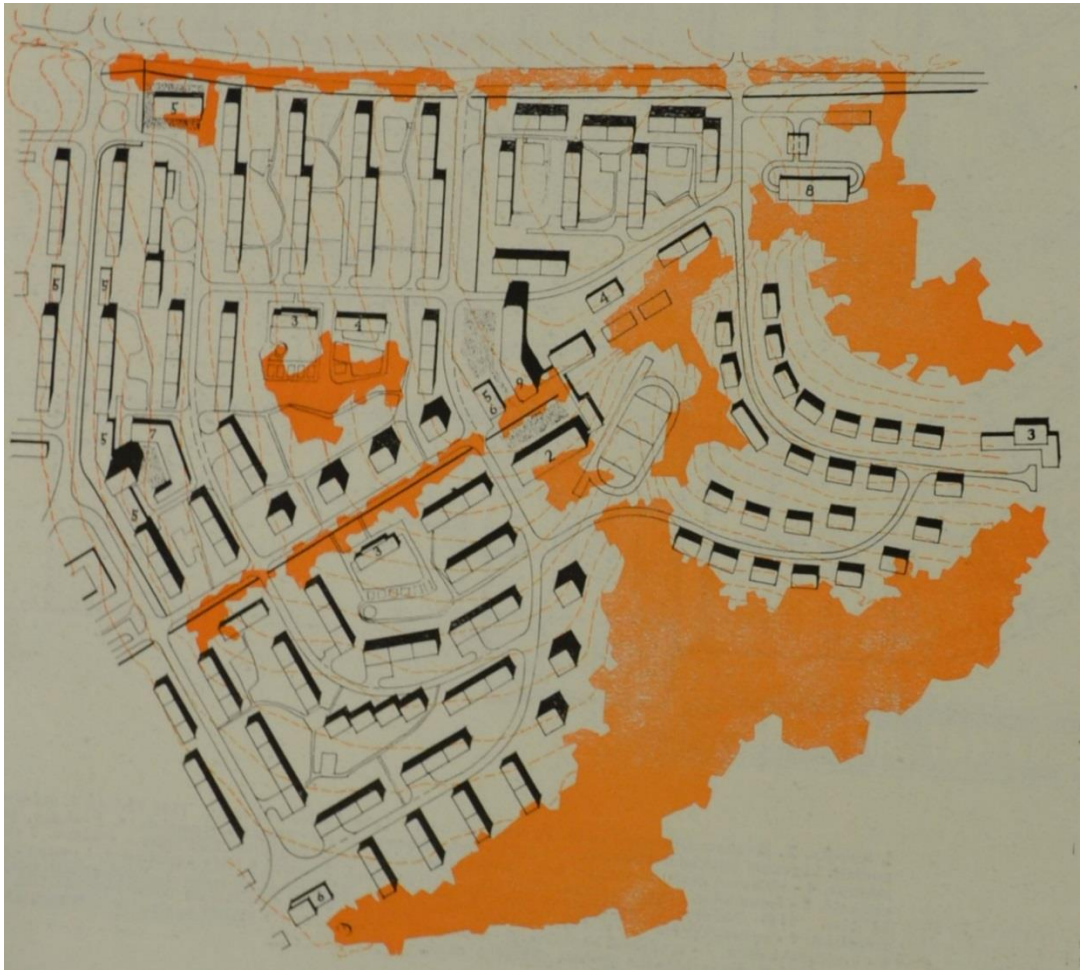
36. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj, věžové domy,1956 - 1958. Foto: fotografie autorky, léto 2014

37. Jiří Klen –Zdeněk Jakubec –Jiří Kubišta, sídliště Ráj,1956 - 1958. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

38. Jiří Klen - Zdeněk Jakubec - Jiří Kubišta - Vladimír Černický - Karel Vlček, sídliště Ráj, lokální centrum, 1961. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 468.

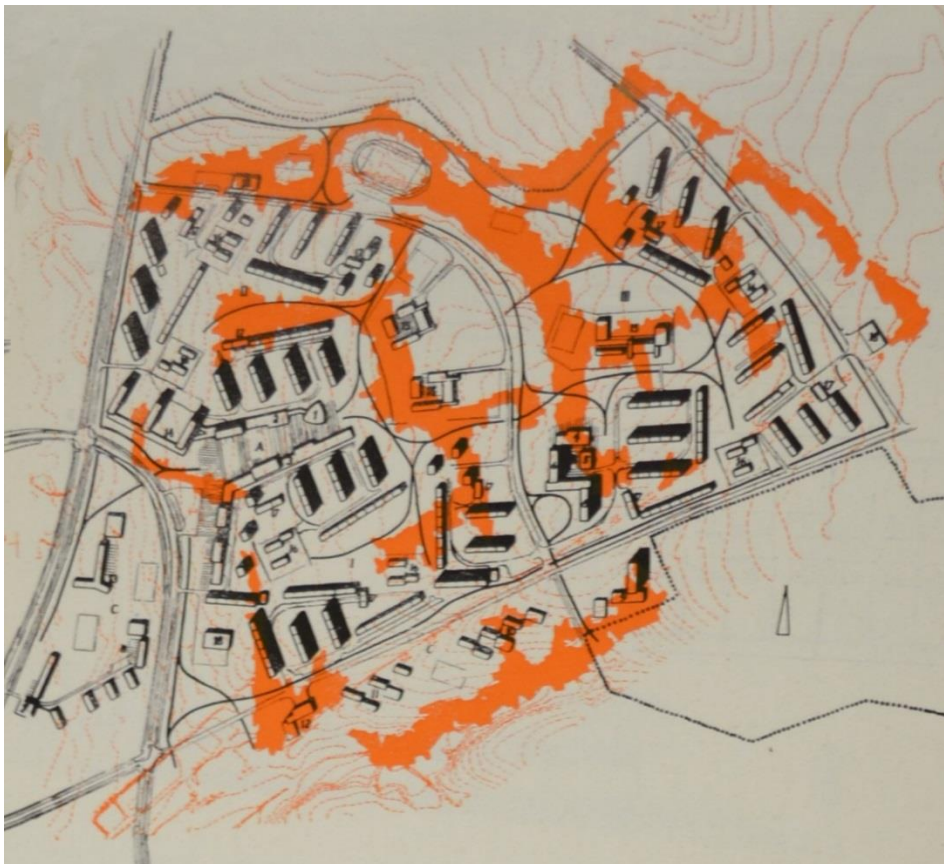
39. Jiří Klen - Josef Štamberk - Zoja Wallerová, sídliště Ráj, plán, 1959 – 1961.
Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 468.

40. Jiří Klen - Josef Štamberk - Zoja Wallerová, sídliště Ráj, realizace, 1959 – 1961. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 479.

41. Zoja Wallerová - Oldřich Pražák, městská část Hranice, plán, 1962. Foto: Archiv MĚSTŮ Karviná

42. Zoja Wallerová - Oldřich Pražák, městská část Hranice, plán, 1962. Foto: *Architektura ČSSR XXII*, 1963, s. 469.

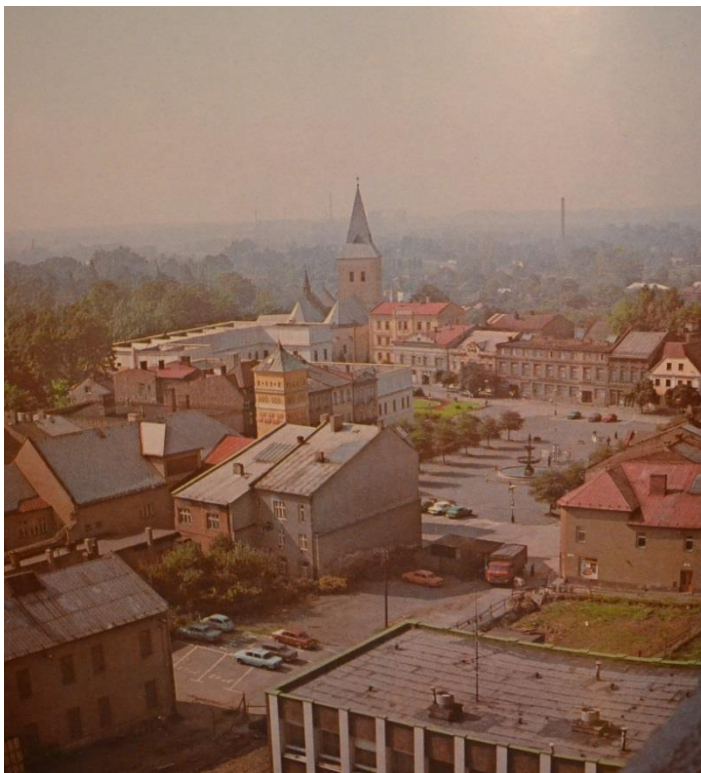
43. Zoja Wallerová - Oldřich Pražák, městská část Hranice, 1962. Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

44. Vyznačení historického jádra, 1965 Foto: Archiv MĚSTŮ Karviná

45. Historického jádro, radnice Foto: SOkA Karviná

46. Historického jádro Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

47. Vladimír Meduna, model centra Karviné, 1966 Foto: *Karvinské noviny* XIX, č. 25, 1970, 25. 6. ,s. 1.

48. František Koval, předběžný směrný územní plán sídelní aglomerace, 1970 Foto: Archiv MĚSTŮ Karviná

49. Blažej Heiser, podrobný územní plán, 1975 Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

50. Pohled z náměstí na věžový dům Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

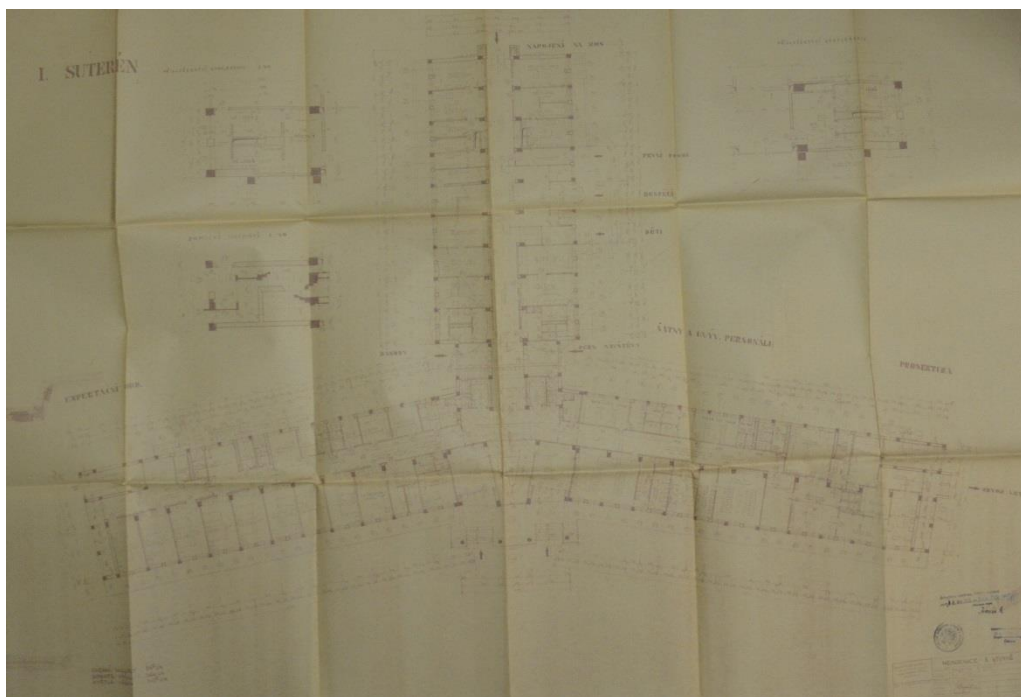
51. Alois Stránský – Jiří Dvořáček, obchodní jednotky Hvězda a Jadranka, 1981 - 1984 Foto: Andělín Grobelný – Otakar Káňa – Vilém Plaček, Ladislav Zapletal, *Okres Karviná*, Ostrava 1984.

52. Otakar Nový - Josef Kriszek - Miloslav Čtvrtníček, Učňovský dům, 1951 - 1952. Foto: *Architektura ČSR X*, 1951, s. 275.

53. Otakar Nový - Josefem Kriszek - Miloslav Čtvrtníček, Učňovský dům, 1951 - 1952. Foto: fotografie autorky, léto 2014

54. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj, půdorys, 1951.
Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

55. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – zadní část, 1951.
Foto: Československý Architekt, 1959

56. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj - zadní část, 1951.
Foto: fotografie autorky, léto 2014

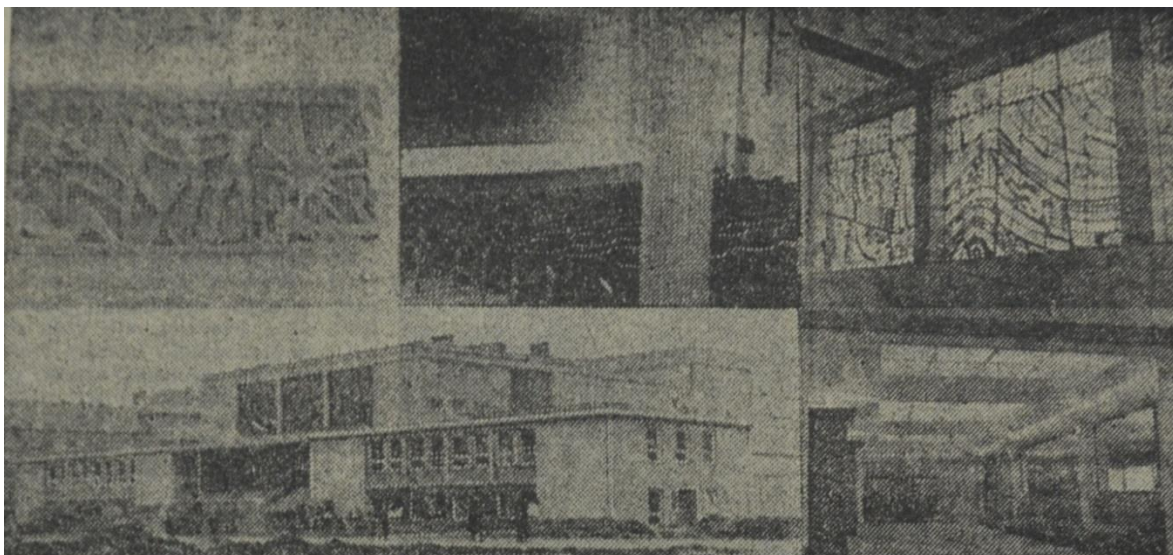
57. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – zadní část, 1951.
Foto: fotografie autorky, léto 2014

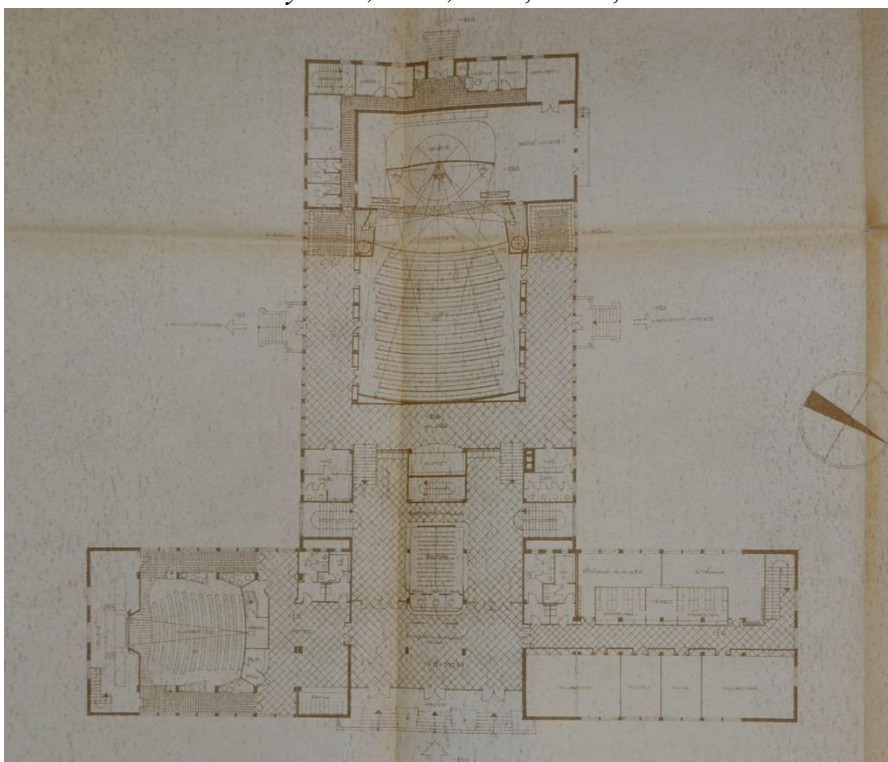
58. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – boční vstup, 1951.
Foto: fotografie autorky, léto 2014

59. Zdeněk Alexa - Zdeněk Strnadel, Okresní nemocnice Ráj – před část, 1951.
Foto: fotografie autorky, léto 2014.

60. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, 1964.
Foto: *Karvinské noviny* VIII, 1964, č. 17, 22. 4., s. 3

61. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad,
půdorys, 1964. Foto: Archiv MěSTÚ Karviná

62. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, navrhovaný pohled z ulice, 1964. Foto: Archiv MĚSTŮ Karviná

63. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, 1964. Foto: fotografie autorky, léto 2014

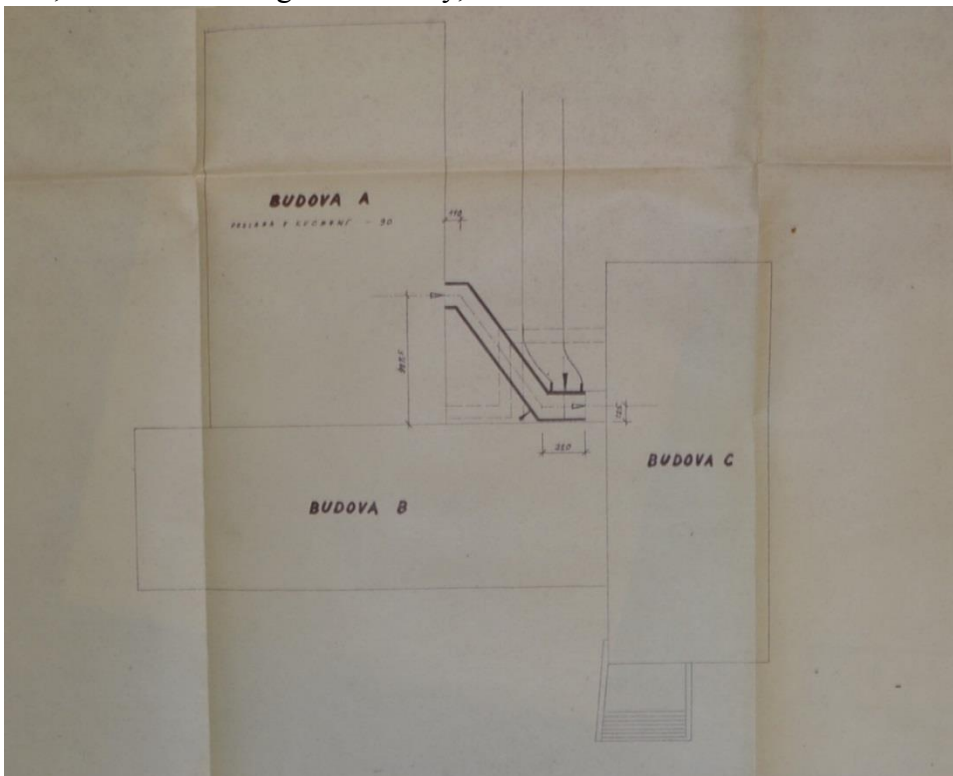

64. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, kulturní dům Stalingrad, 1964. Foto: fotografie autorky, léto 2014

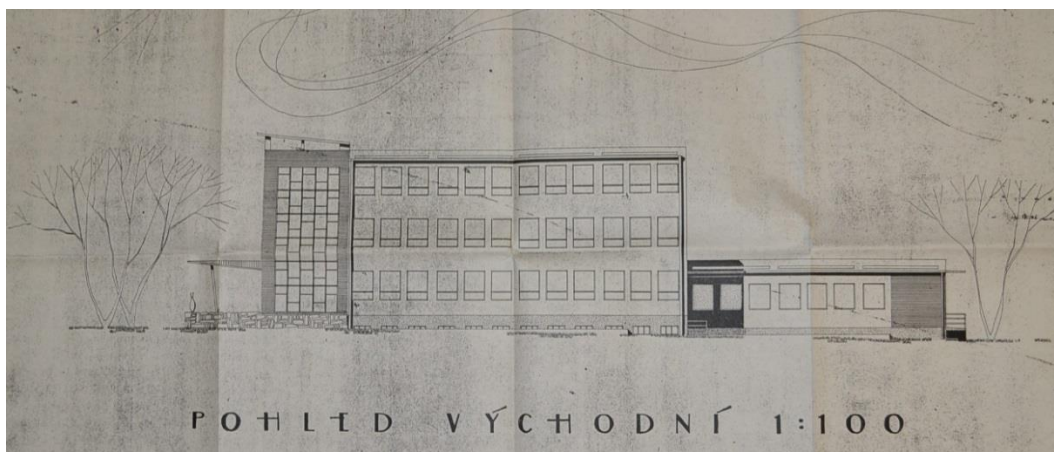

65. Karel Vlček – Vladimír Černický – Jiří Klen, Kulturní dům Stalingrad, zadní část, 1964. Foto: fotografie autorky, léto 2014

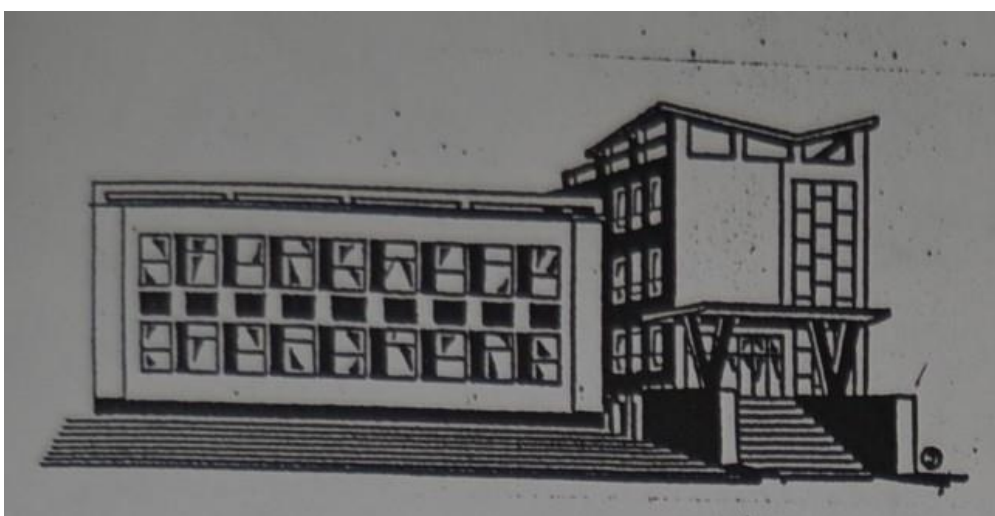
66. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

67. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: Archiv MĚSTŮ Karviná

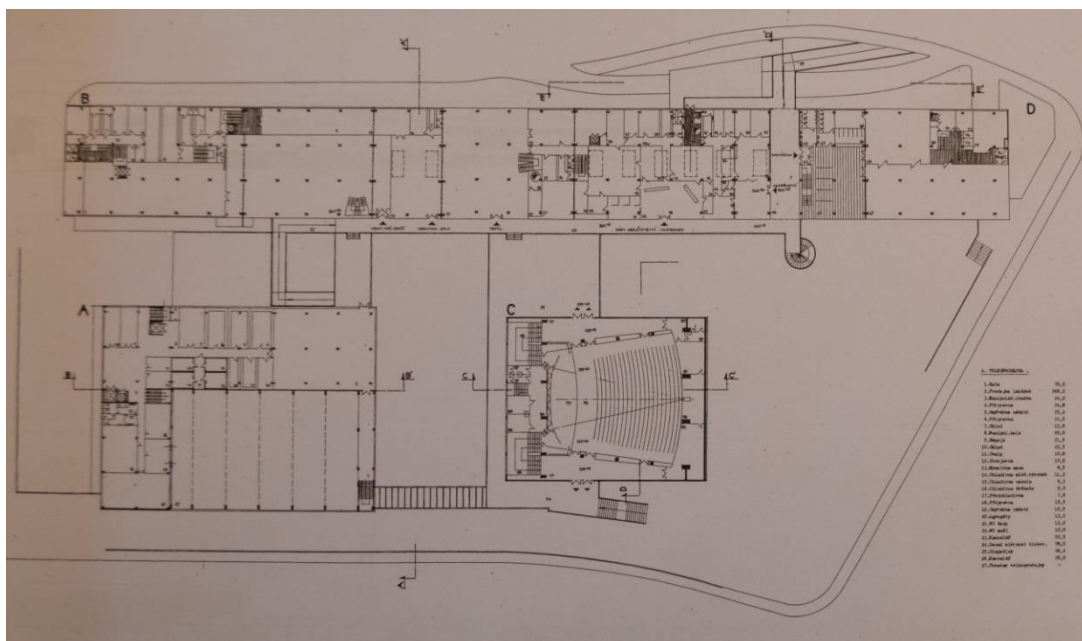
68. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: Fotografie autorky, léto 2014

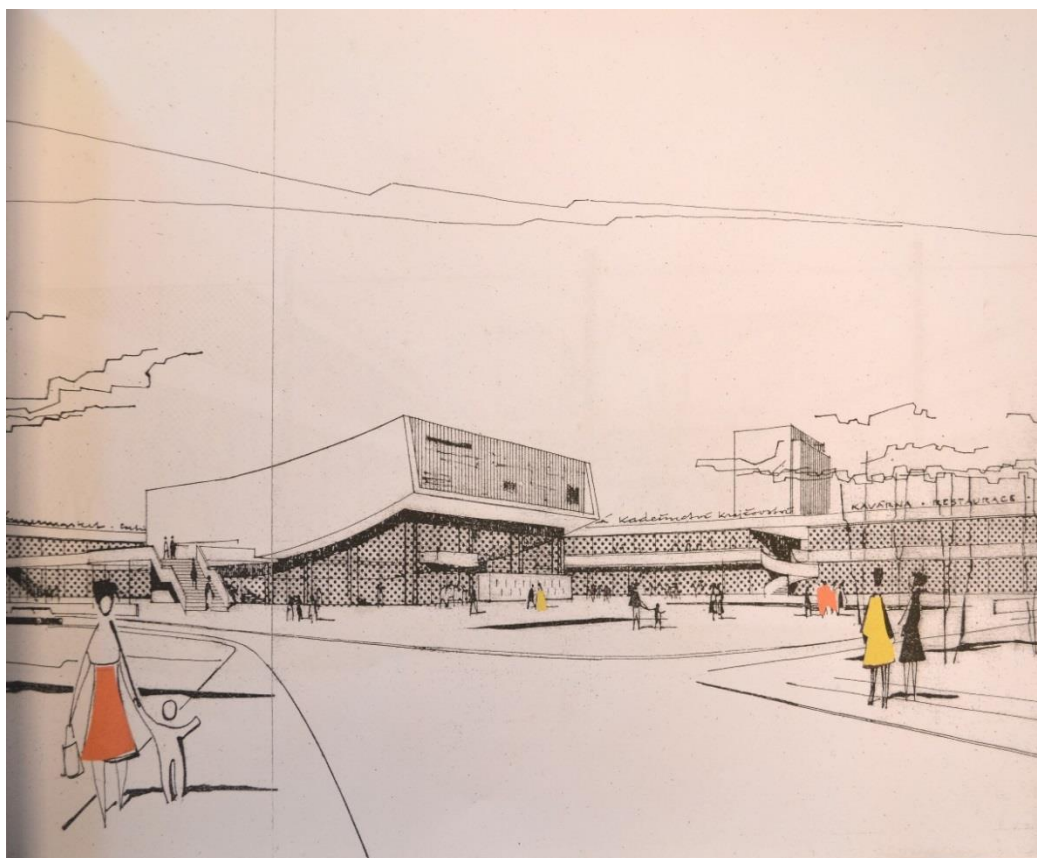
69. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

70. Neznámý autor, Dům pionýrů, 1964. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

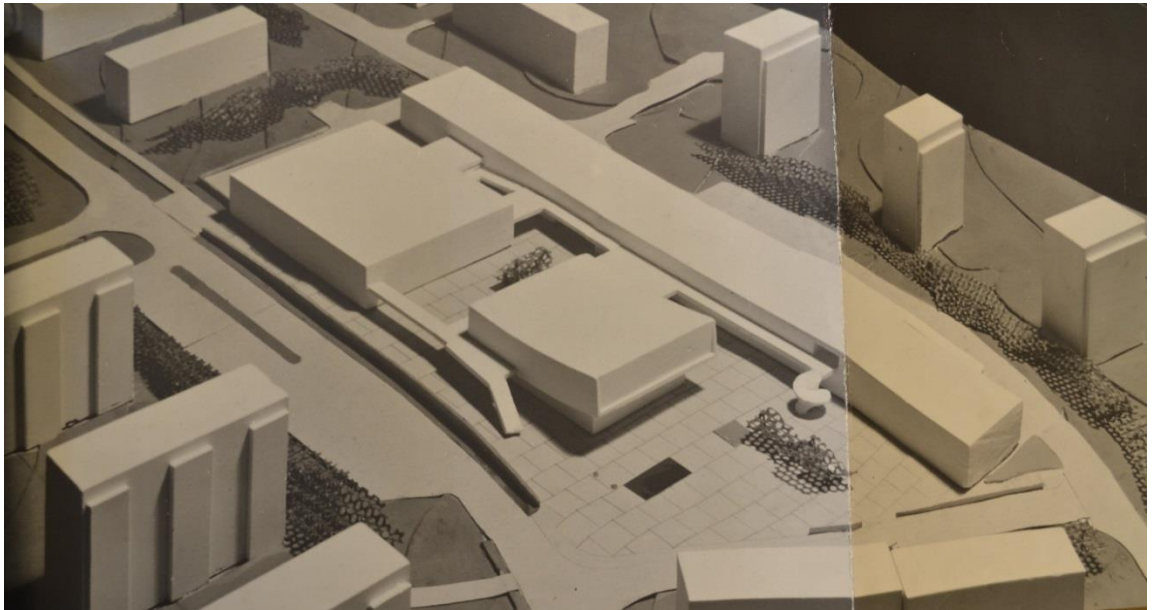
71. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, půdorys, 1963 – 1964. Foto: archiv MUO

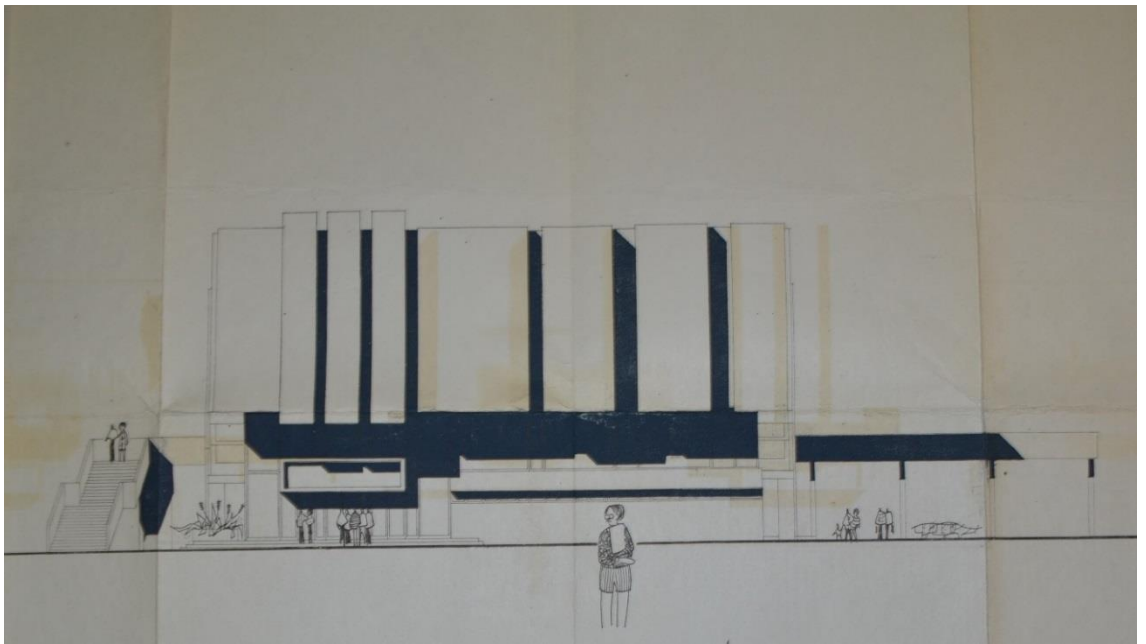
72. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, nákres, 1963 – 1964. Foto: archiv MUO

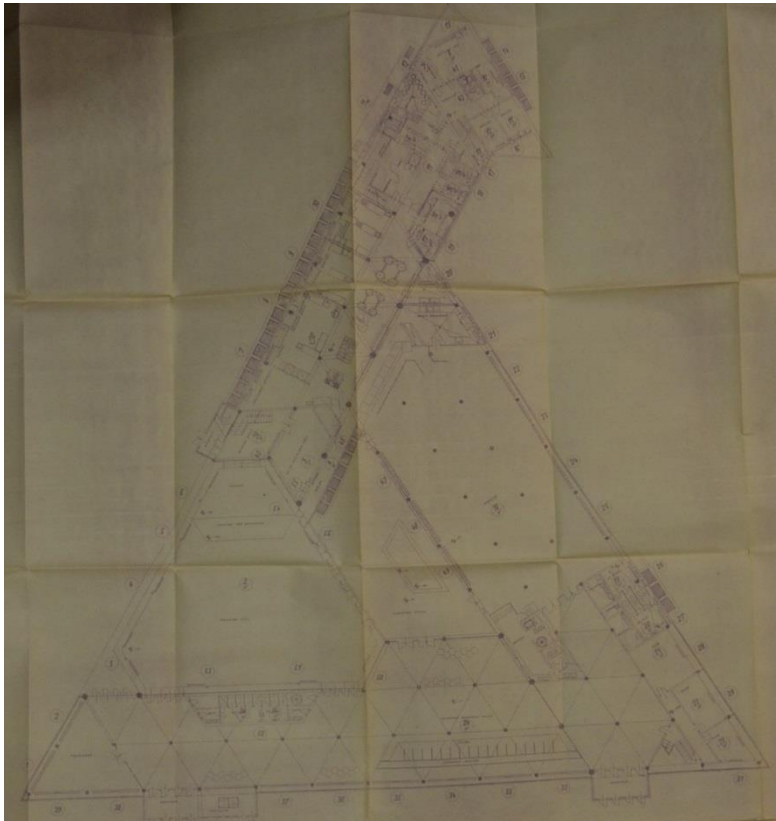
73. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, kino centrum, 1963 – 1964. Foto: fotografie autorky, jaro 2015

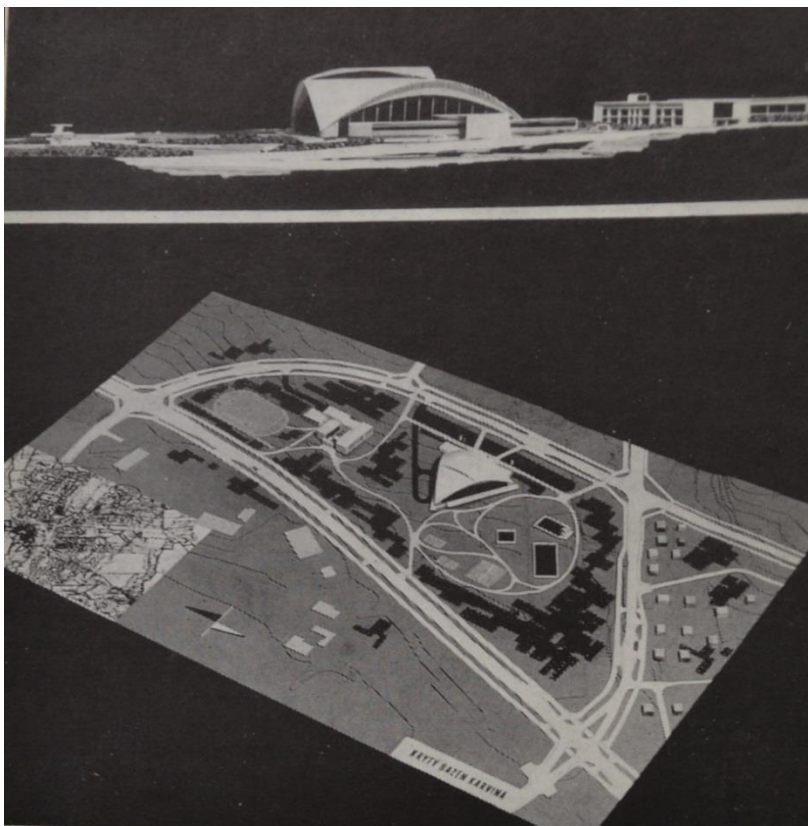
74. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, model, 1963 – 1964. Foto: archiv MUO

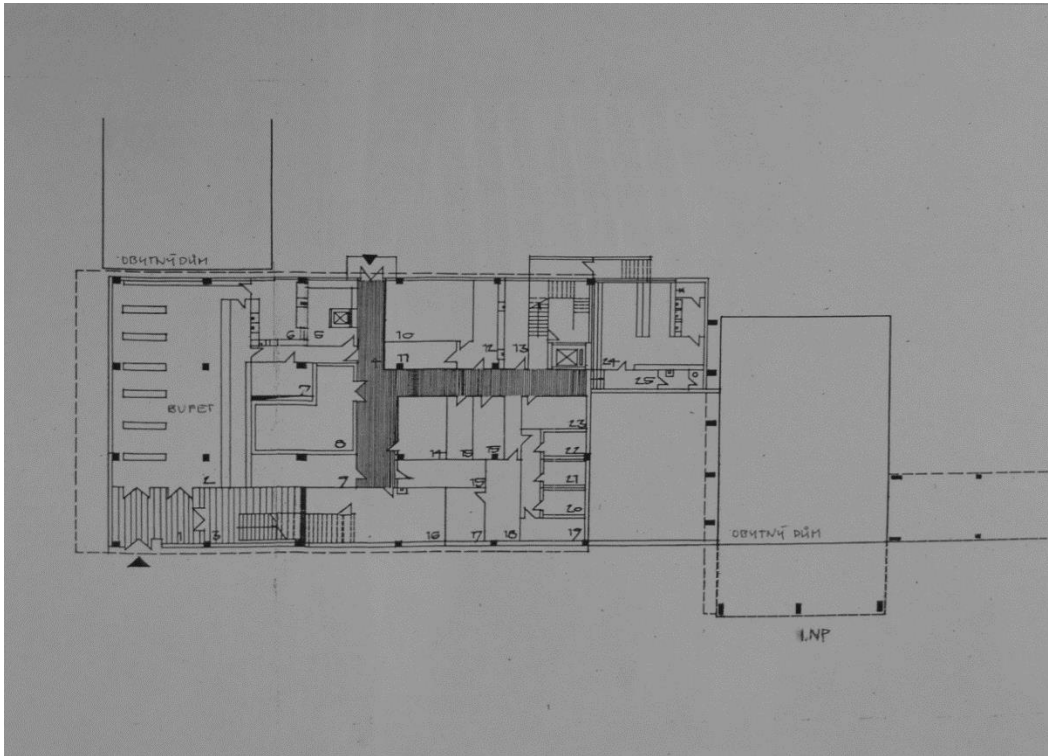
75. Jiří Kučera – Stanislav Svoboda-Václav Šafář, lokální centrum, model, 1963 – 1964. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

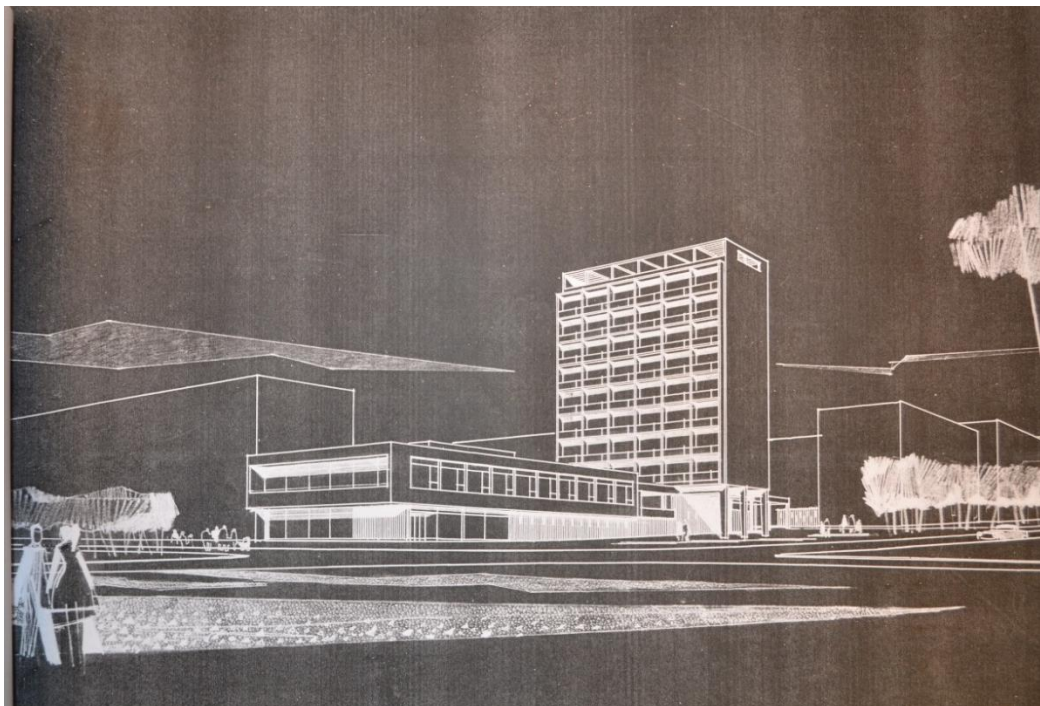
76. Krajský projektový ústav v Bratislavě, kulturní středisko a závodní jídelna Kovona, půdorys, 1962. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

77. Ladislav Zemánek, model bazénu, 1964. Foto: *Československý architekt XVII*, 1972, č. 5 – 6, s. 5.

78. Jiří Kučera, kavárna a blok 400, půdorys, 1961. Foto: archiv MUO

79. Jiří Kučera, kavárna a blok 400, půdorys, 1961. Foto: archiv MUO

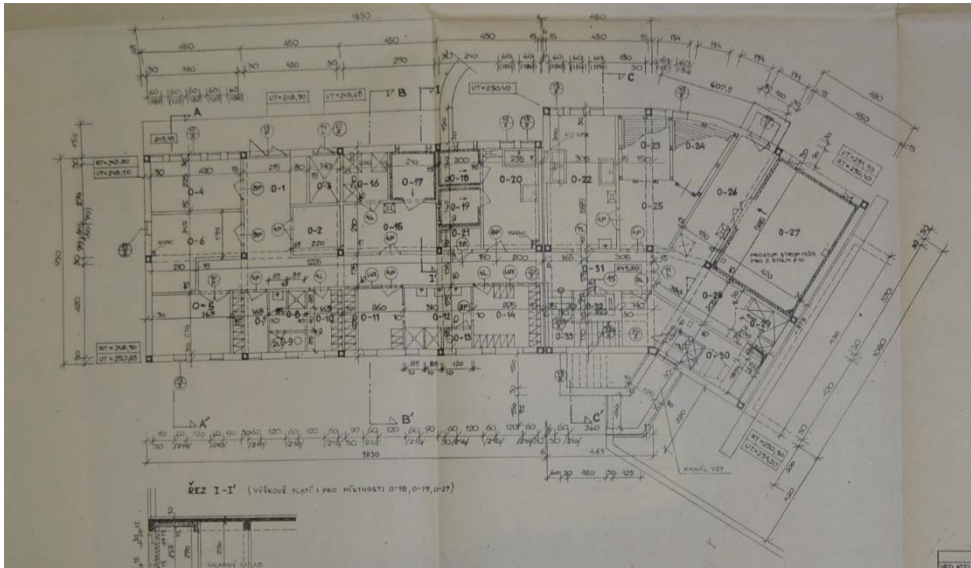

80. Jiří Kučera, kavárna a blok 400, 1961. Foto: fotografie autorky léto 2015

81. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, půdorys, 1959. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

82. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, půdorys, 1959. Foto: archiv MĚSTŮ Karviná

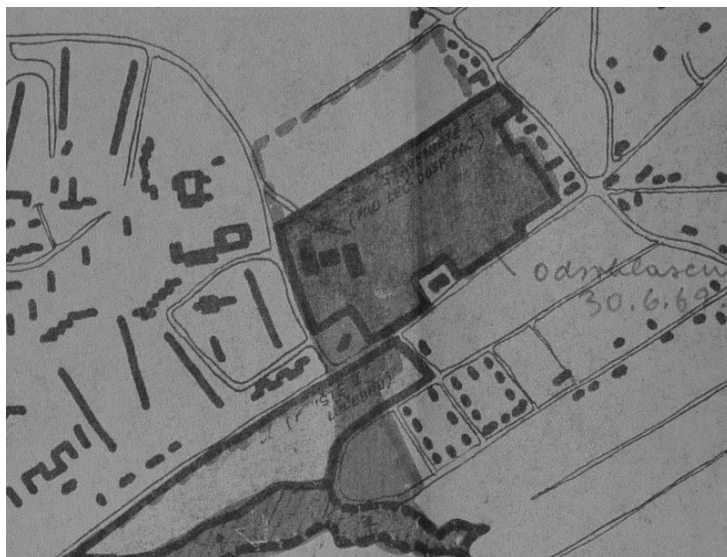
83. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, 1959. Foto: *Karvinky* XIX, č. 43, 1970, 29. 10., s. 2.

84. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, 1959. Foto: fotografie autorky, léto 2014

85. Jiří Klen – Oldřich Pražák, restaurace, kavárna Brno a obchodní středisko, 1959. Foto: fotografie autorky, léto 2014

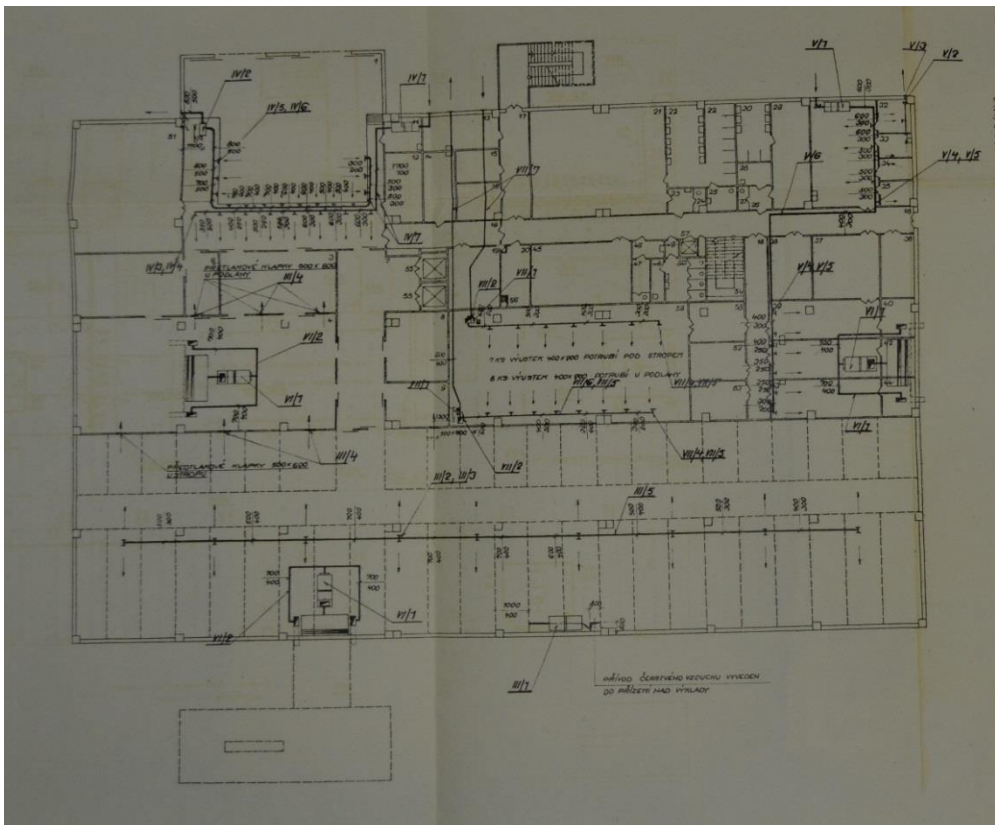
86. Zdeněk Kupka - Zdeněk Strnadel - Ladislav Vitoul - Zdeněk Šťastný - Františka Michališ, rehabilitační ústav Darkov, 1969. Foto: archiv MĚSTÚ Karviná

87. Zdeněk Kupka - Zdeněk Strnadel - Ladislav Vitoul - Zdeněk Šťastný - Františka Michališ, rehabilitační ústav Darkov, 1969. Foto: archiv MĚSTÚ Karviná

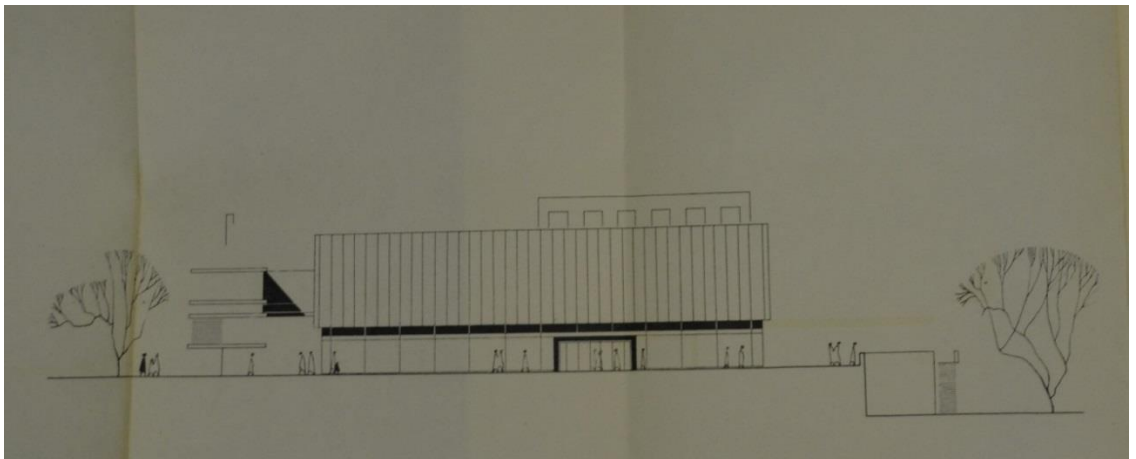
88. Zdeněk Kupka - Zdeněk Strnadel - Ladislav Vitoul - Zdeněk Šťastný - Františka Michališ, rehabilitační ústav Darkov, 1969. Foto: fotografie autorky, léto 2015

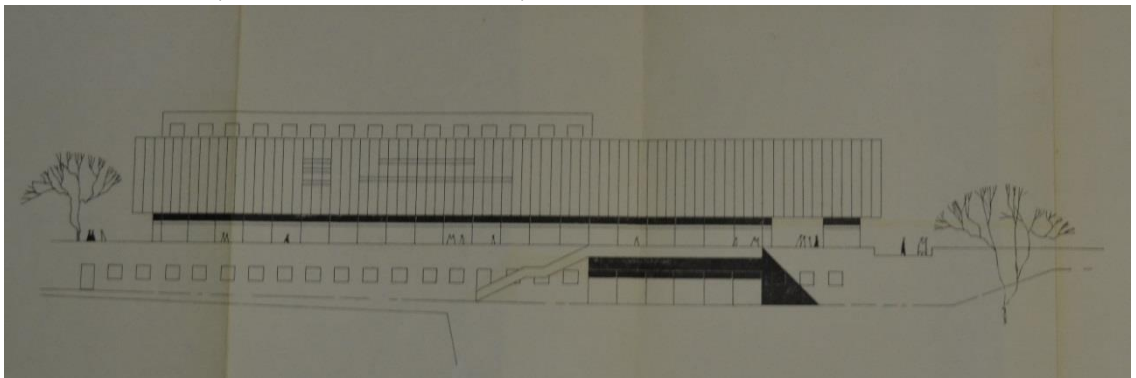
89. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, půdorys, 1963. Foto: archiv MĚSTÚ Karviná

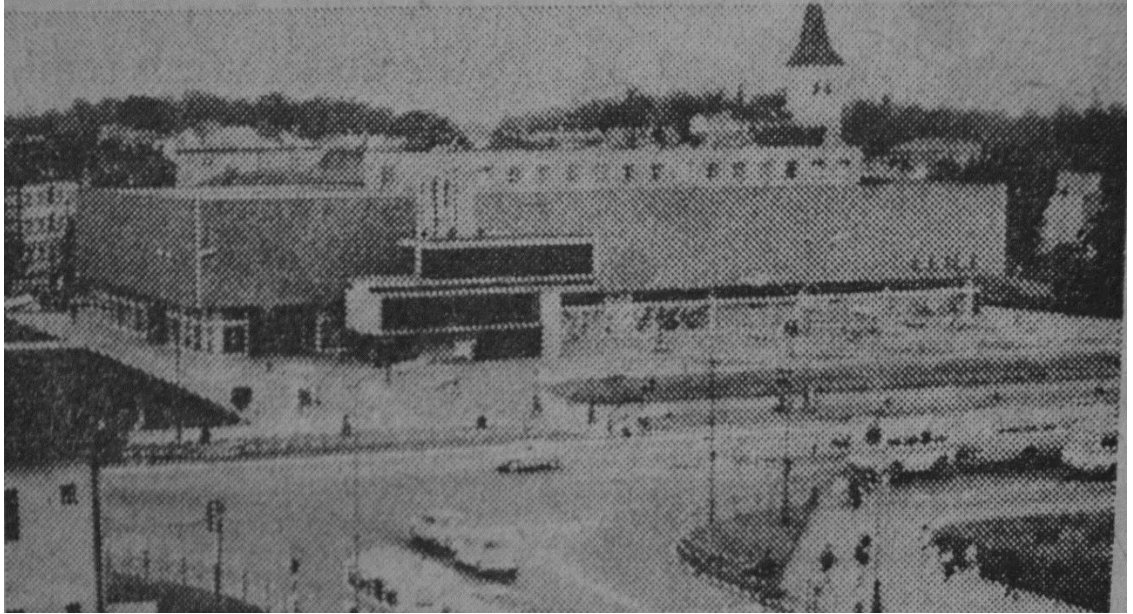
90. Pohled z hlavní třídy, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

91. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

92. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: archiv MěSTÚ Karviná

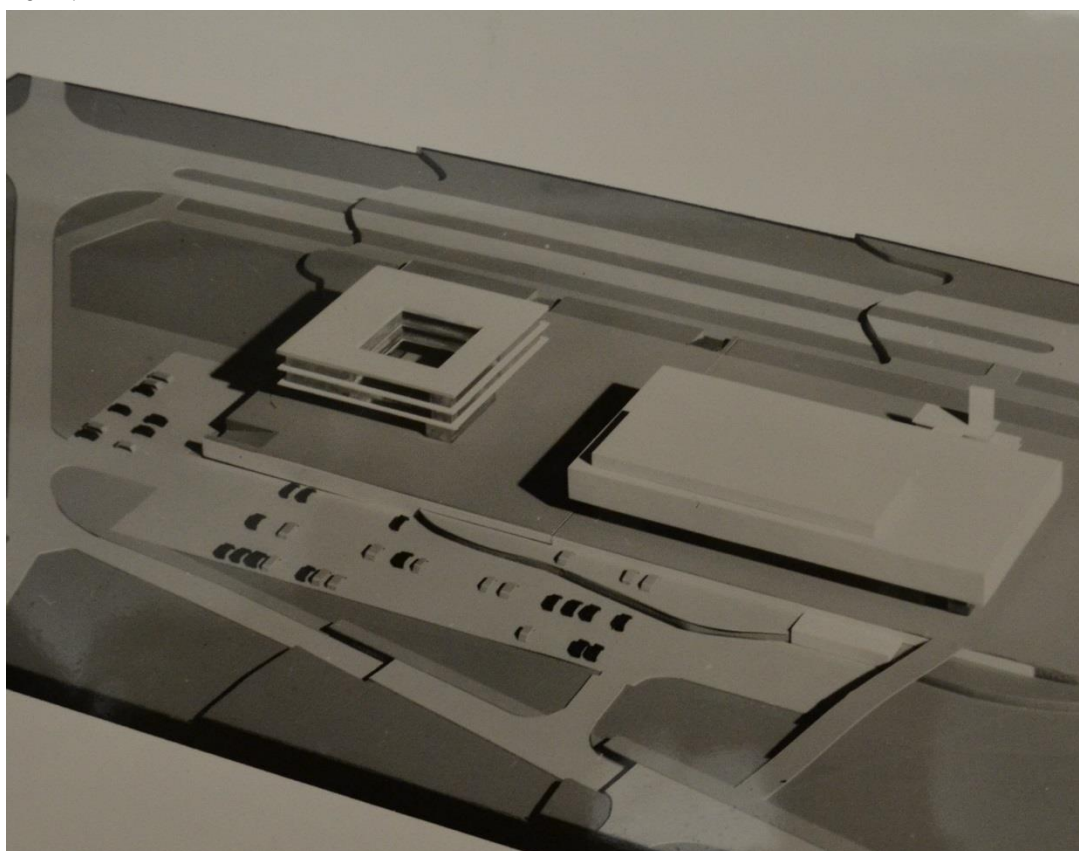
93. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: *Karvinky XX*, č. 19, 1971, 13. 5., s. 5.

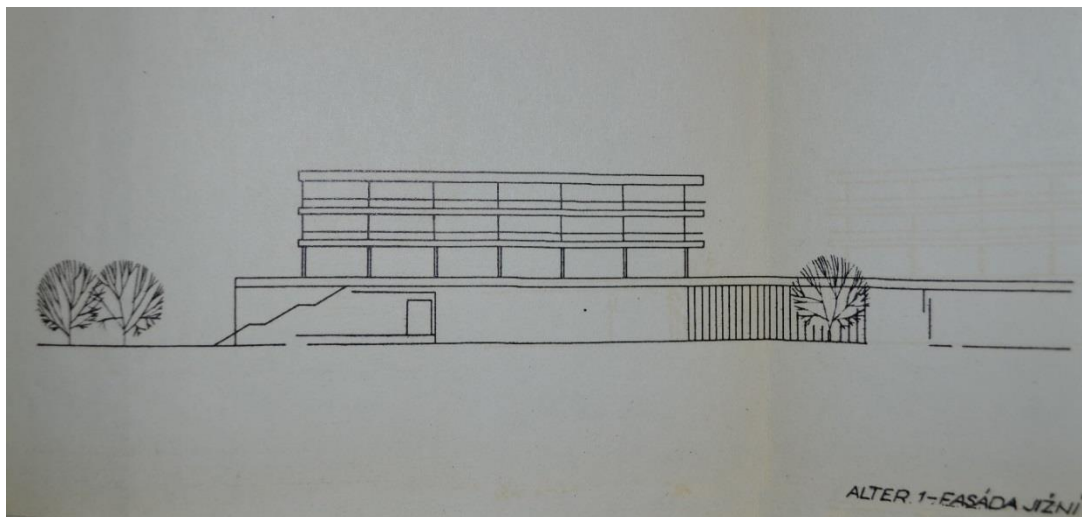
94. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: fotografie autorky, podzim 2014.

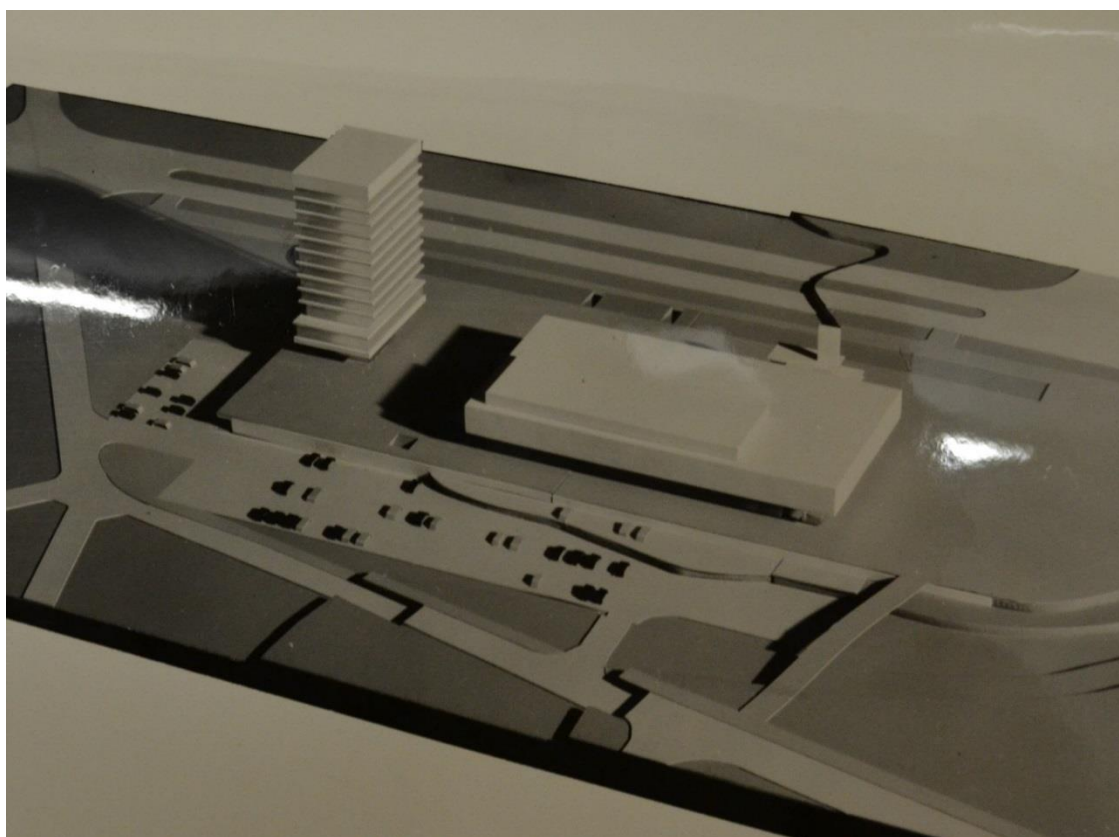
95. Jan Melichar, obchodní dům PRIOR, 1963. Foto: fotografie autorky, podzim 2014.

96. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MĚSTÚ

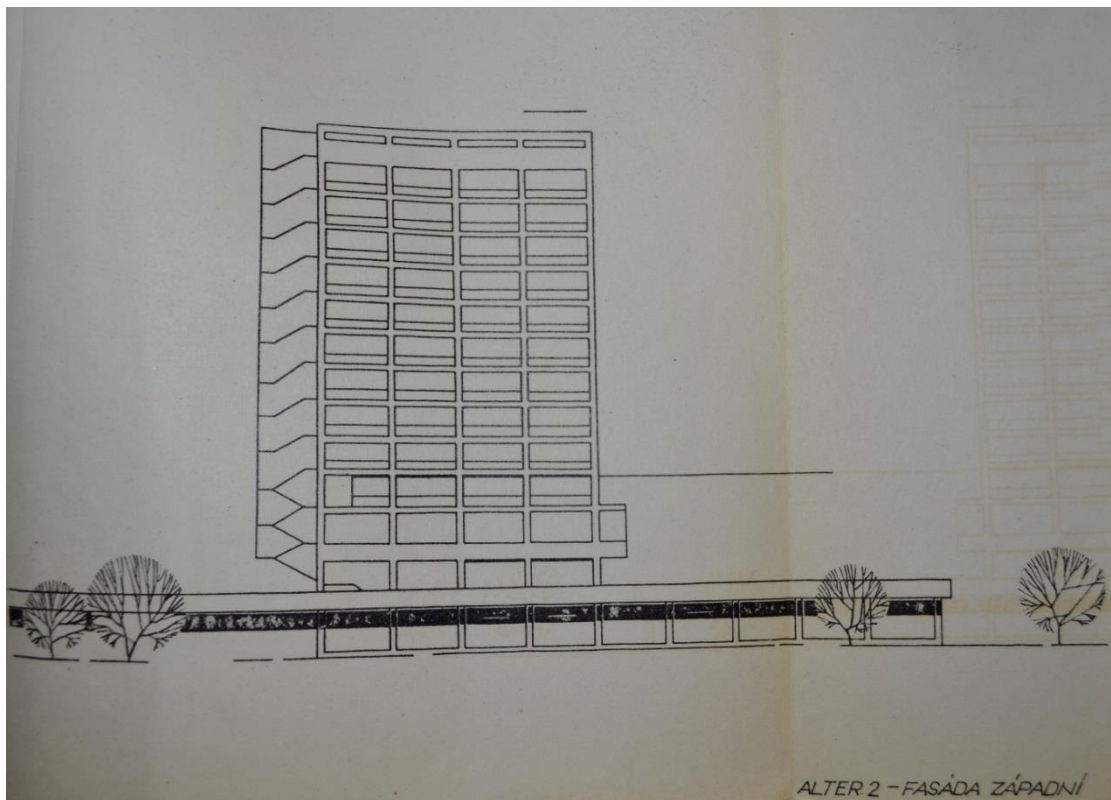

97. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MěSTÚ

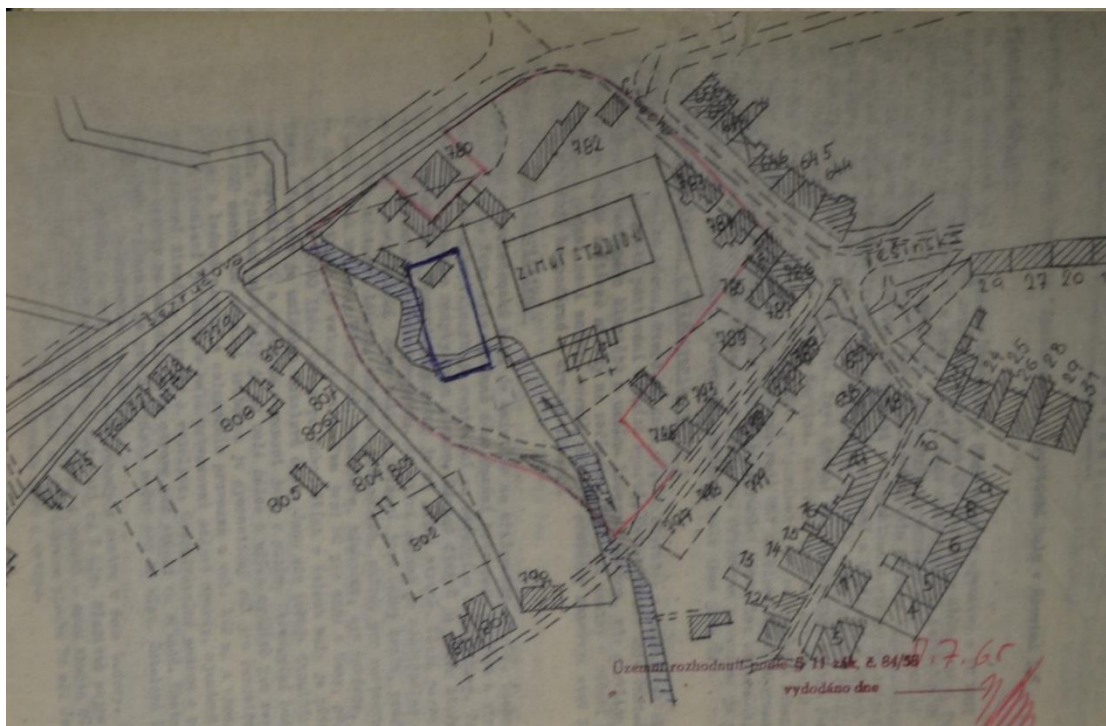

98. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MěSTÚ

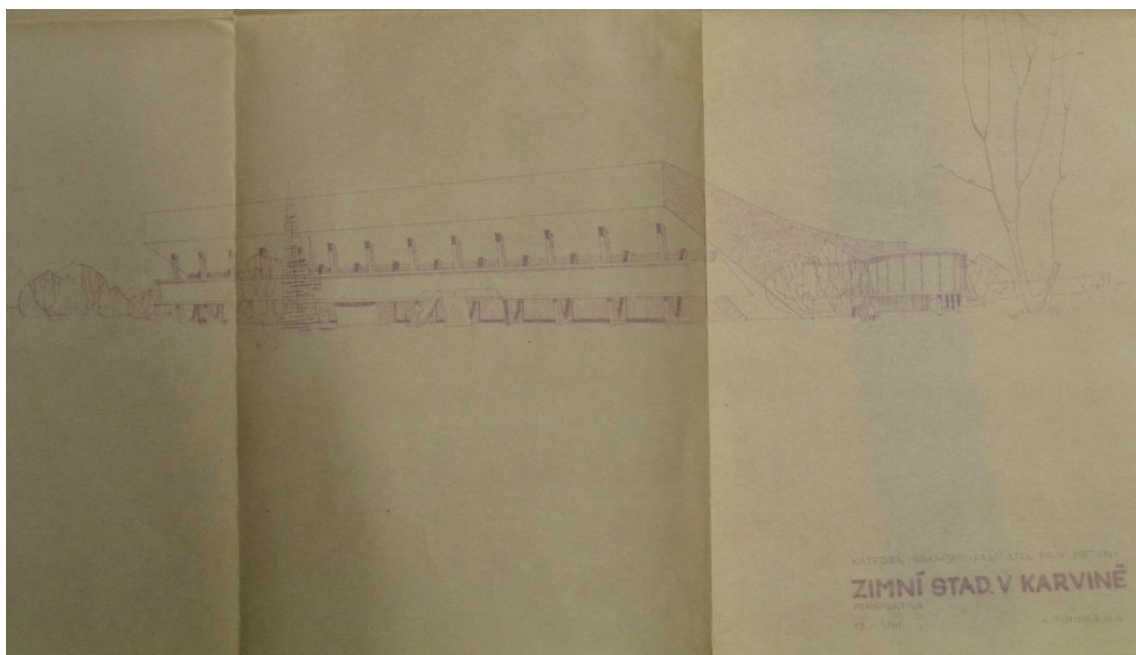

99. Jan Melichar, Hotel, model, 1963. Foto: archiv MĚSTÚ

100. Miroslav Gola, Sportovní a společenská hala, půdorys, 1965. Foto: archiv MĚSTÚ

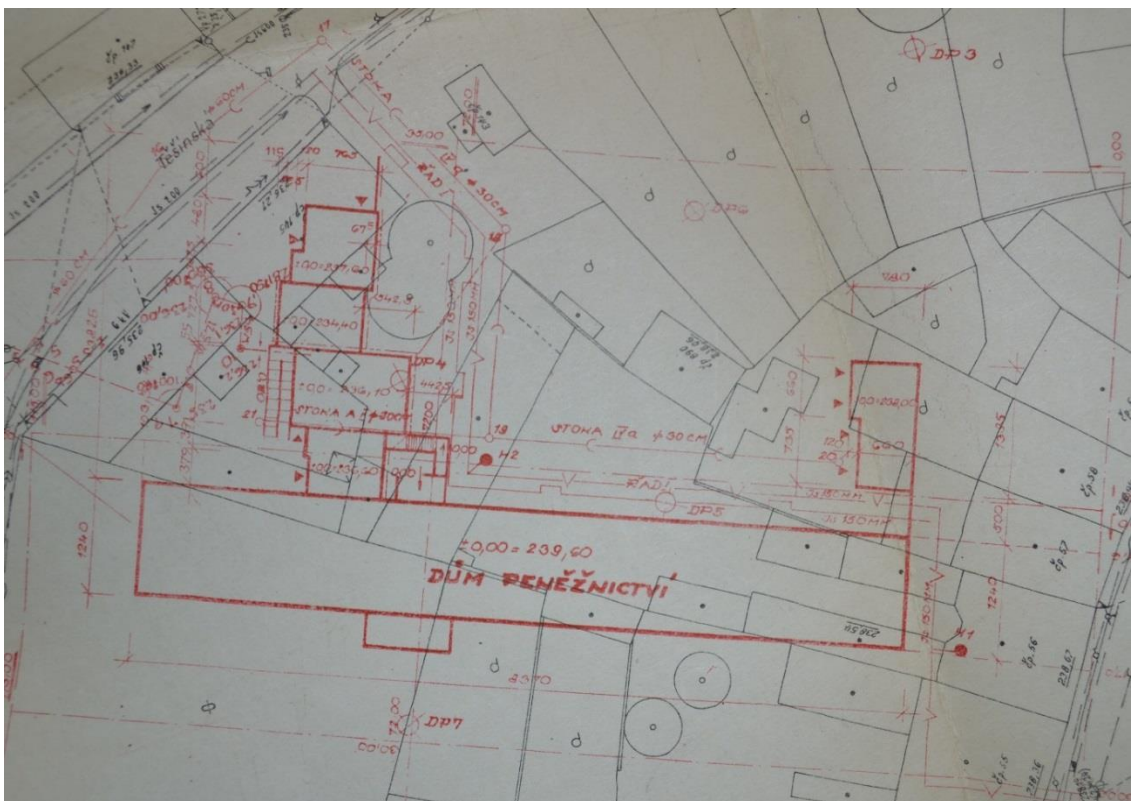
101. Vladimír Meduna, Sportovní a společenská hala, nákres, 1961. Foto: archiv MĚSTŮ

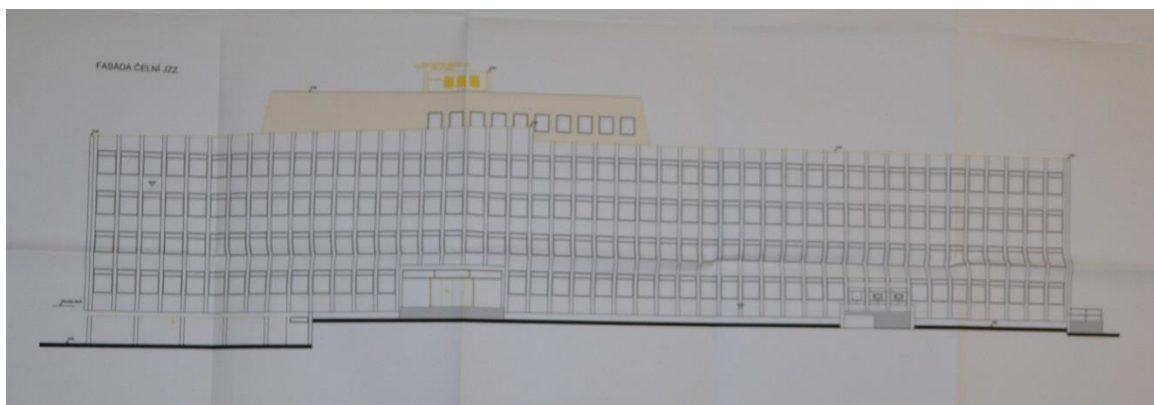
102. Miroslav Gola, Sportovní a společenská hala, 1965. Foto: fotografie autorky, léto 2014.

103. Miroslav Gola, Sportovní a společenská hala, 1965. Foto: fotografie autorky, léto 2014.

104. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, půdorys, 1968. Foto: archiv MĚSTŮ

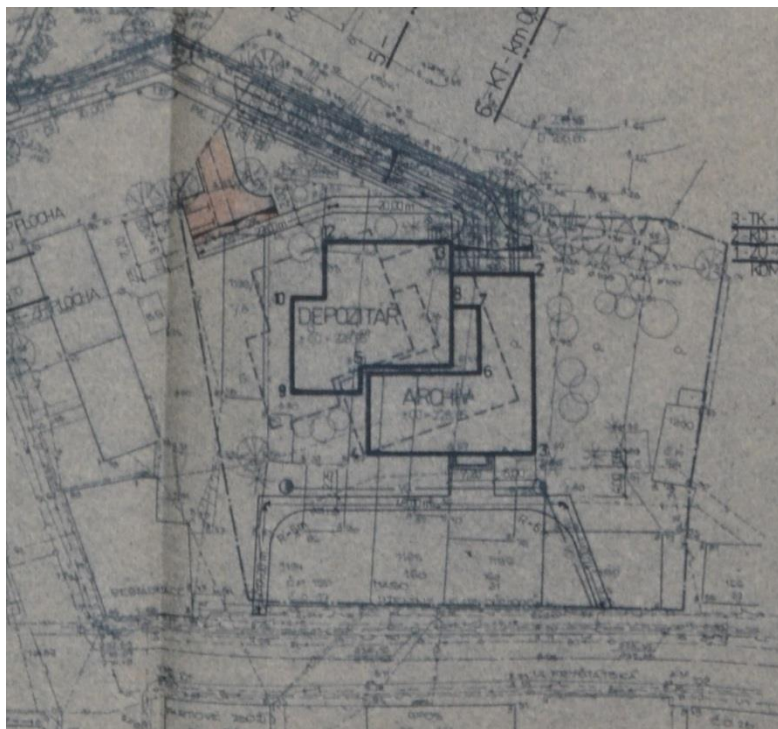
105. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, náčrt, 1968. Foto: archiv MěSTÚ

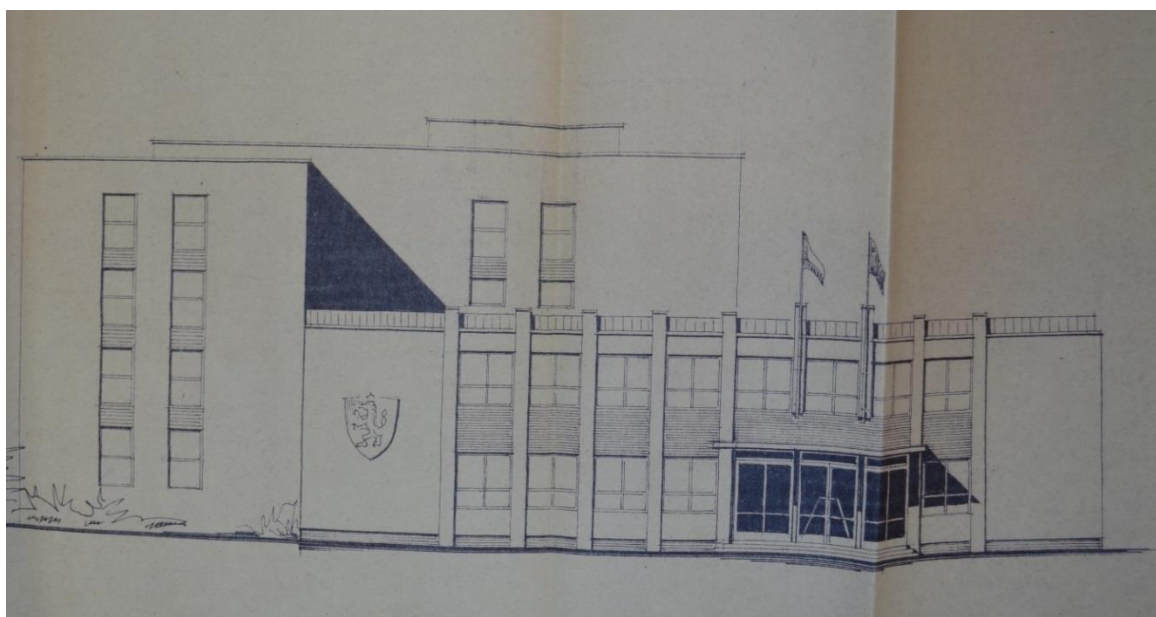
106. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, 1968. Foto: *Zprávy Karvinska XXI*, 1972, č. 33, 17. 8., s. 2.

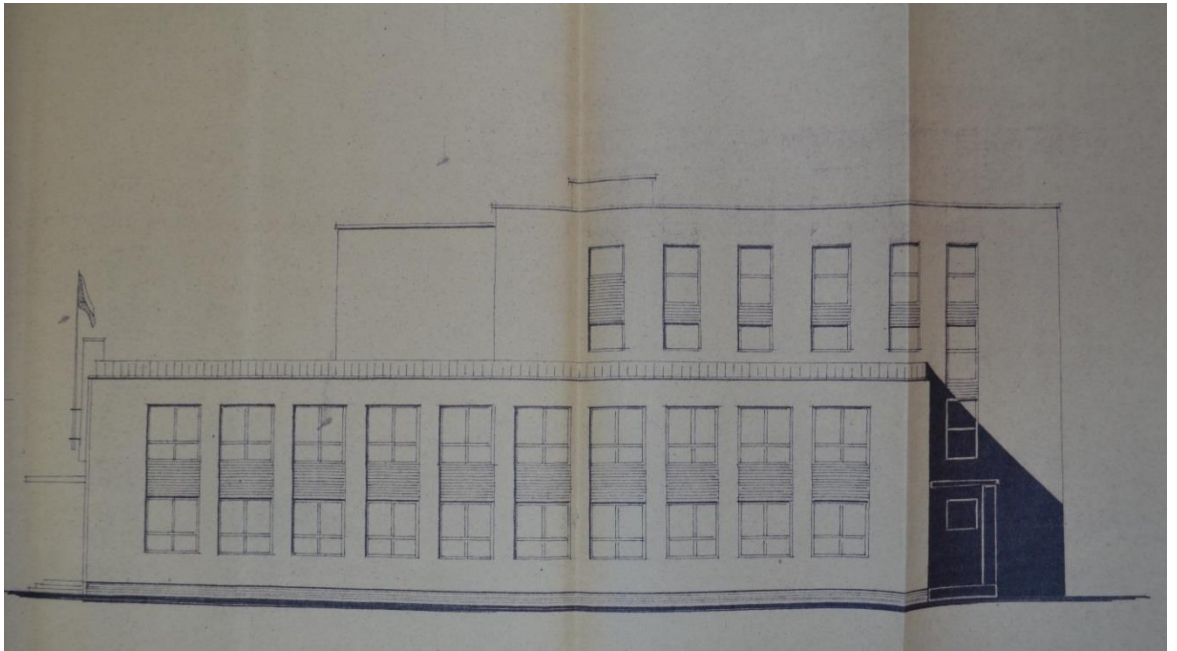
107. Oldřich Pražák - Miroslav Gola, dům peněžnictví, 1968. Foto: fotografie autorky, léto 2014.

108. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, půdorys, 1985. Foto: archiv MĚSTÚ

109. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, náčres, 1985. Foto: archiv MĚSTÚ

110. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, náčres, 1985. Foto: archiv MĚSTÚ

111. Miroslav Kirdanov, budova státního okresního archivu, 1985. Foto: archiv MĚSTÚ